

Karlo Kolodi

PINOKIO

Pevela Razija Sarajlić

I

**KAKO SE DOGODILO DA JE MAJSTOR ČILJEĐA,
STOLAR, NAŠAO KOMAD DRVETA KOJE SE
SMIJALO I PLAKALO KAO DIJETE**

Bio jednom...

– Neki kralj, – reći će odmah moji mali čitaoci.

Ne, djeco, pogriješili ste. Bio jednom neki komad drveta. Nije to bilo neko skupocjeno drvo, bio je to običan komad drveta koji se zimi baca u peć i na ognjište da se njim naloži vatra i da se ugriju sobe.

Ne znam kako se dogodilo, ali je jednog dana ovaj komad drveta dospio u radnju starog stolara, majstora Antonija. Starca su svi zvali majstor Čiljeđa (Trešnjić) zbog nosa koji mu je na vršku bio uvijek sjajan i tamnoljubičast kao zrela trešnja.

Mnogo se obradovao majstor Čiljeđa kada je opazio drvo. Zadovoljno je trljao rukama mrmljajući poluglasno:

– Ovo drvo mi je došlo u pravi čas! Napraviću od njega nogu za jedan stočić.

Rečeno – učinjeno. Uzeo je naoštrenu sjekiru da oljušti koru od drveta i da ga isteše. Ali, tek što je zamahnuo sjekirom, ruka mu zastade u zraku. Začuo je tanki glasić koji je molio:

– Nemoj me udarati tako jako!

Možete zamisliti kako se iznenadio majstor Čiljeđa! Zbunjenim pogledom osvrtao se po sobi da čuje odakle li dolazi taj glasić, ali nije vidio nikog. Zavirio je pod klupu, zavirio je pod orman koji je bio uvijek zatvoren, zavirio je u korpu sa strugotinama i piljevinom, otvorio vrata radionice, da glas možda nije došao sa ulice, ali – nigdje nikoga! Šta bi to moglo biti!?!...

– Znam šta je, – reče smijući se i češući se po vlasulji. – Samo mi se učinilo da čujem taj glas. Hajd' na posao! Ponovo je uzeo sjekiru i udario po drvetu.

– Oh! Udario si me! – povika žalosno isti glasić.

Ovaj put majstor Čiljeđa se zaprepasti. Oči su mu skoro iskočile od straha, usta mu se širom otvorila, a jezik je isplazio sve do brade, kao ona glava na česmi.

Kada je malo došao sebi, počeo je da govori drščući i zamuckujući od straha:

– Odakle li je došao ovaj glasić koji je uzviknuo: oh! U sobi nema ni žive duše. Da se nije nekim slučajem taj komad drveta naučio da plače i cvili kao kakvo malo dijete, ne, to ne može da bude! Pa ovo je običan komad drveta za vatru, drvo kao i svako drugo drvo, i ako ga bacimo u peć, možemo lijepo da skuhamo lonac graha... Šta li je onda? Da se nije neko, sakrio u drvo? Ako se sakrio, nek se čuva! Pokazaću mu ja!

Govoreći tako prihvatio je objema rukama siroto drvo i počeo njim nemilosrdno da lupa o zidove sobe.

Zatim je stao da osluškuje. Pričekao je dvije minute, ali nikakva glasa! Još pet minuta – ništa, deset minuta – opet ništa!

– Vjerovatno mi se samo učinilo da čujem onaj glasić, – reče, primoravajući samoga sebe da se nasmije i češući se pri tom po vlasulji. – Na posao, majstor-Antonio!

Od velikog straha počeo je da pjevuši ne bi li se malo ohrabrio.

Sjekiru je ostavio u stranu i uzeo u ruke strug da ostruže i izblanja drvo. Ali dok je strugao gore-dolje začu ponovo onaj glasić koji mu ovaj put smijući se reče:

– Prestani! Škakliš me po tijelu!

Ovaj put siroti majstor Čiljeđa pade kao gromom pogođen. Kada je otvorio oči, vidje da se nalazi na podu.

Lice mu je bilo izobličeno, a vršak nosa, inače uvijek tamnoljubičast, bio je još tamniji od velikog straha.

II

MAJSTOR ČILJEĐA POKLANJA KOMAD DRVETA SVOM PRIJATELJU ĐEPETU KOJI GA UZIMA DA OD NJEGA IZRADI ČUDESNOG LUTKA KOJI BI ZNAO DA PLEŠE, DA SE MAČUJE I DA IZVODI SMRTONOSNE SKOKOVE

Dok je on ležao na podu, neko pokuca na vrata.

– Uđite, – reče stolar, nemajući snage da se podigne na noge.

U radionicu uđe živahan starčić kojemu je bilo ime Đepeto. Djeca iz susjedstva, kada bi htjela da ga naljute, zvala su ga Polendina (Purica) zbog njegove žute vlasulje koja je mnogo ličila na puru od kukuruzna brašna.

Đepeto je bio jako naprasit. Jao onom ko bi ga nazvao Polendina! Postajao je tada prava životinja i niko ga nije mogao obuzdati u tom bijesu.

– Dobar dan majstor-Antonio! – reče Đepeto. – Što radite tu na podu?

– Učim mrave da računaju!

– Nazdravlje!

– Ko vas je doveo do mene, prijatelju Đepeto?

– Noge. Znae, majstor-Antonio, došao sam do vas da zamolim za jednu uslugu.
– Spreman sam da vas uslužim, – odgovori stolar, dižući se na noge.
– Jutros mi je pala na pamet jedna misao!
– Da čujemo!
– Naumio sam da izradim lijepog drvenog lutka. Čarobnog lutka koji bi znao da pleše, da se mačuje i da izvodi smrtonosne skokove. S ovim lutkom pošao bih u svijet da se domognem komada hljeba i čašice vina. Šta mislite o tome?

– Vrlo dobro, Polendina! – povika onaj glasić za koji se nije znalo odakle dolazi.
Kad je čuo to ime, prijatelj Đepeto se zacrvni kao paprika od ljutnje. Okrenuvši se stolaru, reče mu bijesno:

- Zašto me vrijeđate?
- Ko vas vrijeđa?
- Nazvali ste me Polendina!...
- Nisam ja.
- Nisam valjda ja! Vi ste me nazvali tim imenom!
- Nisam!
- Jeste!
- Nisam!
- Jeste!

I žesteći se sve više i više, dva prijatelja su dohvatili jedan drugoga i potukli se tako, da je to bilo strašno.

Kada se završila bitka, majstor Antonio je u svojim rukama imao Đepetovu žutu vlasulju, a u Đepetovim ustima nalazila se stolareva sijeda vlasulja.

- Vratite mi moju vlasulju, – reče majstor Antonio.
- Vratite vi meni moju, pa da se pomirimo.

Kada su vratili jedan drugome vlasulje, dva starčića su stegli srdačno ruke i zakleli se da će ostati prijatelji do kraja života.

- Pa prijatelju Đepeto, – odgovori stolar u znak izmirenja, – šta ste ono htjeli od mene?
- Želio bih malo drveta da napravim lutka. Hoćete li mi dati?

Srećan što će se riješiti drveta koje je bilo uzrok tolikom strahu, majstor Antonio pođe klupi da uzme drvo i da ga dade svom prijatelju. Ali kada je htio da mu ga da, drvo udari po njegovoj ruci, šmugnu iz nje i poče snažno da lupa po cjevanici sirotog Đepeta.

– Ah! Zar vi tako darežljivo poklanjate svoju robu, majstor-Antonio? Umalo da ne ostadoh bez noge!

- Kunem se da vas ja nisam udario!
- Nisam valjda ja!
- Svemu je krivo ovo drvo...
- Znam da je drvo, ali vi ste mi ga bacili u noge.
- Nisam ga ja na vas bacio.
- Lažove!

- Đepeto, nemojte da me vrijeđate! Inače ću vas nazvati Polendina!
- Magarče!
- Polendina!
- Magarčino!
- Polendina!
- Majmune!
- Polendina!

Kad je čuo po treći put to ime, Đepeto je obnevidio od bijesa. Pošao je prema stolaru, bitka je ponovo započela.

Kada se bitka svršila, majstor Antonio je imao na nosu dvije ogrebotine više, a Đepeto dva dugmeta manje na svom kaputu. Uredivši tako svoje račune, stisnuli su jedan drugome ruku i zakleli se na vječito prijateljstvo.

I Đepeto je uzeo komad drveta sa sobom, zahvalio se Antoniju i vratio se hramljući svojoj kući.

III

KAD SE VRATIO KUĆI, ĐEPETO ODMAH ZAPOČINJE DA IZRAĐUJE LUTKA. DAJE MU IME PINOKIO. PRVE LUTKOVE VRAGOLIJE

Đepetov stan je bila prizemna sobica u kojoj je svjetlo dopiralo iz trijema. Namještaj je bio veoma, veoma jednostavan: jedna loša stolica, jedna neudobna postelja i jedan sav rasklimatan stočić. Udno sobe, na zidu, nalazilo se ognjište sa zapaljenom vatrom. Ali su i ognjište i vatra bili samo naslikani. Naslikan je bio i lonac u kojem je veselo vrilo. Iz lonca se dizao oblak pare, reklo bi se baš prave pare.

Čim se vratio kući, Đepeto je uzeo alat i počeo da izrezuje i izrađuje svog lutka.

– Kako bih ga nazvao? – govorio je samom sebi Đepeto. – Htio bih mu dati ime Pinokio. To će ime donijeti sreću lutku. Poznavao sam neku porodicu Pinokija: Pinokio otac, majka Pinokija i djeca Pinokiji. Dobro su prolazili u životu ti Pinokiji. Najbogatiji od njih prosjačio je.

Kada je nadjenio ime svom lutku, Đepeto je počeo pažljivo da radi. Napravio je prvo kosu, pa onda čelo, a zatim oči. Ali, vidi čuda! Lutkove oči su bile kao žive. Uprtim pogledom gledale su u Đepeta. Starac je bio zaprepašćen. Gotovo mu je pozlilo kad je vidio kako ga posmatraju ove drvene oči. Srdito im reče:

– Zašto me tako gledate, očice?

Niko mu ne odgovori.

Poslije očiju napravio je nos. Ali tek što je bio gotov s nosom, nos je počeo da raste. Rastao je, rastao i rastao, i za nekoliko trenutaka narasla je nosina da joj kraja nema.

Skoti Đepeto je uzeo nož da potkrati tu nosinu, ali što je više rezao, nos je postajao sve duži i duži.

Poslije nosa došla su na red usta.

Nije ih još bio ni završio, kada se usta počеше smijati i pjevušiti.

– Prestani da se smiješ! – reče Đepeto ljutito.

Ne bi od tog nikakve koristi, – kao da je govorio zidu.

– Prestani da se smiješ kad ti kažem! – povika majstor prijetećim glasom.

Pinokio zaista prestade da se smije. Ali to nije bio kraj vragoliji. Umjesto smijeha, isplazio je jezik što je mogao više.

Đepeto, ne htijući da kvari svoj posao, pretvarao se da ne opaža ništa.

Poslije usta napravio je bradu, vrat, ramena, trbuh, ruke i šake.

Upravo je dovršio ruke kad: pljas! Žuta vlasulja je poletjela s njegove glave. Đepeto se okrenu i – šta vidje! U rukama lutka nalazila se njegova vlasulja.

– Pinokio, vrati mi odmah moju vlasulju!

Ali umjesto da je vrati, Pinokio je stavi sebi na glavu i umalo da se nije zagušio pod njom.

Na ovu drsku i smiješnu lupeštinu Đepeto se rastuži kao nikada dotle. Okrenuvši se prema Pinokiju, on reče:

– Vraže mali! Još te nisam ni dovršio, a već si počeo da se loše ponašaš prema svome ocu. Ne valja, sine, ne valja! I obrisu suzu.

Trebalo je još da napravi noge sa stopalima. Tek što ih je završio, kad osjeti jak udarac posred nosa.

– Zar sam to zaslužio? – reče u sebi. – Neka! Trebalo je na to da mislim ranije! Sad je kasno!

Zatim je uzeo lutka pod ruku, stavio ga na pod i počeo da ga uči hodati. Pinokijeve noge su bile kao ukočene. Prve korake je jedva pravio uz Đepetovu pomoć. Kada ih je malo protegnuo, počeo je sam da trči po sobi, a onda, na veliko zaprepašćenje Đepetovo, poletio je vratima i počeo bježati. Siroti Đepeto se dao u trk za njim, ali nije mogao nikako da ga stigne. Mali vrag je jurio skačući kao zec. Svojim drvenim nogama lupao je po pločniku tako bučno kao da dvadeset pari teških seljačkih cokula koračaju po njemu.

– Držite ga! Držite ga! – vikao je Đepeto. Ali ljudi koji su prolazili ulicom, spazivši drvenog lutka kako trči kao kakav berberski konj, zastajkivali su začuđeno i smijali se, smijali, smijali, da ne možete ni zamisliti koliko su se smijali.

Na Đepetovu sreću, a i nesreću, na ulici se našao jedan policajac. Uhvatio je Pinokija, a u taj čas stiže i Đepeto. Policajac, naslućujući o čemu se radi, predade malog vragolana starcu. Đepeto, zaduvan i srdit, prijetio je Pinokiju da će njih dvojica raščistiti račune kad dođu kući. Čuvši to, Pinokio se baci na zemlju i ne htjede ni da se makne.

Okupljeni ljudi su gledali sa žaljenjem ovaj prizor. Žalili su Pinokija.

– Siroto dijete, – govorili su jedni, – ima pravo što neće da se vrati kući! Vrag sam zna šta bi s njim uradio taj ljutiti Đepeto.

A drugi su nastavljali:

– Ovaj Đepeto izgleda neka dobričina, ali sa djecom postupa upravo divljački. Ako mu siroti lutak dopadne šaka, u stanju će biti da ga raskomada...

Kad ču sve ove priče, policajac pusti na slobodu Pinokija, a odvede u zatvor sirotog Đepeta. Đepeto nije mogao da nađe riječi u svoju odbranu. Samo je plakao i približavajući se zatvoru mucao jecajući: .

– Nesrećni sine! A ja, siromah, mislio sam da izradim jednog lijepog lutka! Neka mi bude! Trebalo je na to ranije da mislim!...

Ono što se kasnije dogodilo, priča je kakva se ne da zamisliti. Ispričaću vam je u sljedećim poglavljima.

IV

PINOKIJEV DOŽIVLJAJ SA CVRČKOM KOJI GOVORI IZ KOJEG SE VIDI KAKO JE OPAKIM DJEČACIMA MRSKO DA SLUŠAJU AKO IH OPOMINJE ONAJ KO ZNA VIŠE OD NJIH

Dakle, djeco, slušajte: dok su nedužnog Đepeta vodili u zatvor, onaj lupež Pinokio, oslobodivši se policajčevih šaka, trčao je svom snagom preko polja da bi se što prije vratio kući. U velikoj žurbi skakao je preko visokih nasipa, trnovitih živica i jaraka punih vode kao kakav kozlić ili zečić kojeg progone lovci.

Kad je stigao pred kuću, našao je ulazna vrata pritvorena. Gurnuo ih je, ušao u sobu i samo što je navukao zasun na vratima, bacio se na zemlju, duboko uzdahnuvši od zadovoljstva.

Ali to zadovoljstvo nije dugo trajalo. U sobi se začulo neko kričanje:

– Kri-kri-kri!

– Ko me to zove? – upita Pinokio prestrašeno.

– Ja!

Pinokio se okrenu i ugleda velikog cvrčka koji se polako penjao gore-dolje po zidu.

– Reci mi ko si ti?

– Ja sam Cvrčak koji govori. Ovdje živim već više od stotinu godina.

– Dobro, ali ova soba je sada moja, – reče Pinokio – i ako hoćeš da mi učiniš po volji, idi odmah odavde. Hajd' i da se nisi ni osvrnuo!

– Otići ću odavde onda kad ti kažem jednu veliku istinu, – odgovori Cvrčak.

– Govori, pa kidaj!

– Teško onoj djeci koja se dižu protiv svojih roditelja i svojeglavo ostavljaju raditeljski dom. Nikada neće biti srećni na ovome svijetu. Kad-tad će se zbog toga pokajati.

– Pričam ti priču, drugoviću moj! Ali ja znam da ću sutra u samu zoru poći odavde, jer ako ovdje ostanem, dogodiće mi se ono što se događa i ostaloj djeci. Poslaće me u školu. I ja, htio – ne htio, moraću da učim. A pravo da ti kažem, onako u povjerenju, nemam baš nimalo volje da učim. Više volim da se zabavljam, da trčim za leptirima, da se penjem po drveću i da iz gnijezda

vadim male ptiće.

– E, glupo dijete! A ne znaš da ćeš kad odrasteš postati najveći magarac i da će se svako smijati na tvoj račun.

– Ušuti zloslutniče! – povika Pinokio. Ali Cvrčak, strpljiv i mudar, nije uzeo za zlo ovu nepristojnost. Nastavio je istim mirnim glasom.

– Ako ti baš nije drago da ideš u školu, zašto ne naučiš bar kakav zanat, tek toliko da možeš da zaradiš pošteno komad hljeba?

– Znaš šta ću ti reći! – odgovori Pinokio već pomalo nestrpljivo. – Od svih zanata sviđa mi se jedan jedini.

– A koji bi to zanat bio.

– Da jedem, pijem, spavam, da se igram i da se skitam od jutra do mraka.

– Radi tabe samog kazaću ti nešto, – reče Cvrčak koji je govorio istim glasom. – Oni koji tako rade završavaju skoro uvijek u bolnici ili u tamnici.

– Čuvaj se zloslutniče! Ako se naljutim, jao tebi!

– Jadni Pinokio! Baš te žalim!

– Zašto bi me ti žalio?

– Jer si lutak, a što je još gore, jer ti je drvena glava.

Na ove posljednje riječi Pinokio bijesno skoči s klupe, podiže drveni čekić i baci ga na Cvrčka. Nije ni pomislio da će ga pogoditi. Ali, nažalost, pogodio ga je posred glave tako da je siroti Cvrčak imao daha samo da učini: kri-kri-kri! Ostao je na mjestu mrtav, prilijepljen na zidu.

V

PINOKIO JE GLADAN,
TRAŽI JAJE DA NAPRAVI KAJGANU,
ALI KAD JE BILO NAJLJEPŠE
KAJGANA MU POBJEGNE KROZ PROZOR

U međuvremenu spustila se noć. Tek tada se Pinokio sjetio da je gladan. U želucu je osjetio krčanje, a to je govorilo o dobrom apetitu.

Želja za jelom kod dječaka raste brzo; kroz kratko vrijeme pretvara se u glad, a obična glad, za tren oka, postaje vučja glad.

Pinokio je potrčao odmah k ognjištu gdje se nalazio lonac u kojem je vrilo. Pošao je da podigne poklopac, da zaviri šta je u loncu, ali – lonac je bio samo naslikan. Jadni Pinokio! Nos, ionako dugačak, produžio mu se još bar za četiri prsta.

Tada je Pinokio pošao u potragu po sobi. Prevrnuo je sve sandučice, pretražio sve budžake ne bi li našao malo hljeba, makar i suhog, ili kost koju je oglodao pas, ili pljesnive pure, kosti od ribe, koštice od trešnje, bilo šta što se može prožvakati. Ali nije našao ništa, ogromno ništa, baš ništa.

A glad je rasla, stalno rasla. Sirotom Pinokiju je bila jedina okrepa da zijeva. Od zijevanja su mu se usta razvlačila od uha do uha. Kada se dovoljno nazijevao, počeo je da pljuje. Osjećao je da mu nestaje želuca. Plačući i očajavajući Pinokio je govorio:

– Cvrčak koji govori imao je pravo. Zlo sam postupio kad sam ustao protiv svog oca i kad sam pobjegao od kuće... Da je otac ovdje, ne bih sada umirao od zijevanja. Oh! Glad je zaista strašna bolest!

Ali... gle! Na vrh smetljišta nešto se bijeljelo, okruglo, nešto što je mnogo ličilo na kokošije jaje. Trebalo je samo jedan čas da Pinokio skoči i pojuri na nj. Bilo je zaista jaje.

Nemoguće je da opišem Pinokijevu radost! Ona može samo da se zamisli. Činilo mu se da sanja. U rukama je prevrtao, okretao jaje, ljubio ga i ljubeći govorio:

– A sad, kako ću da ga skuham? Da ga ispečem! Ne, bolje je da ga skuham na tanjiru! A, možda bi ipak bilo ukusnije da napravim kajganu! Di da ga obarim! Ne, najbrže će biti gotovo ako ga ispečem na tanjiru ili na tavi. Jedva čekam da ga pojedem!

Rečeno – učinjeno. Stavio je tavu na grijalicu punu vruće žeravice, ulio u tavu malo vode, umjesto ulja ili masla, i kad je voda počela da vri, tak... razlupao je ljusku jajeta i spremio se da jaje izlije na tavu. Ali kakva nesreća! Umjesto bjelanca i žumanjca, napolje izletje veselo malo pile i, duboko se poklonivši, reče Pinokiju:

– Najljepše se zahvaljujem, gospodine Pinokio! Prištedjeli ste mi trud da sam razbijem ljusku. Doviđenja, ostajte mi u zdravlju i mnogo pozdravite svoje u kući!

Samo što je to reklo, raširilo je svoja mala krila, uputilo se prema otvorenom prozoru, poletjelo i začas se izgubilo iz vida.

Pinokio je ostao kao začaran, izbuljenih očiju, otvorenih usta i s ljuskom jajeta u ruci. Kada je malo došao sebi, počeo je da plače, da se dere, da lupa nogama o zemlju. Bio je očajan. Kroz suze je govorio:

– Zaista je Cvrčak koji govori imao pravo! Da nisam pobjegao od kuće i da je moj otac ovdje, ne bih sada umirao od gladi. Oh! Kako je gadna bolest glad!

Kako mu je u želucu sve više i više krčalo, a nije znao kako da gaumiri, pala mu je na pamet misao da izađe iz kuće i da skokne do susjednog sela. Možda će tamo naići na neko milosrdno stvorenje koje će mu udijeliti malo hljeba.

VI

PINOKIO ZASPI S NOGAMA NA GRIJALICI I SUTRADAN SE BUDI IZGORJELIH NOGU

Noć je bila strašna. Grmjelo je i sijevalo kao da će se zapaliti nebo. Podigla se hladna i oštra vjetruština, zviždeći i podižući ogromne oblake prašine. Grane u polju su jecale, pucale.

Pinokio se strašno preplašio od grmljavine i sijevanja. Ali, glad je bila jača od straha. Zato se približio vratima, izašao iz kuće i u trku, učinivši svega stotinjak koraka, stigao je do sela,

isplaženog jezika, zadihan kao kakav lovački pas.

Sve je bilo mračno i pusto. Trgovine su bile zatvorene, kućna vrata zatvorena, prozori zatvoreni. Na ulici nije bilo ni žive duše. Kao da je to bilo selo mrtvih.

Tada se Pinokio onako očajan i gladan, okači o zvonce jedne kuće. Zvonio je neprekidno govoreći sam sebi:

– Neko će se možda pojaviti!

I zaista, na prozoru se pomoli naki starčić s noćnom kapicom na glavi, koji povika srdito:

– Što tražite u ovo doba noći?

– Molim vas da mi date komadić hljeba!

– Pričekaj me, vratiću se odmah, – odgovori starčić, misleći da ima posla sa jednim od one dječurlije koja se noću zabavlja zvoneći po kućama i uznemiravajući poštenu svijet koji mirno spava.

Poslije nekoliko časaka prozor se ponovo otvori. Glas istog starčića povika Pinokiju:

– Stani ispod prozora i ispruži svoju kapu.

Pinokio, koji još nije imao kape, približi se prozoru i – pljus!... osjeti da se na njega izli pravi pljusak vode. Bio je mokar od glave do pete, kao pokislo cvijeće.

Kući se vratio mokar kao pile, napola mrtav od umora i gladi. Nije imao snage da se drži na nogama. Sjeo je na klupicu, primaknuvši mokre i zablacene noge grijalici punoj vruće žeravice.

Umoran, zaspao je brzo. U snu mu je vatra zahvatila noge od drveta. Polako, polako, noge su se pretvarale u ugalj, a onda u pepeo.

Pinokio je, međutim, nastavio da spava i da hrče, kao da to i nisu bile njegove noge. Na kraju, kad je svanulo, probudio se, jer je neko kucao na vrata.

– Ko je? – upita on zijevajući i trljajući oči.

– Ja sam, – odgovori poznati glas. Bio je to Đepetov glas.

VII

ĐEPETO SE VRAĆA KUĆI
I DAJE LUTKU DORUČAK
KOJI JE, SIROMAŠAK,
BIO SPREMIO ZA SEBE

Skoči Pinokio, još sanjiv, nije bio ni primijetio da su mu noge sasvim izgorjele. Zato, čim je čuo očev glas, skočio je s klupice da brže-bolje otvori zasun na vratima. Ali nije mogao ni da se makne. Zateturao je dva-tri puta, pao na pod i opružio se koliko je dug i širok. Pri padu je podigao takvu buku kakvu bi učinila vreća puna kutljača kada bi pala sa petog sprata.

– Otvori mi, – povika, međutim, Đepeto s ulice.

– Oče moj, ne mogu, – odgovori lutak plačući i valjajući se po podu.

– A zašto ne možeš?
– Ne mogu jer mi je neko pojeo noge.
– Ko ti ih je pojeo?
– Mačak, – reče Pinokio, ugledavši mačka koji se po sobi igrao gurajući pred sobom svojim šapama strugotine od drveta.
– Otvori mi, kad ti kažem! – ponovi Đepeto. – Ako ne otvoriš, daću ti ja tvog mačka kad uđem u kuću!

– Vjerujte mi, oče, da ne mogu ni da se uspravim. Jadan ti sam! Čitavog života ću morati da pužem na koljenima.

Đepeto je bio uvjeren da je posrijedi opet neki Pinokijev lopovluk i zato odluči da ga dokrajči. Pope se uza zid i uđe u kuću kroz prozor.

Zaista je namjeravao da kazni Pinokija. Ali kad ga vidje onako opruženog na podu, bez nogu, ganu ga duboko Pinokijeva nesreća. Uze ga u naručje i poče da ga ljubi i miluje po sto puta. Niz obraze su mu kapale krupne suze.

Jecajući, on progovori:

– Mali moj Pinokio! Kako su mogle da ti izgore noge?
– Ne znam, oče, – odgovori Pinokio... I počeo je da priča svom ocu kako je bio gladan, kako je otišao u selo, kako se vratio kući i kako je od umora i gladi zaspao... – Vi ste se vratili, zatekli me izgorjelih nogu. Još uvijek umirem od gladi a, eto, nogu više nemam. Ih!... Ih!... Hi!... Ih!...

I siroti Pinokio poče da plače i da viče tako jako da se čulo pet kilometara daleko.

Iz Pinokijevog zamršenog govora Đepeto je razumio samo to da lutak umire od gladi. Iz džepa je izvukao tri kruške i, pružajući ih Pinokiju, reče:

– Htio sam da ih pojedem za doručak. Ti si gladan i ja ti ih poklanjam od sveg srca. Pojedi ih, uzdravlje!

– Ako baš tražite da ih pojedem, molim vas da mi ih ogulite.

– Da ogulim? – začudi se Đepeto. – Ne bih nikada pomislio, dijete moje, da si takav probirač i tako gadljiv. Ne valja to dragi Pinokio! Još od malih nogu, na ovom svijetu, treba da se privikavamo na svaku hranu i da se naučimo sve jesti. Nikada se ne zna šta nam se može dogoditi. Nikada se ne zna!...

– Lijepo pričate, – nastavi Pinokio, – ali ja neću da jedem voće koje nije oguljeno. Ne mogu da podnesem koru od voća.

Dobričini Đepetu nije preostalo ništa drugo nego da oguli kruške. Izvadio je nožić, i naoružan svetim strpljenjem, oguli ih sve tri, a kore ostavi na kraj stola.

Kada je pojeo prvu krušku u dva zalogaja, Pinokio zamahnu da baci ogrizak. Ali Đepeto mu zadrža ruku i reče:

– Ne bacaj, na ovom svijetu sve može da dođe dobro!

– Ali, zaboga, neću valjda jesti ogriske, – povika lutak, prevrćući se i izvijajući se kao kakva zmija.

– Ko zna! Svašta se dešava! – ponovi Đepeto bez ljutnje.

I tako, umjesto da ga baci, ogrizak se nađe pored kora, na kraju stola.

Kada je pojeo, ili bolje reći progutao sve tri kruške, Pinokio, jako zijevnuvši, reče cmizdravo:

– Još uvijek sam gladan!

– Dijete moje, nemam više ništa!

– Zar baš ništa, ništa?

– Ništa osim kora od krušaka.

– Pa dobro, – reče Pinokio, – kad nema ništa drugo, dobro će doći i kora jedne kruške.

I počeo je da žvaće. Najprije je malo iskrivio usta, a zatim, sve jednu po jednu, pojeo pohlepno, u tren oka sve kore, a poslije kora i ogriske. Kad je i s tim bilo gotovo, lupnu se zadovoljno po truhu i sav radostan kliknu Đepetu:

– E, sad mi je dobro!

– Vidiš dakle, – primijeti starac, – da sam imao pravo kad sam ti govorio da ne treba suviše zanovijetati niti suviše izbirati u hrani. Dragi moj, nikad se na zna šta može da se dogodi na ovom svijetu. Ne zna se nikad!...

VIII

ĐEPETO PRAVI NOVE NOGE PINOKIJU

I PRODAJE SVOJ KAPUT

DA MU KUPI BUKVAR

Čim je ublažio glad, lutak pode da zanovijeta i plače. Htio je nove noge.

Đepeto ga je pustio da plače i da se jada čitavo pola dana, da ga na taj način kazni za počinjene nestašluke. Onda mu reče:

– A zašto bih ti pravio noge? Možda zato da opet pobjegneš od kuće.

– Obećavam vam da ću u buduće biti dobar, – reče Pinokio jecajući.

– Svi dječaci, kad hoće nešto da postignu, govore tako – odgovori Đepeto.

– Obećavam da ću ići u školu, da ću učiti i da ću biti pohvaljen.

– Svi dječaci, kad hoće nešto da postignu, ponavljaju istu priču.

– Ali ja nisam kao ostali dječaci. Mnogo sam bolji od njih i govorim uvijek istinu. Obećavam vam, oče, da ću izučiti neki zanat i da ću vam u starosti biti utjeha i podrška.

I pored strašnog izraza lica, Đepetove oči su bile pune suza. Bio je istinski ganut tako žalosnim izgledom svog sirotog Pinokija. Ne reče ništa. Uze u ruke alat i dva komadića suhog drveta i počeo svojski da radi.

Nije prošao ni čitav sat, a noge su već bile gotove. Par hitrih, tankih, jakih nožica! Reklo bi se da ih je radio pravi umjetnik.

Kada su bile gotove, Đepeto reče lutku:

– Zatvori oči i spavaj!

I Pinokio zatvori oči, ali se samo pretvarao da spava. I dok se on tako pretvarao, Đepeto mu je priljepio noge sa malo ljepila rastopljenog u ljusci od jajeta tako dobro da se nije zapažao nikakav trag gdje su bile zalijepljene.

Kad je osjetio da opet ima noge, Pinokio skoči sa stola na kom je bio ispružen i poče da se vrti, da se prevrće u zraku, kao da je poludio od velike radosti.

– Htio bih odmah da pođem u školu, – reče Pinokio svom ocu, – da vam se na taj način zahvalim za sve dobro koje ste mi učinili.

– Vrlo dobro, mladiću!

– Ali za školu mi je potrebno nekakvo odijelo.

Siromašan, bez dinara u džepu, Đepeto mu je sašio odijelce od šarenog papira, napravio par cipela od kore drveta i šeširić od sredine hljeba.

Začas se Pinokio našao nad lavorom punim vode koji mu posluži umjesto ogledala. Zadovoljan samim sobom, reče šepureći se:

– Izgledam upravo gospodski!

– Tako je, – odgovori Đepeto, – čisto, a ne lijepo odijelo čini čovjeka gospodinom.

– Aha! Pade mi nešto na pamet – nastavi Pinokio, – ako pođem u školu, treba mi mnogo toga; nedostaje mi ono što je najvažnije.

– Šta ti nedostaje?

– Nemam bukvara.

– Imaš pravo, ali kako ćemo ga nabaviti?

– Vrlo lako. Poći ćemo u knjižaru i kupiti bukvar.

– A novac?

– Novca nemam.

– Nemam ga ni ja, – reče dobri starac i rastuži se. I Pinokio se rastuži, iako je bio nestašno dijete. Bijedu, pravu bijedu shvaćaju svi, čak i djeca.

– Dosjetio sam se! – povika Đepeto odjednom ustajući. Navuče na sebe stari platneni kaputić sav u droncima, i izađe iz kuće trčeći.

Vratio se brzo i, kad se vratio, nosio je u ruci bukvar za svog sinčića, ali više nije imao kaputa. Siroti čovjek ostao je bez kaputa, a napolju je padao snijeg.

– A kaput, oče?

– Prodao sam ga.

– Zašto ste ga prodali?

– Bilo mi je vruće.

Pinokio je odmah shvatio o čemu se radi. Imao je plemenito srce i nije mogao da obuzda svoju ljubav. Bacivši se u Đepetovo naručje, počeo je da ga obasipa poljupcima po licu.

PINOKIO PRODAJE BUKVAR
DA BI MOGAO OTIĆI DA VIDI
POZORIŠTE LUTAKA

Kada je snijeg prestao da pada, Pinokio se uputi sa svojim lijepim dobrim bukvarom ispod mišice putem koji je vodio u školu. Usput je, u svom malom mozgu sanjao o mnogočemu, gradio kule u vazduhu, jednu ljepšu od druge.

I tako je, razgovarajući sa sobom, mislio:

– Danas ću u školi odmah da naučim čitati; sutra ću da naučim da pišem, a prekosutra da računam. Ovako sposoban kao što sam, moći ću onda da zarađujem mnogo novca. Od prvih para do kojih dođem kupiću odmah svom ocu lijep sukneni kaput. Ma šta sukneni? Kupiću mu kaput sav od srebra i zlata, sa dugmadima od brilijanata. Siroti čovjek je to zaista zaslužio. Da bi mogao da mi kupi bukvar i da bi me poslao u školu, ostao je u košulji... na ovoj ciči zimi. Samo su očevi u stanju da se ovoliko žrtvuju!...

I dok je, sav ganut, tako razmišljao, učini mu se da čuje izdaleka muziku. Svirale i bubnji. Pi-pi-pi... zum-zum-zum...

Zastao je. Poče da osluškuje. Ti zvukovi su dolazili sa dna jedne duge poprečne ulice koja je vodila u malo selo izgrađeno na morskoj obali.

– Kakva li je to muzika? Šteta što moram u školu, ako ne...

Kolebao se. Trebalo se odlučiti: ili u školu ili slušati svirale.

– Danas ću slušati svirale, a sutra ću u školu; za školu uvijek ima vremena, – reče na kraju ovaj vragolan slegnuvši ramenima.

Rečeno – učinjeno. Krenuo je poprečnim putem i počeo da trči iz sve snage. Što je dalje odmicao, sve su se jasnije čuli zvuči svirale i udarci bubnja: pi-pi-pi-pi-pipi, zum, zum, zum...

I, eto, Pinokio se nađe na jednom trgu usred gomile svijeta koja se gurala ispred neke velike barake od drveta i platna obojenog u mnogo, mnogo boja.

– Kakva li je ovo daščara? – zapita Pinokio jednog mališana iz sela, okrenuvši mu se.

– Pročitaj oglas koji tu stoji, pa ćeš saznati.

– Pročitao bih ga drage volje, ali baš danas ne znam da čitam.

– Baš si vo! Pročitacu ti onda ja. Dakle, na ovom oglasu piše vatrenocrvenim slovima: **VELIKO LUTKARSKO POZORIŠTE.**

– Je li odavno počela predstava?

– Ovaj čas počinje.

– A koliko stoji jedna ulaznica?

– Četiri novčića.

Pinokio je bio vrlo znatiželjan. Nije mogao više da se uzdrži. Ne stideći se, zatražio je od mališana s kojim je govorio, da mu pozajmi do sutra četiri novčića.

– Dao bih ti ih drage volje, – odgovori mališan podrugljivo – ali baš danas ne mogu da ti ih dam.

– Za četiri novčića prodaću ti svoj kaputić – reče mu tada lutak.

– Šta će mi kaputić od šarenog papira? Ako pokisnem ostaću go golcat
– Hoćeš li da kupiš moje cipele?
– Dobre su za potpalu vatre.
– A koliko bi mi dao za šeširić?
– Lijep pazar, nema šta! Šeširić od sredine hljeba! A šta će biti ako dođu miševi i pojedu mi ga na glavi!

Pinokio je bio kao na iglama. Ostalo mu je još jedno. Ali nije imao hrabrosti. Oklijevao je, skanjivao se, mučio. Najzad progovori:

– Hoćeš li da mi daš četiri novčića za ovaj bukvar?
– Ja sam dječak i ne kupujem ništa od drugih dječaka, – odgovori njegov mali sabesjednik koji je bio mnogo pametniji od Pinokija.

– Ja ću ga kupiti za četiri novčića – povika preprodavač starih krpa koji je bio u njihovoj blizini dok su razgovarali.

Knjiga je bila odmah prodana. A kada se čovjek samo sjeti da je onaj siroti Đepeto kod kuće ostao u košulji na ovoj zimi da bi mogao kupiti sinčiću bukvar!

X

LUTKE PREPOZNAJU SVOG BRATA PINOKIJA
I PRIREĐUJU MU VELIKU SVEČANOST;
ALI KAD JE BILO NAJLJEPŠE,
IZLAZI NAPOLJE VLASNIK POZORIŠTA MANĐAFOKO.
PINOKIO JE U OPASNOSTI DA LOŠE ZAVRŠI

Kada je Pinokio ušao u pozorište lutaka, dogodilo se nešto što je gotovo izazvalo pobunu. Znao, zavjesa je bila dignuta i predstava je bila već počela.

Na pozornici su se nalazili Arlekin i Pulčanela koji su se među sobom prepirali i, kao što je to već običaj, s vremena na vrijeme šamarali se i udarali batinom.

Gledaocima je od silnog smijeha bivalo zlo. Smijali su se slušajući svađu ovih lutaka, koje su se lupale i častile raznim pogrđama s toliko uvjerljivosti kao da su bile dvije razumne životinje i dva stvorenja sa ovoga svijeta.

Iznenada, Arlekin je prestao da igra i, okrenuvši se prema gledaocima, počeo da više povišenim glasom, mašući nekom u dnu dvorane:

– Nebesa! Sanjam li ili sam budan? Vjere mi, ono dolje je Pinokio!
– Zaista, to je Pinokio – povika Pulčanela.
– Baš je on! – prodera se gospođa Rozaura, provirivši iza kulisa s dna pozornice.
– Pinokio! Pinokio! – vikale su sve lutke jednoglasno, iskačući iza kulisa. – To je Pinokio!
Naš brat Pinokio! Živio Pinokio!

– Pinokio, dođi gore k meni – povika Arlekin – dođi da te zagre tvoja drvena braća.

Na ovaj srdačan poziv Pinokio se u tili čas našao u prvim redovima dvorane. Drugi skok –

hop! – na glavi dirigenta, a odatle na pozornici.

Nemoguće je da vam opišem grljenje, srdačno štipanje, izraze prijateljstva, pravog i iskrenog prijateljstva, koje je Pinokio primio usred tolike buke od glumaca i glumica i te drvene pozorišne družine.

Nema šta – prizor je bio dirljiv! Ali kada su gledaoci vidjeli da se komedija ne nastavlja, izgubili su strpljenje i počeli da viču: Hoćemo predstavu. Hoćemo predstavu!

Sve uzalud! Umjesto da nastave sa izvođenjem programa, lutke su udvostručile buku i graju. Pinokija su stavili na ramena i nosili su ga pobjedonosno ispred svjetiljki na prednjem dijelu pozornice.

Tada iskrsnu vlasnik pozorišta. Strašna ljudeškara, bilo ga je strašno i pogledati. Imao je bradatinu crnu kao mastilo, tako dugačku da mu je dopirala do zemlje; dovoljno je kad vam kažem da mu se pri hodu zaplitala među noge. Usta su mu bila velika kao pekara, oči su ličile na dvije svjetiljke s crvenim staklima iza kojih je upaljeno svjetlo. Zamahivao je debelim bičem koji je bio načinjen od zmija i lisičićih repova, isprepletenih međusobno.

Na neočekivanu pojavu vlasnika svi se zabezeknuše. Mogla se čuti i muha u vazduhu. One sirote lutke, i muške i ženske, drhtale su kao lišće na vjetru.

– Zašto si došao da uneseš pometnju u moje pozorište? – upita vlasnik Pinokija glasinom veoma promuklog strašila.

– Vjerujte mi mnogopoštovani, da nije bila moja krivica!...

– Dosta! Večeras ćemo urediti naše račune.

I zaista, odmah po svršetku predstave, vlasnik je pošao u kuhinju gdje je pripremio sebi za večeru lijepog ovna kojeg je polako okretao na ražnju. A kako mu je nedostajalo drva da bi dovršio pečenje i prženje, pozvao je Arlekina i Pulčinelu. Reče im:

– Donesite mi onog lutka kojeg ćete naći okačenog o klinu. Čini mi se da je napravljen od jako suhog drveta i siguran sam da ću imati dobru vatru za pečenje...

Arlekin i Pulčinela su ispočetka oklijevali, ali, prestrašeni gazdinim groznim pogledom, poslušашe. Uskoro su se vratili noseći na rukama sirotog Pinokija, koji je, prevrćući se kao jegulja na suhu, vikao očajno: – Oče moj, spasite me! Neću da umrem, neću da umrem!

XI

MANĐAFOKO KIŠE I OPRAŠTA PINOKIJU, KOJI POSLIJE TOGA IZBAVLJA OD SMRTI SVOG PRIJATELJA ARLEKINA

Vlasnik pozorišta Mandafoko (to je bilo njegovo ime), izgledalo je, da je strašan čovjek. Ne kažem da i nije bio, pogotovo sa onom svojom crnom bradatinom, koja mu je kao pregača prekrivala čitave grudi i noge. Ali, u suštini, nije bio tako loš. Dokaz je to što je bio ganut kad je vidio sirotog Pinokija koji se otimao i tresao vičući: "Neću da umrem, neću da umrem!" Sažalio se na jadnog lutka. Opirao se malo, ali naposljetku nije mogao više da izdrži. Kihnuo je vrlo

glasno.

Na to kihanje se Arlekinu, dotad žalosnom i povijenom kao žalosna vrba, zasjalo lice od radosti i, priklanjajući se Pinokiju, prošaputa poluglasno:

– Dobre novosti, brate! Gazda je kihnuo, znak da se ganuo i smilovao. Sad si spašen...

Jedno treba da znate: dok drugi ljudi, kad osjete sažaljenje prema nekom, zaplaču ili se bar pretvaraju da brišu suze, Mandafoko je, međutim, svaki put kad bi se istinski raznježio, imao tu manu da kihne. Pa i to je bio način, isti kao i onaj drugi, da pokaže osjećajnost svoga srca.

Kada je kihnuo, gazda, i dalje osoran, viknu:

– Ne plači više. Zbog tvoje kuknjave tako mi se okrenulo u želucu... osjećam takvo grčenje... da gotovo... ćiha, ćiha, – i ponovo dvaput kihnu.

– Nazdravlje! – reče Pinokio.

– Hvala! Žive li još uvijek tvoj otac i majka? – upita ga Mandafoko.

– Otac je živ, majku nikad nisam poznavao.

– Ko zna koliko bih našao učinio tvom starom ocu da te sad bacim u ovaj ražareni ugalj! Siroti otac! Žao mi ga je!... Ćiha, ćiha, ćiha... – i ponovo kihnu triput.

– Nazdravlje! – reče Pinokio.

– Hvala! Uostalom treba i mene žaliti. Kao što vidiš, nemam više drveta da dopečem ovu pečenicu. Pravo da ti kažem, ti bi mi bio po volji. Ali, sada sam se sažalio na tebe i tu se više ništa ne može. Umjesto tebe baciću na ražanj neku drugu lutku iz moje družine... Hej! Žandari!

Na ovaj poziv pojavila su se dva drvena žandara, dugi, dugi, suhi, suhi, sa dvorogim šeširima na glavi i isukanim sabljama u ruci. Vlasnik im se obrati hrapavim glasom:

– Uхватite mi onog Arlekina, vežite ga dobro, pa ga onda bacite na vatru. Hoću da moj ovan bude dobro ispečen!

Zamislite sirotog Arlekina! Njegov strah je bio tako velik da su mu noge pokleknule. Pao je ničice na zemlju.

Na ovaj potresni prizor Pinokio se baci pred noge vlasniku. Gorko plačući i kvaseći suzama sve dlake njegove duge brade, počeo je da govori preklinjućim glasom:

– Milost, gospodine Mandafoko!

– Ovdje nema gospode... – odvrati osorno vlasnik.

– Milost, gospodine viteže!...

– Ovdje nema vitezova!...

– Milost, gospodine savjetniče!...

– Ovdje nema savjetnika!...

– Milost, visosti!...

Kad ga Pinokio oslovi sa visosti, vlasnik, čije se lice zaokrugli, postade odmah čovječniji i prijazniji.

– Pa dobro, šta tražiš od mene? – reče Pinokiju.

– Milost za Arlekina!

– Nema nikakve milosti! Ako sam tebe poštedio, moram da bacim njega na vatru. Hoću da moj ovan bude dobro pečen.

– Kad je tako, – povika ponosno Pinokio, dižući se na noge i bacivši s glave šeširić od sredine hljeba – kad je tako, znam šta je moja dužnost. Naprijed, gospodo žandari!... Vežite mene i bacite me na oganj. Ne, nije pravo da umjesto mene nastrada siroti Arlekin, moj istinski prijatelj.

Na ove riječi, izgovorene visokim srčanim glasom, sve lutke, koje su prisustvovala ovom prizoru, počele su da plaču. I sami žandari, premda od drveta, plakali su kao dva mala jagnjeta sisanca.

U početku je Mandafoko ostao tvrd, nepomičan, kao komad leda. Ali, polako, polako, počeo je i on da plače i da kiše. Kihnuvši četiri-pet puta raširio je srdačno ruke i rekao Pinokiju:

– Ti si zaista dobar dječak! Dođi ovamo i poljubi me.

Pinokio je potrčao ne čekajući da mu se dvaput kaže i, verući se kao vjeverica uz vlasnikovu bradu, poljubi ga najljepšim poljupcem usred nosa.

– Dakle, pomilovan sam? – upita siroti Arlekin tako slabašnim glasom da se jadva čulo.

– Pomilovan si! – odgovori Mandafoko. Zatim dodade uzdišući i vrteći glavom: – Pa neka! Večeras ću se pomiriti sa sudbinom da jedem napola sirovog ovna, ali drugi put, jao onom ko mi dopadne šaka!... Na vijest da je kazna oprostena, sve lutke potrčaše na pozornicu. Upališe svjetiljke i svijećnjake kao na svečanim večerima i počеше da skaču i da plešu. Zora ih je tako zatekla.

XII

VLASNIK POZORIŠTA MANĐAFOKO POKLANJA
PET ZLATNIKA PINOKIJU DA IH ODNESE SVOM
OCU ĐEPETU. PINOKIO, MEĐUTIM, PUŠTA DA GA
PREVARE LISICA I MAČAK I ODLAZI S NJIMA

Idućeg dana Mandafoko pozva na stranu Pinokija i upita ga:

– Kako se zove tvoj otac?

– Đepeto.

– Šta je po zanimanju?

– Siromah.

– Zarađuje li mnogo?

– Zarađuje toliko koliko je potrebno da nema nikad ni pare u džepu. Toliko zarađuje da je morao da proda jedini kaput koji je imao na sebi da bi mogao da mi kupi bukvar za školu. Kaput sav u dronjcima, da ga je bilo muka i pogledati.

– Jadnik! Gotovo mi ga je žao! Evo ti pet zlatnika. Idi odmah, odnesi mu ih i pozdravi ga s moje strane.

Kao što možete i naslutiti, Pinokio se zahvali vlasniku bezbroj puta. Izgrli redom sve lutke iz družine, čak i žandare, i, van sebe od radosti, krenu na put, kući.

Ali nije prešao ni pola kilometra, kad sretne na putu Lisicu, šepavu na jednu nogu, i Mačka,

slijepa na oba oka. Išli su pomažući se međusobno kao dva dobra druga u nesreći. Lisica koja je šepala išla je naslanjajući se na Mačka, a slijepom Mačku Lisica je bila vodić.

– Dobar dan, Pinokio! – rače mu Lisica, pozdravljajući ga učtivo.

– Kako znaš moje ime? – upita lutak.

– Poznajem dobro tvog oca.

– Gdje si ga vidjela?

– Vidjela sam ga juče pred kućnim vratima.

– A šta je radio?

– Bio je bez kaputa i tresao se od studeni.

– Siroti otac! Ali, akobogda, od danas pa ubuduće neće više drhtati!...

– Zašto?

– Postao sam bogataš...

– Ti bogataš? – upita Lisica i poče se smijati neobuzdano i podrugljivo. I mačak se smijao, ali da bi prikrio od Pinokija taj smijeh, češao se prednjim šapama po brkovima.

– Nemate razloga da se smijete, – povika Pinokio ljutito.

Žao mi je zaista što će vam voda poteći na usta, ali ovo ovdje je, ako se u to razumijete, pet divnih zlatnika.

I izvuče iz džepa zlatnike koje je dobio na poklon od Mandafoka.

Na prijatno zveckanje zlatnika Lisica je nehotimičnom kretnjom istegla nogu koja je izgledala zgrčena, a Mačak je razrogačio, oči koje su zasjale kao dvije zelene svjetiljke. Ali zaklopio ih je odmah, tako brzo da Pinokio ništa nije primijetio.

– Šta ćeš uraditi sada s tim parama? – upita ga Lisica.

– Prije svega, kupiću ocu lijep novi kaput – reče Pinokio – sav od zlata i srebra i sa dugmadima od dragog kamenja, a zatim... zatim ću kupiti bukvar za sebe.

– Za sebe?

– Jeste, bukvar. Ići ću u školu i hoću da počnem dobro da učim.

– Pogledaj mene, – reče Lisica – zbog glupe želje da učim izgubila sam nogu.

– Pogledaj mene, – reče Mačak – zbog glupe želje da učim izgubio sam vid.

U tom času jedan bijeli kos, koji je dotle stajao šćućuren na plotu kraj puta, poskoči i reče:

– Pinokio, ne obaziri se na savjete loših prijatelja. Poslušaj ih, kajaćeš se!

Siroti kos! Kamo sreće da to nikada nije izgovorio! Mačak poskoči uvis, nasrnu na kosa i, ne dopustivši mu ni da vikne "oh", proguta ga skupa s perjem i svim ostalim u jednom zalogaju.

Kada ga pojede, obrisa usta, zatvori ponovo oči i napravi se opet slijep kao i prije što je bio.

– Siroti kos! – reče Pinokio Mačku. – Zašto si tako postupio prema njemu?

– Htio sam da mu dâm pouku. Drugi put neće zabadati nos tamo gdje mu nije mjesto.

Prešli su više od pola puta kad Lisica, naglo se zaustavljajući, reče lutku:

– Hoćeš li da udvostručiš svoje zlatnike?

– Kako?

– Hoćeš li da od pet bijednih zlatnika postane stotinu, hiljadu, dvije hiljade?

– Kako da ne! Ali na koji način?

– Vrlo lako. Umjesto da se vratiš kući, treba da podeš s nama.

– A kuda ćete me odvesti?

– U zemlju Barbeđaniju.

Pinokio se malo zamisli. Onda odlučno reče:

– Ne, neću da idem s vama. Sada sam ipak blizu kuće i želim da idem kući gdje me čeka moj otac. Ko zna kako je bilo teško sirotom starcu juče što se nisam vratio. Na žalost, bio sam loš sin i Cvrčak koji govori imao je pravo kada je rekao: "Neposlušna djeca neće dobro proći u životu!" Osjetio sam to na svojoj koži. Toliko neprijatnosti mi se dogodilo. I sinoć sam jedva umakao opasnosti u Mandafokovoj kući... Brrr! Podilazi me jeza i kad pomislim na to!

– I ti zaista hoćeš da podeš kući? – reče Lisica. – Pa hajde, ali gore po tebe!

– Gore po tebe! – ponovi Mačak.

– Promisli dobro, Pinokio, ti odbacuješ bogatstvo.

– Bogatstvo! – ponovi Mačak.

– Tvojih pet zlatnika od danas do sutra bi se pretvorilo u dvije hiljade.

– Dvije hiljade, – ponovi Mačak.

– Ali kako je moguće da se pretvore u toliko zlatnika? – pita Pinokio zinući od zaprepaštenja.

– Objasniću ti odmah, – reče Lisica. – Treba da znaš da se u zemlji Barbeđaniji nalazi jedno blagosloveno polje koje svi zovu Čudesno polje. Na tom polju iskopaćeš malu jamu i u nju ćeš, na primjer, da staviš jedan zlatnik. Poslije toga ćeš jamu da zatrpaš s malo zemlje. Zalićeš je sa dvije kante vode sa izvora i bacićeš na nju pregršt soli. Onda možeš poći mirno da spavaš. Uto će, noću, zlatnik da proklija i procvjeta i, ujutro, kad se digneš – šta ćeš naći na polju? Naći ćeš lijepo drvo prepuno zlatnika. Na njemu će biti toliko zlatnika koliko u mjesecu junu može da bude zrna kukuruza na jednom klipju.

– Dakle, tako? – reče Pinokio, još uvijek zbunjen. – Ako bih ja na tom polju zakopao svojih pet zlatnika, koliko bih ih našao sutra ujutro?

– Lako je to izračunati, – odgovori Lisica, – čak i na prste možeš to da učiniš. Pretpostavi da ćeš od svakog zlatnika dobiti grozd sa pet stotina zlatnika: pomnoži pet stotina sa pet. Sutra ujutro u džepu ćeš imati dvije hiljade pet stotina svjetlucavih zvečćih zlatnika.

– O, kako je to lijepo! – povika Pinokio skaćući od radosti. – Čim uzberem te zlatnike, uzeću sebi dvije hiljade, a ostalih pet stotina poklonicu vama dvoma.

– Nama pokloniti? – povika Lisica prezrivo, ozlojeđeno. – Bože sačuvaj.

– Sačuvaj! – ponovi Mačak.

– Mi ne radimo iz niskog koristoljublja, – počeo Lisica. – Mi radimo samo zato da se drugi obogate.

– Drugi – ponovi Mačak.

– Kako su dobri! – pomisli Pinokio. I zaboravljajući smjesta i oca, i novi kaput, i bukvar, i sve one lijepe namjere, reče Lisici i Mačku:

– Pa hajdemo onda. Idem s vama.

XIII

KRČMA "KOD CRVENOG RAKA"

Hodali su, hodali, hodali, i tek u sumrak stigli mrtvi umorni u krčmu "Kod Crvenog raka".

– Ovdje ćemo se malo zaustaviti, – reče Lija, – toliko da stavimo koji zalogaj u usta i da se malo odmorimo. Odavde ćemo krenuti u ponoć da budemo sutra u zoru na Čudesnom polju.

Kad su ušli u krčmu, sjeli su sve troje za sto, ali niko od njih nije bio gladan. Siroti Mačak! Želudac mu nešto nije bio dobar, pa je pojeo samo trideset i pet barbuna sa umakom od paradajza i četiri tanjira tripa sa sirom. A kako tripe nisu bile dovoljno začinjene, tražio je svaki čas te masla, te struganog sira!

I lisica je htjela samo nešto malo da prožvaće, ali šta da radi! Liječnik joj je naredio najstrožu dijetu. Zato se morala zadovoljiti jednim običnim zecom, malo nakiselim, sa dodatkom. Lakim dodatkom za probavu: uhranjenim pilićima i pijetlom ranoraniocem. Poslije zeca naručila je još nešto malo hrane, tek toliko da joj se apetit popravi: jarebice, kuniće, žabe, guštere i grožđe. I ništa više. Toliko joj se hrana gadi – govorila je – da više ništa ne bi mogla prinijeti ustima.

Pinokio je jeo najmanje. Poručio je samo jedan orah i okrajak hljeba. A i to je ostalo na tanjiru. Jadno dijete! Misleći stalno na Čudesno polje, pokvarilo je želudac i od same pomisli na zlatnike.

Kad su večerali, Lisica reče krčmaru:

– Dajte nam dvije dobre sobe, jednu za gospodina Pinokija, drugu za mene i mog prijatelja. Zadrijemat ćemo malo prije nego što otputujemo. Zapamtite jedno: u ponoć treba da nas probudite da nastavimo naš put.

– Da, gospodo – odgovori krčmar i pri tom namignu Lisici i Mačku kao da kaže: Razumio sam, u redu je!...

Tek što se spustio u krevet, Pinokio zaspao i počeo da sanja. Sanjajući činilo mu se da se nalazi usred nekog polja, a to polje da je puno stabalaca krcatih grozdovima, a ovi grozdovi da su opet krcati zlatnicima koji se njišu na vjetru i čine: cin; cin, cin... kao da bi htjeli reći: "Ko nas želi nek dođe da nas ubere".

Ali kad je bilo najljepše, baš kad je htio da ispruži ruku i da punom šakom zgrabi te lijepe zlatnike i da ih stavi u džep, probudila su ga iznenada tri žestoka udarca u sobna vrata.

Bio je krčmar koji je došao da mu kaže da je otkucala ponoć.

– Jesu li moji prijatelji spremni za put? – upita ga Pinokio.

– Još pitaš? Otputovali su još prije dva sata.

– A zašto su se toliko žurili?

– Mačak je primio poruku da je njegovom najstarijem mačetu, bolesnom od ozeblina na nogama, život u opasnosti.

– A jesu li platili večeru?

– Zaboga, za koga ih držite! Oni su suviše odgojeni da bi nanijeli takvu uvredu vašem gospodstvu.

– Šteta! Takva uvreda bi mi se mnogo dopala! – reče Pinokio češući se pri tom po glavi. Zatim upita:

– Gdje su rekli da će me čekati moji dobri prijatelji?

– Na Čudesnom polju, sutra u zoru.

Pinokio plati jedan zlatnik za svoju večeru i za večere svojih prijatelja i pođe na put.

Išao je nasumce, jer je napolju bio tako gust mrak da se nije vidio prst pred okom. U polju, unaokolo, nije se čulo čak ni šuštanje lišća. Samo poneke noćne ptičurine, prelijećući preko puta s jedne živice na drugu, dodirivale su krilima Pinokijev nos. Pinokio, prestrašen tim dodirima, uzmicao je korak unazad i uzvikivao: "Ko to ide?"

A u daljini, jeka se odbijala o okolna brda, ponavljajući "Ko to ide? Ko to ide? Ko to ide?..."

I dok je tako išao, opazi na deblu jednog drveta malu životinjicu koja je svjetlucala blijedom, slabom svjetlošću kao plamičak u lampi od prozirnog stakla.

– Ko si ti? – upita Pinokio.

– Ja sam sjena Cvrčka koji govori, – odgovori životinjica, glasom tihim, tihim kao da dolazi s onog svijeta.

– Šta tražiš od mene? – reče Pinokio.

– Hoću da te posavjetujem. Vrati se i odnesi četiri preostala zlatnika svom sirotom ocu koji plače i očajava što te više ne vidi.

– Sutra će moj otac biti bogataš jer će se ova četiri zlatnika pretvoriti u dvije hiljade zlatnika.

– Ne vjeruj, dijete moje, onima koji ti obećavaju bogatstvo preko noći. To su obično ili luđaci ili varalice. Poslušaj me, vrati se kući.

– A eto, ja hoću da idem naprijed.

– Kasno je!...

– Hoću da idem naprijed.

– Noć je tamna...

– Hoću da idem naprijed.

– Put je opasan...

– Hoću da idem naprijed.

– Dobro, Pinokio. Zapamti samo jedno: dječaci koji udovoljavaju svojim hirovima i rade na svoju ruku, kad-tad će se pokajati.

– Pričaj ti priče. Laku noć, prijatelju.

– Laku noć, Pinokio. Neka te nebo spase od velike rose i razbojnika.

I samo što je izgovorio ove riječi, Cvrčak se ugasi kao što se svjetiljka gasi kad neko u nju puhne. Put je postao još mračniji nego što je bio prije.

XIV

ZATO ŠTO NIJE SLUŠAO DOBRONAMJERNE SAVJETE CVRČKA KOJI GOVORI, PINOKIO SE NAMJERI NA RAZBOJNIKE

– Eh, kako smo nesrećni, mi, siroti dječaci – reče Pinokio u sebi nastavljajući put. – Svako nas grdi, svako nas opominje, daje savjete, i, kad bi mogli svi bi htjeli da postanu naši očevi i naši učitelji, svi, pa čak i taj Cvrčak koji govori. Eto, na primjer, zato što nisam htio da poslušam tog dosadnog Cvrčka, ko zna kakve bi sve navolje trebalo da mi se dogode! Još bih mogao i da naiđem na te razbojnike! Dobro je što nisam vjerovao da oni postoje. Mislim da su razbojnike namjerno izmislili očevi da bi njima plašili dječake koji po noći hoće da izlaze napolje. Pa šta i da ih sretnem! Možda bi me uplašili? Ne bi sigurno. Izašao bih pred njih s povikom: "Gospodo razbojnici, šta tražite od mene? Sa mnom nema šale, ne zaboravite! Idite svojim poslom, ni riječi neću da čujem od vas!" Kao da ih vidim: siroti razbojnici bi odletjeli kao vjetar od ovakvog ozbiljnog govora. A ako bi nekim slučajem ti razbojnici bili neodgojeni i ne bi htjeli pobjeći, onda... onda bih pobjegao ja i tako bi se svršilo...

U tom času učini se Pinokiju da čuje iza sebe lagan šum lišća i ne uspje mu da završi svoja razmišljanja.

Osvrnu se da pogleda šta je to i u mraku opazi dvije crne grdobe, zakukuljene u vreće za ugljen, kako jure poskakujući na vrhovima prstiju za njim. Kao dvije sablasti.

– Evo ih, zaista, – reče Pinokio u sebi i, ne znajući gdje da sakrije četiri zlatnika, metnu ih u usta, ispod samog jezika. Zatim pokuša da pobjegne. Ali nije ni koraka učinio kad osjeti da ga neko zgrabi za ruku i začu dva strašna, potmula glasa:

– Pare ili život!

Zlatnici su smetali Pinokiju da odgovori. Klanjao se duboko, kolutao očima da tako stavi na znanje ovoj dvojici zakrabuljenih, kod kojih su se vidjele samo oči kroz rupe na vrećama, da je on samo jedna sirota lutka i da u džepu nema ni prebijene pare.

– Hajd', hajd', manje kreveljenja, napolje s parama! – vikali su prijeteći ova dva razbojnika..

Lutak je činio znakove glavom i rukama kao da je htio da kaže: "Nemam ih".

– Ili van s parama ili si mrtav – reče viši razbojnik.

– Mrtav – ponovi drugi.

– A kad ubijemo tebe, ubićemo ti onda i oca!

– I oca!

– Ne, ne, ne, ne ubijajte mog sirotog oca! – povika Pinokio očajno. Ali dok je tako vikao, zlatnici mu zazvečaše u ustima.

– Ah, lopove! Dakle, tako! Zlatnike si sakrio pod jezik? Odmah ih ispljuni!

Pinokio ni riječi da progovori!

– A! Pretvaraš se da si nijem? Pričekaj malo, naći ćemo mi načina da ih ispljuneš!

I, zaista jedan od razbojnika zgrabi lutka za vršak nosa, drugi ga prihvati za podbradak i počese da ga vuku bezobzirno jedan s jedne, drugi s druge strane, ne bi li mu otvorili usta. Ali nisu uspjeli. Pinokijeva usta kao da su bila prikovana.

Tada niži razbojnik izvuče iz džepa nožinu i pokuša da mu je zabije između usana. Ali Pinokio, kao munja brz, zagriže mu zubima ruku, i jednim ujedom je otkinu čitavu pa je onda ispljunu; zamislite samo njegovo čuđenje kad primjeti da je umjesto ruke ispljunuo na zemlju mačju šapu. Ohrabren prvom pobjedom oslobodi se razbojnika pomoću nokata, preskoči preko ograde na cesti i dade se u bijeg preko polja. Pinokio naprijed, razbojnici za njim. Kao psi za zecom. A onaj što je izgubio šapu trčao je samo na jednoj nozi, a nije se nikad saznalo kako je on to mogao.

Poslije trčanja od petnaestak kliometara Pinokio iznemože. I onda, kad je mislio da je izgubljen, pope se uz deblo jednog visokog, visokog bora i sjede na vrh krošnje. Razbojnici su pokušali isto tako da se popnu, ali kad su stigli do polovine stabla, okliznu im se i padoše na zemlju oderanih ruku i nogu. Ali nisu popuštali. Nakupili su naramak suhog drveća, stavili ga ispod samog bora i naložili vatru. Za tren oka bor je počeo da gori i plamti kao svijeća potpirena vjetrom. Kad vidje da se vatra sve više i više razbuktava, a pošto nije želio da završi život kao ispečen golub, Pinokio skoči s vrha krošnje i udari u trk ponovo preko polja i vinograda. Razbojnici stalno za njim, nikako da se umore.

Zora je, međutim, počela da sviće, a oni su se još uvijek gonili. Iznenada, pred Pinokijem se prepriječi širok i veoma dubok jarak pun prljave vodurine koja je imala boju bijele kafe. Šta sad?... "Jedan, dva, tri" – povika Pinokio, zaleti se svom snagom i preskoči na drugu stranu. Razbojnici za njim, ali kako nisu dobro odmjerili širinu jarka, pljas, pljas... padoše usred jarka. Kad začu pljuskanje i štrcanje vode, Pinokio zaurlika od veselja i nastavi da trči povikavši:

– Prijatno kupanje, gospodo razbojnici!

I već je mislio da su se razbojnici utopili kad, okrenuvši se, opazi obojicu kako za njim trče, još uvijek zakrabuljeni u svoje vreće za ugljen. S njih je curila voda kao iz košare bez dna.

XV

RAZBOJNICI GONE PINOKIJA; KAD SU GA STIGLI, VJEŠAJU GA O GRANU VELIKOG HRASTA

Pinokiju je ponestalo daha i upravo je htio da se baci na zemlju i da se preda kad se osvrnu naokolo i opazi između gustog zelenila i drveća da se u daljini nazire kućica bijela kao snijeg.

– Kad bih imao toliko snage da stignem do one kuće, možda bih se spasao – teče u sebi.

I ne oklijevajući ni časa, poče da juri trkom kroz šumu. A razbojnici stalno za njim.

I nakon očajničke trke od gotovo dva sata, konačno, sav zadihan, stigao je do vrata ove kućice. Pokuca.

Niko ne odgovori.

Ponovo pokuca jače jer je čuo bat koraka koji su se približavali i teški i potmuli dah svojih progonitelja. Opet ćutanje.

Kad je uvidio da kucanje ne služi ničem, počeo je iz očajanja da lupa i glavom i nogama u vrata. Na prozoru se tada pojavi lijepa Djevojčica modrih kosa i lica kao vosak blijeda, zatvorenih očiju i ruku prekrštenih na grudima. Ne mičući usnama progovori glasićem koji kao da je dolazio s drugog svijeta:

– U ovoj kući nikoga nema. Svi su pomrli.

– Otvori mi bar ti! – povika Pinokio plačući i preklinjući.

– Mrtva sam i ja.

– Mrtva! Pa šta onda radiš na prozoru?

– Čekam mrtvački sanduk koji će me odnijeti odavde. Samo što to reče, Djevojčice nestade i prozor se opet zatvori bez najmanjeg šuma.

– O, lijepa Djevojčice modrih kosa, – preklinjao je Pinokio, – otvori mi, ako za milost znaš! Smiluj se sirotom dječaku kojeg progone razboj...

I ne završi započetu riječ. Osjeti da ga je neko zgrabio za vrat i one iste dvije glasine prijeteći mu viknuše:

– Sad nam više nećeš umaći!

Kad vidje smrt pred očima, lutak počeo tako strašno da dršće, da su mu od silnog drhtanja zveckali zglobovi na drvenim nogama i četiri zlatnika skrivena pod jezikom.

– Pa? – upitaše ga razbojnici – Hoćeš li da otvoriš usta? Da ili ne? Ah! Ne odgovaraš?... Pa dobro: ovaj put ćemo mi da ti ih otvorimo.

Izvukli su dvije duge nožine, naoštrene kao britve, i caff... dvaput ga udariše posred krsta.

Na svoju sreću, lutak je bio napravljen od jako tvrdog drveta i oštrice se slomiše u stotinu komada. Razbojnici ostadoše sa drškama noževa u ruci, gledajući jedan u drugoga.

– Dosjetio sam se, – reče tada jedan od njih – treba ga objesiti! Objesimo ga!

– Objesimo ga! – ponovi drugi.

Rečeno – učinjeno. Vezali su mu ruke na leđa i, prebacivši mu omču oko vrata, objesili su ga kao klatno na granu jednog velikog stabla koje se zvalo Veliki hrast.

Tu su i ostali. Sjeli su na travu i čekali da se Pinokio zakoprene posljednji put; ali i nakon puna tri sata Pinokio je držao još uvijek oči otvorene, usta zatvorena i koprcalo se više nego ikada.

Konačno je to čekanje dosadilo razbojnicima. Okrenuše se Pinokiju i rekoše mu smijući se grohotom:

– Zbogom do sutra. Kad se sutra vratimo, nadamo se da ćemo te zateći zaista mrtvog sa isplaženim jezikom. Učinićeš nam, mislimo, tu ljubaznost.

I pošli su.

U međuvremenu podigao se strašan vjetar sjevernjak. Zviždeći i bučeći, ljutilo je treskao tamo-amo sirotog obješenika, kao da treska klatno na zvoniku u praznične dane. Dugo treskanje izazvalo je ljute bolove, a omča je sve više i više stezala vrat i oduzimala mu dah.

Malo-pomalo na oči mu se spuštala magla. Iako je osjećao da se smrt približava, ipak se nadao od časa do časa, da će naići neka dobra duša i pružiti mu pomoć. Ali, kad tako čekajući vidje da se niko ne pojavljuje, baš niko, pade mu na pamet siroti otac... i on, gotovo umirući, prošaputa:

– Oh! Oče moj! Da si ti kojom srećom ovdje!...

Više nije imao snage da kaže bilo što drugo. Zaklopi oči, otvori usta, protegnu noge. I protegnuvši se jako, ostade da visi nepokretan, ukočen.

XVI

LIJEPA DJEVOJČICA MODRIH KOSA NAREĐUJE
DA SE DONESE LUTAK; STAVLJA GA U KREVET I
POZIVA TRI LIJEČNIKA DA SAZNA DA LI JE ŽIV
ILI MRTAV

I dok je siroti Pinokio visio na grani Velikog hrasta, više mrtav nego živ, na prozoru se ponovo pojavi lijepa Djevojčica modrih kosa. Kad vidje tog nesrećnika koji je, onako obješen, poigravao tamo-amo na vjetrušini sjevernjaku, pljesnu kratko tri puta dlanovima.

Na taj znak začu se šum krila u hitrom letu i na ogradu prozora spusti se jedan veliki soko.

– Šta zapovijedate, moja plemenita Vilo? – upita Soko i spusti kljun u znak poštovanja. (Trebalo da znate jedno: Djevojčica modrih kosa nije bila niko drugi nego dobra vila koja je već više od hiljadu godina živjela u okolini ove šume).

– Vidiš li onog lutka koji visi na grani Velikog hrasta?

– Vidim ga!

– U dobar čas. Odleti odmah dolje; raskini svojim jakim kljunom omču koja ga drži u zraku, spusti ga pažljivo na travu podno hrasta.

Soko poletje i poslije dva časka vrati se govoreći:

– Učinio sam ono što ste naredili.

– Kakva si ga zatekao? Živa ili mrtva?

– Na prvi pogled činilo se da je mrtav, ali ne mora da bude. Jer, čim sam mu skinuo omču koja ga je stezala oko vrata, uzdahnuo je i prošaputao poluglasno: "Sad mi je bolje!"

Tada Vila ponovo pljesnu dlanovima dva puta; pojavi se divan kudrov, koji je hodao uspravljen na zadnjim šapama, reklo bi se da je čovjek.

Kudrov je na sebi imao svečano kočijaško odijelo. Na glavi mu je bio trorogi šeširić ukrašen zlatnim gajtanom i bijela vlasulja sa uvojcima koji su mu padali dolje preko vrata. Kaputić čokoladne boje sa dugmadima od dragulja i dva velika džepa u kojima je držao kosti koje mu je poklanjala gazdarica za ručak, par kratkih čakšira od grimiznog velura, svilene čarape i plitke cipelice, a ostrag, ostrag neka vrsta navlake za kišobrane sva od modrog atlasa, da bi mogao uvući rep kada bi počela da pada kiša.

– Hajd', Medoro! – reče Vila kudrovu. – Upregni smjesta najljepšu kočiju iz moje konjušnice i pođi prema šumi. Kad budeš stigao ispod Velikog hrasta, na travi ćeš naći opruženog jednog sirotog lutka, napola mrtvog. Pažljivo ga podigni, položi ga lagano, lagano na jastuke u kočiji i donesi mi ga ovamo. Jesi li me razumio?

Kao znak da je razumio, kudrov mahnu tri-četiri puta repom, presvučenim modrim atlasom, i otkasa kao kakav berberski konj.

Za tili čas iz konjušnice izađe lijepa kočijica vazdušaste boje sva postavljena perjem od kanarinaca a unutra obložena tučenim vrhnjem i kremom sa dvopecima. Kočijicu je vuklo sto sprega bijelih mišića, a kudrov, na kočijaškom sjedalu, zamahivao je bičem desno- lijevo kao kočijaš koji se boji da će zakasniti.

Nije prošlo ni četvrt sata, kočija se vrati i Vila, koja je čekala na kućnim vratima, prihvati u naručje sirotog Pinokija. Ponese ga u sobicu sa zidovima od sedefa i posla odmah po najčuvanije liječnike iz okoline.

Liječnici su brzo stigli, jedan za drugim. Stigli su, naime, Gavran, Sova i Cvrčak koji govori.

– Htjela bih da saznam od vas, gospodo, – reče Vila, obrativši se trojici liječnika koji su stajali uokrug oko Pinokijevog kreveta – htjela bih da saznam od vas, gospodo, da li je ovaj nesrećni lutak mrtav ili živ!..

Na taj poziv Gavran istupi prvi, opipa Pinokiju bilo, pa nos i mali prst na nozi. Kad ga je svojski ispipao, progovori svečano ove riječi:

– Po mom mišljenju, lutak je potpuno mrtav. Ali ako, na nesreću, nije mrtav, onda bi to bio siguran znak da je još uvijek živ!

– Žao mi je – reče Sova – da moram protivrječiti mom mnogopoštovanom prijatelju i drugu; po mom mišljenju, međutim, lutak još uvijek živi; ali, ako na nesreću nije živ, onda je to znak da je uistinu mrtav!

– A vi ne govorite ništa? – upita Vila Cvrčka koji govori.

– Mislim da razborit liječnik kad ne zna šta da kaže, najbolje što može da učini jest da šuti. Uostalom, ovaj lutak nije mi potpuno nepoznato lice. Poznajem ga ja odavno!...

Pinokija, koji je dotad ležao nepomično kao pravi pravcati komad drveta, obuze neko grčevito drhtanje da se čitav krevet zatrese.

– Ovaj lutak – nastavi Cvrčak – prepredeni je obješenjak...

Pinokio otvori oči pa ih odmah zaklopi.

– On je derište, lijenština, skitnica... Pinokio sakri lice pod pokrivač.

– Ovaj lutak je neposlušan sin zbog kojeg će da pukne srce njegovom sirotom ocu.

U taj čas začu se u sobi prigušen zvuk plača i jecaja. Možete zamisliti kako su svi bili zapanjeni kada su, otkrivši pokrivač, opazili da to Pinokio plače i jeca.

– Kad mrtvac plače, znak je da je na putu da ozdravi – reče svečano Gavran.

– Žao mi je što protivrječim mom mnogouvaženom prijatelju i drugu, – nadodade Sova – ali, po mom mišljenju, kad mrtvac plače, znak je da mu je žao da umre.

XVII

PINOKIO JEDE ŠEĆER, ALI NEĆE DA UZME LIJEK;
ALI KAD UGLEDA GROBARE KOJI SU DOŠLI
DA GA PONESU SA SOBOM, UZIMA GA.
ZATIM IZGOVARA JEDNU LAŽ
I ZA KAZNU MU NARASTE NOS

Čim su tri liječnika izašla iz sobe, Vila se nagnu nad Pinokija. Opipa ga po čelu i osjeti da ga je obuzela takva groznica kakva se ne da opisati.

Tad rastopi neki bijeli prašak u pola čaše vode i, pružajući je Pinokiju, reče mu ljubazno:

– Na, popij, pa ćeš uskoro biti zdrav. Pinokio pogleda čašu, iskrivi malo usta, a onda upita plačljivim glasom:

– Je li slatko ili gorko?

– Gorko je, ali će ti od ovog biti dobro.

– Ako je gorko, neću da pijem.

– Poslušaj me i popij.

– Gorko mi se ne sviđa.

– Popij. Pa kad popiješ, daću ti kocku šećera da ti se usta osvježe.

– A gdje je kocka šećera?

– Evo je – reče Vila i pruži mu kocku.

– Najprije mi dajte šećer, pa ću onda da popijem tu gorku vodurinu...

– Obećavaš li mi?

– Da...

Vila mu dade šećer. Začas je Pinokio zgrizao i progutao kocku. Onda reče oblizujući usne:

– Kako bi bilo lijepo da je i šećer lijek!... Liječio bih se svakog dana.

– Sad održi obećanje i popij ovo nekoliko kapljica koje će ti povratiti zdravlje.

Pinokio zlovoljno uze čašu u ruku i uvuče vršak nosa u čašu. Zatim je primače ustima pa opet nosu. Najzad reče:

– Veoma je gorko! Veoma je gorko! Ne mogu da je pijem.

– Kako možeš tako da govoriš kad je nisi ni okusio?

– Mogu da zamislim kako izgleda! Osjetio sam to po mirisu. Još jednu kocku šećera... a zatim ću da je popijem.

Sa svom strpljivošću dobre majke Vila mu stavi u usta i drugi komad šećera. Zatim mu ponovo pruži čašu.

– Ne mogu tako da je popijem! – reče Pinokio, strašno se kreveljeći.

– Zašto?

– Smeta mi taj jastuk na nogama.

Vila diže jastuk.

– Ništa ne pomaže! Čak ni ovako ne mogu da popijem lijek.

– Pa šta ti opet smeta?

– Smetaju mi napola otvorena vrata.

Vila pođe i zatvori vrata u sobi.

– Ne pomaže, – povika Pinokio i brižnu u plač – neću da pijem ovu gorku vodurinu, neću, neću, neću...

– Sine moj, pokajaćeš se...

– Ne tiče me se...

– Tvoja bolest je ozbiljna...

– Ne tiče me se...

– Zar se ne bojiš smrti?

– Zašto bi se bojao smrti?... Radije umrijeti nego popiti taj ružni lijek!

U taj čas vrata se širom otvoriše i u sobu uđoše četiri kunića crna kao mastilo, noseći na ramenima mali mrtvački sanduk.

– Šta hoćete od mene? – povika Pinokio i uspravi se sav prestrašen na krevetu.

– Došli smo po tebe, – reče najdeblji kunić.

– Po mene?... Pa još nisam umro!...

– Još nisi, ali ostaje ti svega nekoliko časaka života jer si odbio da popiješ lijek koji te je mogao izliječiti od groznice!...

– O, Vilo moja, Vilo moja, – počeo da se dere Pinokio – dajte mi odmah tu čašu. Požurite ako za milost znate, neću da umrem, ne... neću da umrem...

I zgrabi čašu objema rukama ispivši lijek na dušak.

– Pa dobro! – rekoše kunići. – Uzalud smo načinili sada ovaj put.

Stavili su ponovo na ramena mali sanduk i izašli iz sobe grdeći kroza zube.

I, zaista, uskoro skoči Pinokio iz kreveta potpuno zdrav. Treba da znate da drvene lutke imaju tu prednost da se rijetko razbole, ali i da ozdrave vrlo brzo.

Kad ga vidje da skače i izvodi razne vragolije po sobi, živahan i veseo kao pjetlić ranoranilac, Vila mu reče:

– Dakle, moj ti je lijek zaista pomogao?

– Kako da ne! Povratio mi je život!...

– Pa zašto si onda pustio da te toliko molim da ga popiješ?

– Šta ćete kad smo mi dječaci takvi! Više se bojimo lijeka nego bolesti.

– Sramota!... Dječaci bi trebalo da znaju da dobar lijek, ako se uzme na vrijeme, može da ih spase od ozbiljne bolesti, pa čak i od smrti!...

– Oh! Drugi put neću dozvoliti da me dugo mole! Sjetiću se onih crnih kunića sa mrtvačkim sandukom na ramenima... i odmah ću uzeti čašu u ruke i nagnuti u usta!...

– Priđi bliže i ispričaj mi kako se to dogodilo da si pao u razbojničke ruke.

– Dogodilo se to ovako... – i Pinokio počeo da priča sve po redu, od onog dana kad je dospio u pozorište lutaka, pa do časa kad su ga razbojnici objesili o Veliki hrast. Kad je završio pričanje, Vila ga upita:

– A gdje si sada stavio četiri zlatnika?

– Izgubio sam ih! – odgovori Pinokio. Međutim, slagao je. Zlatnici su bili u džepu.

Čim izgovori tu laž, nos, ionako već dugačak, poraste mu još za dva prsta.

– Gdje si ih izgubio?

– Ovdje u blizini, u šumi.

Na ovu drugu laž nos stade dalje da raste.

– Ako si ih izgubio u obližnjoj šumi, – reče Vila – tražićemo ih i naći. Jer, sve ono što se izgubi u toj šumi uvijek se nađe.

– Aha! Sad sam se sjetio, – odgovori lutak zbunjeno, – nisam izgubio ta četiri zlatnika. Progutao sam ih, a da nisam ni primijetio, dok sam pio vaš lijek.

Na treću laž nos mu se izduži tako mnogo, da siroti Pinokio nije mogao da se okrene ni ovamo ni tamo. Ako bi se okrenuo ovamo, nos mu je lupao o krevet ili o prozorska okna, ako se okrenuo tamo, udarao je o zidove ili o vrata sobe, ako je podigao malo glavu, prijetila je opasnost da nos zabode u Viline oči.

A Vila ga je gledala i smijala se.

– Zašto se smijete? – upita je lutak sav zbunjen i zabrinut zbog nosa, koji je naočigled rastao.

– Smijem se lažima koje si kazao.

– Kako znate da sam lagao?

– Dijete moje, laži se poznaju odmah. Ima ih dvije vrste: u jednih laži noge su kratke, u drugih je nos dug. Tvoja laž je upravo od onih koje imaju dug nos.

Pinokio nije znao gdje da se djene od sramote. Pokuša da pobjegne iz sobe, ali mu to ne pođe za rukom. Nos je bio narastao toliko da više nije mogao da prođe kroz vrata.

XVIII

PINOKIO PONOVO NALAZI LISICU I MAČKA I IDE SNJIMA DA POSIJE ČETIRI ZLATNIKA NA ČUDESNOJ POLJU

Vila je – to možete i da zamislite – pustila lutka da plače i da se dere dobrih pola sata zbog njegovog nosa koji nije mogao da prođe kroz sobna vrata. Učinila je to da mu dade strogu pouku i da ga odvikne od rdave navike da laže, najlošije navike za jednog dječaka. Ali kad ga vidje izobličeniog i očiju iskolačenih od velikog očajanja, sažali joj se, pljesnu rukama, i u sobu uleti mnoštvo ptičurina koje su se zvale djetlići i koje nagrnuše na Pinokijev nos. Počele su da ga kljuju i kljuju sve dotle dok se uskoro golemi i neskladni nos ne vrati na svoju prirodnu veličinu.

– Kako ste dobri, Vilo moja – reče lutak brišući oči. – Koliko vas volim!

– Volim i ja tebe, – odgovori Vila – i ako želiš da ostaneš sa mnom, bićeš moj mali brat, a ja tvoja dobra sestra...

– Ostao bih drage volje, ali... moj siroti otac?
– Na sve sam mislila. Otac ti je već obaviješten i prije nego padne mrak biće ovdje.
– Zaista? – povika Pinokio i skoči od veselja. – Pa onda, Vilice moja, ako ste saglasni, pošao bih mu u susret. Jedva čekam da poljubim sirotog starca koji je toliko prepatio zbog mene!

– Pođi, ali pazi da se ne izgubiš. Kreni šumskim putem i sigurna sam da ćeš ga sresti.
Pinokio pode i, tek što je ušao u šumu, počeo da trči kao jarčić. Ali kad je malo poodmakao, zaustavi se naspram Velikog hrasta, jer mu se učini da čuje ljudski govor u grmlju. I zaista, na put izadoše, zamislite ko!... Lisica i Mačak, dva saputnika s kojima je večerao u krčmi "Kod Crvenog raka".

– Evo našeg dragog Pinokija! – povika Lisica, grleći ga i ljubeći. – Kako to da si ovdje?
– Da si ovdje? – ponovi Mačak.
– Duga je to priča, – reče lutak – ispričaću vam natenane. Zna li da su me preksinoć, kada ste me ostavili samog u krčmi, sreli na putu razbojnici...

– Razbojnici? Siroti prijatelju! A šta su htjeli?
– Htjeli su moje zlatnike.
– Podlaci... – reče Lisica.
– I te kakvi podlaci... – ponovi Mačak.
– Ali ja sam počeo da trčim, – nastavi da priča lutak – a oni stalno za mnom, dok me nisu stigli i objesili o granu onog hrasta.

I Pinokio pokaza Veliki hrast koji se nalazio dva koraka odatle.
– Može li biti šta gore? – reče Lisica. – U kakvom svijetu smo osuđeni da živimo. Gdje da nađemo sigurno sklonište, mi, časni ljudi?

Dok su govorili, Pinokio opazi da mačak hramlje na prednju desnu nogu jer mu je nedostajala čitava šapa sa pandžama. Zato ga upita:

– Šta si to uradio sa svojom šapom?
Mačak je htio da odgovori, ali se zbuni. Tad Lisica reče:
– Moj prijatelj je veoma skromno čeljade i zato ne odgovara. Odgovoriću ja umjesto njega. Dakle, znaj: prije jedan sat sreli smo na putu starog vuka, skoro onesviješćenog od gladi, koji je od nas zatražio milostinju. Kako mi nismo imali da mu damo čak ni riblju koščicu, znaš šta je uradio moj prijatelj, koji ima zaista Cezarovo srce?... Otkinuo je zubima prednju šapu i bacio je siroti životinji da se omrsi.

Kad to reče, Lisica obrisa jednu suzu.
Pinokio, i sam ganut, približi se Mačku i šapnu mu na uho:
– Kad bi sve mačke bile tebi slične, srećnih li miševa!
– A šta sada radiš ovdje – upita Lisica lutka.
– Čekam svog oca koji treba da naiđe svaki čas.
– A tvoji zlatnici?
– Još su mi uvijek u džepu, osim onog jednog što sam ga potrošio u krčmi "Kod Crvenog raka".

– Ah! Samo kad pomislim da bi umjesto četiri zlatnika moglo biti sutra hiljadu i dvije hiljade. Zašto ne poslušaj moj savjet? Zašto ne pođeš na Čudesno polje da ih posiješ?

– Danas je nemoguće, poći ću drugi dan.

– Biće kasno – reče Lisica.

– Zašto?

– Znaš, ono polje je kupio neki veliki bogataš i zabranio je da se ubuduće sije tamo novac.

– Koliko je odavde udaljeno Čudesno polje?

– Jedva dva kilometra. Hoćeš li da pođeš s nama? Za pola sata si tamo. Posij odmah četiri zlatnika i za koji čas ćeš pobrati dvije hiljade. Večeras ćeš se vratiti ovamo punih džepova. Hoćeš li da pođeš s nama?

Pinokio ne odgovori odmah, oklijevao je. Sjetio se dobre Vile, starog Đepeta i upozorenja Cvrčkovih, ali najzad učini ono što čine svi dječaci bez trunke pameti i srca. Klimnu, naime, glavom i reče Lisici i Mačku:

Pa hajdemo. Idem i ja s vama.

I pošli su.

Nakon pola dana hoda stigli su u grad koji se zvao "Zamka za glupane". Tek što su ušli u grad, Pinokio opazi da su sve ulice zakrčene od šugavih pasa koji su zijevali od velikog apetita, striženih ovaca, koje su se tresle od studeni, kokošiju bez kreste i resa, koje su prosile zrno kukuruza, velikih leptira koji više nisu mogli da lete jer su prodali svoja divna šarena krila, kusorepih paunova koji su se stidjeli da ih neko ne vidi, i fazana koji su tapkali mirno – mirno, oplakujući svoje blistavo zlatno i srebrno perje, sad zauvijek izgubljeno.

Usred ove gomile prosjaka i stidljivih siromaha prolazila je s vremena na vrijeme poneka gospodska kočija u kojoj se šepurio ili kakav lisac ili kakva svraka kradljivica ili kakva grabežljiva ptičurina.

– A gdje je to Čudesno polje? – upita Pinokio.

– Dva koraka odavde.

Prešli su, iz tih stopa, grad, i kad su izašli van zidina, zaustavili su se na nekom osamljenom polju koje je, hoćeš-nećeš, ličilo na sva ostala polja.

– Evo nas, stigli smo! – reče Lisica lutku. – Sagni se sad k zemlji i rukama iskopaj malu jamicu na polju i stavi unutra zlatnike.

Pinokio poslušao. Iskopa jamicu, stavi u nju četiri preostala zlatnika, pa onda pokri jamicu s malo zemlje.

– Sad pođi u onaj obližnji jarak, uzmi kantu vode i zalij zemlju gdje si posijao zlatnike – reče Lisica.

Pinokio pođe do jarka i, kako kante nigdje nije bilo, svuče s noge staru cipelu, napuni je vodom i zalij zemlju koja je pokrivala jamicu. Zatim upita:

– Šta treba još da uradim?

– Ništa – odgovori Lisica. – Sad možemo da pođemo. Ti se vrati ovamo za kojih dvadesetak minuta. Kad se vratiš, naći ćeš drvce već izniklo iz zemlje, s granama prepunim zlatnika.

Van sebe od radosti, zahvali se siroti lutak po hiljadu puta Lisici i Mačku i obeća im vrlo lijep poklon.

– Ne želimo nikakve poklone – odgovoriše mu dvije nesreće. – Dovoljno je što smo ti pokazali način kako da se obogatiš bez mnogo truda. Ushićeni smo od radosti.

Kad su to izgovorili, pozdraviše Pinokija, zaželješe mu dobru sjetvu i pođoše dalje svojim poslom.

XIX

PINOKIJU SU UKRALI NJEGOVA ČETIRI ZLATNIKA A ZA KAZNU JE DOBIO ČETIRI MJESECA ZATVORA

Pinokio je, nestrpljivo čekajući, brojio minute, jednu po jednu, i kad mu se učini da je došlo vrijeme, uputi se na cestu koja je vodila do Čudesnog polja.

I dok je koračao hitrim korakom, srce mu je lupalo jako, tik-tak-tik-tak, kao sobni sat kad istinski kuca. U sebi je, međutim, mislio:

– A ako, umjesto hiljadu, nađem na granama stabla dvije hiljade zlatnika?... A umjesto dvije hiljade, pet hiljada?... Ili možda sto hiljada umjesto tih pet?... Oh! kako bih postao velik bogataš!... Htio bih da imam lijep dvorac, hiljade drvenih konjića, i hiljadu konjušnica da se mogu igrati, podrum s likerima i knjižnicu prepunu ušećerenog voća, torti, hljepčića, prženih badema i kolača sa kajmakom.

Zanoseći se u mislima, stigao je blizu polja. Zaustavi se da pogleda neće li slučajno odatle vidjeti drvo sa granama krcatim zlatnicima, ali ne vidje ništa. Pođe još stotinjak metara naprijed, ali ništa; uđe u polje... ode baš do one male jamice gdje je bio zakopao svoje zlatnike... ništa. Tad se zamisli i, zaboravljajući na pravila pristojnosti i dobrog odgoja, izvuče iz džepa jednu ruku pa se počeha dobro po glavi.

U taj čas zazvuča mu u ušima glasan smijeh. Podiže glavu i na drvetu opazi velikog papagaja koji je trijebio ono malo perja što je imao na sebi.

– Zašto se smiješ? – upita ga Pinokio ljutitim glasom.

– Smijem se zato što sam se, trijebeći perje, pošakljavao ispod krila.

Lutak ne odgovori. Ode do jarka, napuni vodom onu istu staru cipelu i ponovo počeh da zalijeva zemlju koja je pokrivala zlatnike.

U mučnoj tišini tog polja ponovo se zaori smijeh, ali ovaj put još drskiji.

– Pa, – povika Pinokio ljuteći se – može li se znati, neodgojena Papigo, zašto se smiješ?

– Smijem se budalama koje vjeruju svakojakim glupostima i dopuštaju da ih nasamari onaj koji je lukaviji od njih.

– Govoriš li možda o meni?

– Da, o tebi govori, siroti Pinokio, o tebi, koji si tako glup da možeš povjerovati u to da se novci mogu sijati i brati u polju kao što se siju grah i tikve. I sâm sam u to jednom vjerovao pa sad to okajavam. Uvjerio sam se danas (ali suviše kasno!) ako hoćeš da skupiš pošteno nešto novca, treba da ga znaš zaraditi ili radom vlastitih ruku ili darovitošću vlastitog uma.

– Ne razumijem te – reče lutak počinjući već da se trese od straha.

– Polako! Objasniću ti bolje – nastavi papagaj. – Dakle, znaj: dok si se nalazio u gradu, vratili su se na ovo polje Lisica i Mačak, uzeli zakopane zlatnike, a zatim otprašili kao vjetar odavde. A sad, ko ih stigne, junačina je!

Pinokio zaslade otvorenih usta. Nije želio da povjeruje riječima papagajevim, pa zato poče i rukama i noktima da prekopava po zemlji koju je zalio. Kopao je, kopao, prekopavao, iskopao jamu tako duboku da je u nju mogao da stane uspravno plast sijena, ali – zlatnika tu više nije bilo.

Sav očajan vrati se tad trkom u grad i ode pravo u sud da sudiji prijavi ona dva lopova koji su ga pokrali.

Sudija je bio majmun pasmine gorila. Stara majmunčina, uvažen zbog svoje visoke starosti i bijele brade, a naročito zbog zlatnih naočara bez stakala, koje je morao neprestano da nosi zbog neke bolesti u očima od koje je patio već nekoliko godina.

Pinokio ispriča pred sudijom od početka do kraja opaku prevaru čija je žrtva bio, kaza ime i prezime i lični opis razbojnika. Na kraju zatraži pravdu.

Sudija ga sasluša sa mnogo dobroćudnosti; uze najživlje učešće u priči; raznježi se, ganu; i kada lutak nemade više šta da kaže, ispruži ruku i zazvoni zvončetom.

Na to zvonjenje pojaviše se dva ovčarska psa obučena u žandarsko odijelo.

Tad sudija, pokazujući žandarima na Pinokija, reče:

– Ovom siromahu pokrali su razbojnici četiri zlatnika; uhvatite ga, dakle, i strpajte ga odmah u zatvor.

Kad ču takvu presudu, lutak se zapanji. Htjede da se usprotivi, ali žandari, da izbjegnu nepotrebno dangubljenje, začepiše mu usta i odvukoše ga u zatvor.

U zatvoru bi ostao četiri mjeseca, četiri duga, duga mjeseca, a ostao bi još i duže da se ne dogodi jedan veoma srećan slučaj. Naime, mladi car koji je vladao u gradu "Zamka za glupane" odnio je veliku pobjedu nad svojim neprijateljen i zato je naredio da se prirede velike javne svečanosti, rasvjeta, vatrometi, trke berberskih konja i dvokolica, a u znak najveće radosti htio je da se otvore zatvori i puste na slobodu svi lopovi.

– Ako drugi izlaze iz zatvora, hoću da izađem i ja – reče Pinokio tamničaru.

– Vi ne, – odgovori tamničar – jer vi niste pravi...

– Molim izvinjenje, – odgovori Pinokio – ja sam takođe lopov.

– U tom slučaju imate po hiljadu puta pravo – reče tamničar, skinu s poštovanjem kapu i, pozdravljajući ga, otvori mu zatvorska vrata i pusti ga da pobjegne.

XX

PUŠTEN IZ ZATVORA, UPUĆUJE SE VILINOJ KUĆI; ALI USPUT NAILAZI NA STRAŠNU ZMIJU, A ZATIM UPADA U ZAMKU

Zamislite Pinokijevu radost kad se osjetio slobodan. Da vam mnogo ne pričam, izašao je odmah van grada i pošao putem koji je trebalo da ga odvede do Viline kućice.

Usljed kišnog vremena cesta je bila sva blatnjava i noge su propadale u blato sve do koljena. Ali lutak se nije na to osvrtao. Mučen jakom željom da ponovo vidi svog oca i svoju sestricu modrih kosa, trčao je u skokovima kao hrt, a blato ga je, dok je trčao, prskalo čak do kape. Ali on je išao govoreći samom sebi:

– Koliko nevolja me je pogodilo!... Zaslužujem ih! Jer ja sam tvrdoglav lutak i jogunast... uvijek hoću sve da radim na svoju ruku, ne slušam one koji me vole i koji su po hiljadu puta pametniji od mene!... Ali odlučio sam da odsad promijenim život i postanem pristojan i poslušan dječak... Najzad, primijetio sam da neposlušni dječaci uvijek nastradaju i ne postignu ono što žele. A hoće li me čekati otac?... Hoću li ga zateći u Vilinoj kući? Toliko je vremena prošlo da ga, siromaha, nisam vidio. Umirem od želje da ga svojski izljubim i izgrlim! A Vila, hoće li mi ona oprostiti moj ružni postupak?... Samo kad pomislim koliko sam pažnje i ljubazne njega primio od nje... i kad pomislim da svoj život danas dugujem njoj!... Može li biti nezahvalnijeg i bezdušnijeg dječaka od mene?...

Ali, naglo se zaustavi, sav prestrašen. Vрати se natrag četiri koraka.

Šta li je to ugledao?

Ugledao je ispruženu preko puta veliku zmijurinu, zelene kože, očiju kao oganj i šiljastoga repa, iz kojeg se pušilo kao iz dimnjaka.

Pinokijev strah bio je prevelik. Udalji se više od pola kilometra, sjede na gomilicu kamenja čekajući da zmija već jednom pođe svojim poslom i oslobodi prolaz na cesti.

Čekao je sat, čekao dva sata, tri sata. Ali zmija je još uvijek bila na istom mjestu i izdaleka se vidjelo crvenilo iz njenih ognjenih očiju i stup dima koji je izlazio iz vrha repa.

Tada se Pinokio, uobrazivši da je hrabar, približi na nekoliko koraka udaljenosti od zmije i blagim i umilnim glasom reče:

– Izvinite, teta-Zmijo. Molim vas, biste li mi učinili zadovoljstvo da se malčice pomaknete na drugu stranu, tek toliko da me propustite da prođem?

Kao da je kazao zidu. Niko se ne pomače.

Tada Pinokio nastavi istim glasom:

– Treba da znate, teta-Zmijo, da idem kući gdje me čeka otac i da je dugo vremena prošlo da ga nisam vidio!... Pa jeste li saglasni da nastavim svoj put?

Čekao je bilo kakav znak kao odgovor na pitanje, ali odgovora nije bilo. Štaviše, Zmija koja se dotad činila živahna i puna snage, postade nepokretna i skoro ukočena. Oči su joj se zatvorile, a rep prestao da se puši.

– Da nije umrla? – reče Pinokio, trljajući ruke od velike radosti i, ne gubeći vrijeme, učini kretnju da je opkorači kako bi prešao na drugu stranu ceste, ali još nije bio ni podigao nogu kad se Zmija naglo uspravi, kao odapeto pero. I lutak, prestrašen, povukavši se natrag, spotače se i pade na zemlju.

I pade baš tako nespretno da mu je glava ostala zabijena u blato na cesti, a noge stršile u zraku.

Kad vidje lutka koji se naglavice koprcao nepojmljivom brzinom, Zmiju uhvati takav grčevit smijeh, da se smijala, smijala i smijala i najzad, od silnog smijeha pukla joj je žila na prsima. Ovaj put je zaista bila mrtva.

Tad Pinokio poče ponovo da trči da bi stigao Vilinoj kući prije mraka. Ali usput, pošto nije mogao više da podnese strašnu glad, skoči u jedno polje s namjerom da ubere koje zrno grožđa muškata. Kamo sreće da to nikad nije učinio!

Tek što je došao pod lozu, krak... osjeti kako mu noge stegoše dva oštra gvožđa tako jako da je mogao prebrojati sve zvijezde na nebu.

Siroti lutak bio je uhvaćen u zamku, koju su tu, u zasjedi, postavili seljaci da bi uhvatili velike kune koje su bile prava napast za sve kokošinjce u okolini.

XXI

PINOKIJA HVATA JEDAN SELJAK KOJI GA PRISILJAVA DA ČUVA KAO PAS ČUVAR NJEGOV KOKOŠINJAC

Kao što možete zamisliti, Pinokio udari u plač, u vrisak, poče da preklinje i moli. Ali i plač i vrisak bili su uzaludni, jer se naokolo nisu vidjele kuće, a cestom nije prolazila ni živa duša.

Pala je, međutim, noć.

Nešto od bola, jer gvožđa su mu pilila cjevanicu, a nešto od straha što ga je noć zatekla samog usred ovih polja, lutak se gotovo onesvijesti. Odjednom opazi iznad glave svica, zovnu ga i reče mu:

– O, Sviče, bi li mi se smilovao i oslobodio me ovih muka? .

– Siroto dijete! – odgovori Svitac i zaustavi se, ganut, kad ga ugleda. – Kako se desilo da su ti noge priklještene među ta oštra gvožđa?

– Ušao sam u polje da uberem dva grožđa ovog muškata i...

– A je li grožđe bilo tvoje?

– Nije...

– A ko te naučio da uzimaš tuđe?...

– Bio sam gladan.

– Glad nije dovoljan razlog da se prisvaja stvar koja nije naša, sine moj...

– Istina je, istina! – povika Pinokio kroz plač. – Ali drugi put to neću učiniti.

U taj čas tihi, tihi šum koraka prekinu taj razgovor. Bio je to gazda ovog polja koji je na vrhovima prstiju dolazio da vidi nije li se koja od onih kuna, koje su po noći jele živinu, uhvatila u gvožđa.

Njegovo čuđenje je bilo veliko kada, izvukavši ispod kabanice svjetiljku, opazi da je u zamku uhvaćen jedan dječak umjesto kune.

– Ah, lupeščiću! – reče seljak bijesno – dakle, ti mi odnosiš kokoši?

– Nisam ja, nisam ja! – povika Pinokio jecajući. – Ušao sam samo u vinograd da uberem dva zrna grožđa!...

– Ko krade grožđe u stanju je da ukrade i živinu. Prepusti se ti samo meni, dobićeš takvu pouku da ćeš je se dugo vremena sjećati.

I otvori gvožđa, zgrabi lutka za potiljak, podiže ga sa zemlje i ponese do kuće kao što se nose jaganjci od sise. Kad je stigao na gumno ispred kuće, baci ga na zemlju i, držeći mu svoju nogu na vratu, reče:

– Sad je kasno, vrijeme je za spavanje. Naše račune ćemo sutra srediti. Uostalom, danas mi je krepao pas koji me je noću čuvao i ti ćeš da zauzmeš njegovo mjesto. Bićeš moj pas čuvar.

Rečeno – učinjeno. Na vrat mu navuče veliki okovratnik sa načičkanim mesinganim bodljikama, stegnu ga tako jako da ne bi mogao da izvuče glavu. Na ovratnik priveza dug gvozdeni lanac koji je bio pričvršćen za zid.

– Ako noćas počne da pada kiša, možeš da se skloniš na ležaj u ovoj štenari gdje još ima slame koja je četiri godine služila kao krevet mom sirotom psu. A ako, na nesreću, dođu lopovi, drži u glavi da moraš dobro načuliti uši i lajati – reče seljak.

Poslije ovog posljednjeg upozorenja seljak uđe u kuću i zatvori vrata još i zasunom, a siroti Pinokio osade šćućuren na gumnu, više mrtav nego živ od hladnoće, gladi i straha. S vremena na vrijeme uvlačio bi ljutilo ruke u ovratnik koji mu je stezao grlo i govorio plačući:

– Dobro mi pristaje!... Zaista mi dobro pristaje!... Htio sam da budem lijenština, skitnica... htio sam da slušam loše prijatelje i zato me prati uvijek ista nesreća. Da sam bio dobar dječaćić, kakvi su mnogi, da sam imao volje da učim i radim, da sam ostao kod kuće sa sirotim ocem, sad se ne bih nalazio ovdje, usred polja, i ne bih bio pas čuvar nekom seljaku! Oh! Kad bih se mogao roditi po drugi put! Ali kasno je sada. Strpljenja!

I tako, kad dade malo oduška svom jadu koji je izviraio iz dna srca, uđe u kućicu i zaspao.

XXII

PINOKIO OTKRIVA LOPOVE I U ZAMJENU ZA VJERNOST GAZDA GA PUŠTA NA SLOBODU

Prošlo je više od dva sata kako je slatko spavao, kad, oko ponoći, probudi ga neko šaputanje neobičnih glasova koje, učini mu se čuje na gumnu. Proviri napolje vrškom nosa iz

otvora na kućici i opazi četiri male životinjice tamne dlake, na prvi pogled bi se reklo da su mačke, kako se nešto dogovaraju. Ali nisu bile mačke: bile su kune, životinjice mesožderi, naročito lakome na jaja i mladu živad. Jedna od ovih kuna odvoji se od svojih prijateljica, priđe otvoru kućice i reče poluglasno:

– Dobar večer, Melampo.

– Ja se ne zovem Melampo – odgovori lutak.

– A ko si onda?

– Ja sam Pinokio.

– Pa šta tu radiš?

– Čuvam stražu kao pas čuvar.

– A gdje je Melampo? Gdje je stari pas koji je bio u ovoj kućici?

– Jutros je umro.

– Umro? Sirota životinja! Bio je tako dobar!... Ali po izgledu sudeći i ti mi izgledaš pošteno pseto.

– Izvinite, ja nisam pas!...

– A ko si?

– Ja sam lutak.

– A čuvaš stražu ako pas?

– Na žalost, kažnjen sam!...

– Pa dobro, predlažem ti istu pogodbu kakvu sam imala s pokojnim Melampom. Bićeš zadovoljan.

– A ta pogodba bi bila?

– Jednom sedmično, noću, mi ćemo da dođemo, kao i prije, da posjetimo kokošinjac i da odnesemo osam kokošaka. Od ovih kokošaka sedam ćemo mi da pojedemo, a jednu ćemo tebi da damo, pod uslovom, da se razumijemo, da se pretvaraš da spavaš i da ti ne padne na um da zalaješ i probudiš seljaka.

– A je li Melampo isto tako radio? – upita Pinokio.

– Jeste, i mi smo se uvijek dobro slagali. Spavaj, dakle, mirno i budi uvjeren da ćemo ti ostaviti u kućici, prije nego što krenemo odavde, jednu kokicu lijepo očerupanu za sutrašnji doručak. Jesmo li se dobro razumjeli?

– Čak i previše dobro!... – odgovori Pinokio i klimnu glavom nekako prijeteći kao da je htio da kaže: "A, govorićemo mi vrlo brzo!"

Kad su mislile da su već uspjele, četiri kune pođoše pravo u kokošinjac koji je stajao pored same štenare. Pomoću zuba i noktiju otvorile su drvena vratašca koja su im priječila prolaz i, jedna za drugom, kliznuše unutra. Ali još sve nisu ni bile ušle kad... vratašca se zatvoriše za njima svom snagom.

To je Pinokio zatvorio vrata i za svaku sigurnost, kako nije bio zadovoljan što ih je samo zatvorio, stavio je uz njih golemi kamen kao podupirač.

A zatim je počeo da laje i, lajući baš kao da je pas čuvar, zavijao je bu-bu-bu-bu.

Na taj lavež skoči seljak iz kreveta, uze pušku i pojavi se na prozoru, pa zapita:

- Šta je novo?
- Došli su lopovi – odgovori Pinokio.
- Gdje su?
- U kokošinjcu.
- Eto me odmah.

I, zaista, seljak izađe prije nego bi se reklo amin. Pođe trkom prema kokošinjcu, uhvati i baci u jednu vreću četiri kune i reče im veoma zadovoljan:

– Na kraju ste mi dopale šaka! Mogao bih da vas kaznim, ali tako podao nisam! Zadovoljiću se, međutim, da vas sutra odnesem krčmaru u obližnje selo koji će vas oderati i skuhati kao zeca, nakiselo. Tu čast niste zaslužili, ali plemenito čeljade, kakav sam ja, ne gleda na ove sitnice!...

Zatim se približi Pinokiju, poče da ga miluje dugo, dugo, i najzad ga upita:

– Kako si otkrio zavjeru koju su kovale ove četiri lopovke? Kad pomislim da Melampo, moj vjerni Melampo, nije primjećivao ništa.

Lutak je tad mogao da ispriča ono što je znao, mogao je, naime, da ispriča o sramnim pogodbama između psa i kuna, ali pri pomisli da je pas mrtav, reče odmah u sebi: "Čemu da optužujem mrtve?... Mrtvi su mrtvi i najbolja stvar koja se može učiniti jeste da ih pustimo na miru!"...

– A jesi li bio budan ili si spavao kad su kune došle na gumno? – nastavi da ga zapitkuje seljak.

– Spavao sam, – odgovori Pinokio – ali kune su me probudile svojim brbljanjem. Jedna je došla čak do kućice da mi kaže: "Ako obećaš da nećeš lajati i da nećeš probuditi gazdu, poklonićemo ti lijepo očerupanu kokicu!"... Šta velite na to! Biti toliko bezobrazan i meni, meni, učiniti takav prijedlog! Jer treba da znate da sam ja lutak sa svim manama ljudskim, ali držati vreću nepoštenoj čeljadi – e, za to nisam!

– Bravo, dječčače! – povika seljak, lupnuvši ga pri tom po ramenu. – Takav postupak služi ti na čast; da ti dokažem kako je veliko moje zadovoljstvo – oslobađam te, i sad možeš da se vratiš kući.

I skide mu s vrata lanac.

XXIII

PINOKIO OPLAKUJE SMRT LIJEPE DJEVOJČICE
MODRIH KOSA; ZATIM NALAZI JEDNOG
GOLUBA KOJI GA NOSI NA MORSKU OBALU
I TU SE BACA U MORE DA BI POŠAO U POMOĆ
SVOM OCU ĐEPETU

Čim se oslobodio tvrdog i ponižavajućeg lanca, Pinokio se dade u trk preko polja, ne

zaustavljajući se ni časa dok ne dođe na glavni drum koji je trebalo da ga dovede do Viline kućice.

Kad je došao na drum, baci pogled dolje, na ravnicu koja se prostirala pod njim i, prostim okom ugleda, veoma jasno, šumu u kojoj je na svoju nesreću sreo jednom Lisicu i Mačka. I šta ugleda? Među drvećem ugleda vrh onog Velikog hrasta o koji je bio obješen; ali pogledaj amo pogledaj tamo, malu kućicu lijepe Djevojčice modrih kosa nije mogao nigdje da vidi.

Tad Pinokio osjeti nešto kao tužno predosjećanje. Potrča ponovo svom preostalom snagom u nogama i za nekoliko časaka nađe se na livadi gdje je nekada stajala Bijela kućica. Ali, Bijele kućice više nije bilo. Umjesto nje bila je samo mala mramorna pločica na kojoj su mogle da se pročitaju ove bolne riječi, napisane štampanim slovima:

Ovdje počiva

Djevojčica modrih kosa

umrla od žalosti jer ju je

napustio njen mali brat

Pinokio

Kako je bilo Pinokiju kad kojekako prosrice ove riječi – ostavljam vama da mislite. Pade ničice na zemlju, pokri mnogim poljupcima taj nadgrobni kamen i briznu u strašan plač. Plakao je čitavu noć, plakao dan poslije te noći, i kad svanu, plakao je još uvijek iako u očima više nije imao suza. Njegovi jauci i jadanje parali su srca i prodirali tako oštro da su svi okolni brežuljci odzvanjali od jeke.

Plaćući, govorio je:

– O, Vilice moja, zašto si umrla?... Zašto nisam umro ja umjesto tebe? Ja sam bio toliko zločest, a ti tako dobra!... A gdje je moj otac? O, Vilice moja, gdje mogu da ga nađem, da ostanem s njim zauvijek i da ga nikad, nikad, nikad više ne ostavim?... O, Vilice moja, reci da nije istina da si umrla!... Ako me zaista voliš... ako voliš svog malog brata, oživi, vrati mi se živa kao nekada! Zar ti je drago da ostanem sam i napušten od svijetu?... Ako dođu razbojnici, objesiće me ponovo na drvo... a onda, nestaće me zauvijek. Šta da radim sam na ovom svijetu? Ko će mi dati zaloga hljeba sad kad nema ni tebe ni oca?... Gdje ću da spavam noću? Ko će mi napraviti novi kaputić? Oh? Sto puta bi bilo bolje da sam i ja umro! Jest, bolje bi bilo i ja hoću da umrem!... Oh! Oh! Oh! Oh!

Očajan, htio je da čupa sam sebi kose, ali... kose su mu bile drvene. Eto, ni to zadovoljstvo nije mogao sebi da priušti, da zarije prste u kosu.

U tom času proletje zrakom veliki golub, koji se za tren zaustavi, raširenih krila, nad Pinokijem, i povika mu s velike visine:

– Reci mi, mališane, šta radiš dolje?

– Zar ne vidiš? Plačem!... – reče Pinokio dižući glavu prema tom Golubu i pri tom obrisao oči rukavima svog kaputića;

– Reci mi, – nastavi tad Golub – poznaješ li možda među svojim prijateljima nekog lutka

koji se zove Pinokio?

– Pinokio?... Reče Pinokio? – ponovi lutak skočivši odmah na noge. – Pinokio sam ja!...

Na taj odgovor Golub se spusti hitro na zemlju. Bio je deblji od kakva purana.

– Onda ćeš poznavati i Đepeta? – upita Golub.

– Poznajem li ga? Pa to je moj siroti otac! Je li ti možda govorio o meni? Hoćeš li me povesti do njega? Je li još uvijek živ? Odgovori mi, zaboga, je li još uvijek živ?

– Ostavio sam ga prije tri dana na morskoj obali.

– A šta je radio tamo?

– Pravio je malu lađicu kojom bi preplovio okean. Taj siromašak već četiri mjeseca luta po svijetu i traži tebe. Kako nije mogao da te nađe, utuvio je sebi u glavu da te traži u dalekim zemljama novog svijeta.

– Koliko je daleko odavde do obale? – upita Pinokio sa strepnjom.

– Više od hiljadu kilometara.

– Hiljadu kilometra? O, Golube moj, kako bi lijepo bilo da imam tvoja krila!...

– Ako hoćeš da pođeš, ja ću te ponijeti.

– Kako?

– Popni se na leđa. Jesi li mnogo težak?

– Težak? Ni govora! Lagan sam kao list.

I ne govoreći više ni riječi, Pinokio za tili čas uzjaha na Golubova leđa, jednu nogu s jedne, drugu s druge strane, kao što čine konjanici, i povika sav radostan: "Žuri, žuri, konjiću moj, želim da stignem što prije!..."

Golub poletje i za tren se uzvinu tako visoko da je gotovo dodirivao oblake. Znatiželjan, čim stiže na tu visinu, lutak baci pogled dolje, ali ga uhvati takav strah i takva nesvjestica da se čvrsto uhvati, čvrsto, čvrsto, oko vrata svog pernatog konja da izbjegne opasnost od pada.

Letjeli su čitav dan. Predveče Golub reče:

– Jako sam ožednio!

– A ja sam ogladnio! – dodade Pinokio. Zaustavimo se koji čas u onom golubinjaku, pa ćemo onda nastaviti put da sutra u zoru budemo na morskoj obali.

– Ušli su u prazan golubinjak u kome je bila samo jedna zdjelica s vodom i korpa puna puncata grahorice.

U svom životu lutak nikad nije mogao da podnese grahoricu. Čim bi osjetio njen miris, dolazilo mu je da povraća, u truhu bi mu se sve okrenulo. Ali te večeri naključa se grahorice i kad je skoro svu pojede, okrenu se Golubu i reče:

– Nikad ne bih pomislio da je grahorica ovako ukusna!

– E, dječaće moj, – odgovori Golub, – kad ogladnimo, a nemamo šta drugo da pojedemo, sami sebe moramo da uvjerimo da je grahorica izvrsno jelo. Glad ne pozna ni mušice ni poslastice!

Na brzinu su zagrizli i onda krenuli na put. Hajd', hajd', i sutradan su stigli na morsku obalu.

Golub spusti na zemlju Pinokija, pa pošto mu je bilo dosadno da sluša riječi zahvalnosti za

dobro dijelo koje je učinio, produži odmah put i nestade ga.

Na obali je bilo mnogo svijeta koji je vikao i mahao rukama prema moru.

– Šta se to dogodilo? – upita Pinokio neku staricu.

– Jedan siromah otac izgubio je svoga sina i pošao je malom lađicom da ga traži s druge strane mora; a more je tako uzburkano i lađa samo što ne potone u valovima.

– A gdje je lađica?

– Eno je tamo dolje, u pravcu mog prsta – reče starica pokazujući na malu lađicu koja je izdaleka izgledala kao orahova ljuska s malim, malim čovječuljkom unutra.

Pinokio, uprta pogleda na tu stranu, gledao je pažljivo. Onda oštro zavrisku:

– To je moj otac! To je moj otac!

A lađica koju je pomamno more udaralo, čas je nestajala među velikim valovima, čas je plutala po površini. Na vrhu jednog visokog grebena Pinokio nije prestajao da doziva svog oca imenom i da mu daje znakove rukama, šmrcajem nosom i, najzad, kapom koju je imao na glavi.

Iako je bio mnogo udaljen od obale, kao da je i Đepeto prepoznao svog sinčića, jer skide kapu i otpozdravi mu. Pokretima mu je davao do znanja da bi se on vratio drage volje natrag, ali da je more tako uzburkano da mu ometa da vesla i da se približi zemlji.

Odjednom nahrupi strašan val i lađa nestade. Ljudi na obali su čekali da se lađica ponovo pojavi na površini, ali lađa se ne pojavi više.

– Siromah! – rekoše tad ribari koji su se bili okupili na obali. I šapućući poluglasno molitvu, uputili su se svojim kućama.

Ali, odjednom, prolomi se očajan jauk i ribari se okrenuše. S vrha visoka grebena bacio se u more jedan dječčić, vičući:

– Idem da spasem svog oca!

Pinokio se lako držao na morskoj površini, jer je bio od drveta. Plivao je kao riba. Čas je nestajao pod vodom, nošen snagom talasa, čas sa pojavljivao s jednom nogom i jednom rukom napolju, daleko, daleko od obale. Najzad, ribari su ga izgubili iz vida, ništa se više nije vidjelo.

– Siromah mladić! – rekoše tada oni koji su se okupili na obali, i poluglasno šapućući molitvu, vratili se svojim kućama.

XXIV

PINOKIO DOLAZI NA OSTRVO "PČELA RADILICA" I PONOVO NALAZI VILU

Podstaknut nadom da će stići na vrijeme u pomoć svom sirotom ocu, Pinokio je plivao cijelu cjelcatu noć.

A samo da znate kakva je to noć bila! Lijevalo je kao iz kabla, padao je grād, grmjelo je

užasno i od sijevanja je izgledalo kao da je dan.

Pred samu zoru uspjelo mu je da vidi nedaleko od sebe dugu prugu zemlje, bilo je to ostrvo usred mora.

Tad Pinokio upre sve svoje snage da stigne na tu obalu, ali uzalud. Goneći se među sobom i navaljujući jedan na drugoga, valovi su ga prevrtali amo-tamo kao da je kakav iverak ili slamčica. Najzad, na njegovu veliku sreću, naiđe ogroman val, toliko silan i jak, da ga svom žestinom izbacila na pijesak na obali.

Udarac je bio tako jak, da su mu, kad je lupnuo o zemlju, zaškripala sva rebra i svi zglobovi. Ali Pinokio se brzo utješi i reče:

– I ovaj put sam se dobro izvukao!

Međutim, malo-pomalo, i nebo poče da se vedri, sunce se pojavi u punom svom sjaju i more posta sasvim mirno i glatko kao ulje.

Tad lutak razastre na sunce svoje odijelce da mu se osuši i poče da razgleda na sve strane ne bi li možda primijetio na prostranoj morskoj pučini malu lađicu sa čovječuljkom u njoj. Razgledao je dobro, dobro, sve naokolo, ali pred sobom vidje samo more i jedro poneke lađe, tako daleko kao da je muha.

– Da mi je da znam kako se zove ovo ostrvo! – reče. – Da mi je bar da znam je li ovo ostrvo naseljeno dobrim svijetom, to jest, svijetom koji nema tu manu da vješa dječake o grane na drveću! Ali koga bih mogao da pitam?... koga, kad nikog nema na njemu!

I pomisao da se nalazi sam samcat usred tog velikog pustog mjesta toliko ga oneraspoloži da umalo ne zaplaka. Odjednom ugleda blizu obale veliku ribu koja je mirno išla svojim poslom, glave potpuno isturene iz mora.

Ne znajući kako joj je ime, lutak joj glasno viknu da bi ga čula:

– Hej, teta-ribo, dozvolite mi da vam kažem jednu riječ!

– I dvije! – odgovori riba koja je bila vrlo uljudan delfin kakvih malo ima u svim morima svijeta.

– Da li biste mi učinili uslugu i rekli ima li na ovom ostrvu mjesta gdje se može nešto pojesti, ali bez opasnosti da pojedu mene?

– Sigurno da ima – odgovori delfin. – Štaviše, jedno takvo mjesto naći ćeš pola kilometra daleko odavde.

– Kojim putem da krenem?

– Pođi onim puteljkom tamo, nalijevo, idi stalno u pravcu nosa i nećeš pogriješiti.

– Recite mi još jednu stvar. Vi lutate morima po čitave dane i noći. Da niste slučajno sreli putem malu lađicu s mojim ocem unutra?

– A ko je tvoj otac?

– To je najbolji otac na svijetu, kao što sam ja najgori sin koji može da se rodi.

– Vjerovatno je lađa potonula jer je bura ove noći bila strašna.

– A moj otac?

– Možda ga je progutao Morski pas koji je već nekoliko dana u ovom moru, pa uništava i pustoši po našim vodama.

– To znači da je taj Morski pas ogroman? – upita Pinokio, koji je već počeo da se tresе od straha.

– Još pitaš! – uzvрати delfin. – Da bi mogao da imaš neku predstavu o njegovoj veličini, reći ću ti da je veći od kućetine na pet spratova i da ima usta tako široka i duboka da bi kroza nj mogao mirne duše da prođe čitav voz sa upaljenom lokomotivom.

– Majko moja! – povika uplašeno lutak, obuče se na veliku brzinu, okrenu se delfinu i reče: – Do viđenja, teta-ribo, izvinite što sam vas uznemirio i po hiljadu puta hvala na vašoj ljubaznosti.

I čim to reče, krenu puteljkom, brzim korakom, tako brzim kao da trči. A na najmanji šum koji bi čuo okretao se da pogleda, bojeći se da ga ne prati strašni Morski pas, velik kao kuća na pet spratova i s vozom u ustima.

Nakon pola sata hoda stigao je u malo mjesto koje se zvalo "Selo pčela radilica". Ulice su vrvjele od svijeta koji je jurio amo-tamo svojim poslom. Svi su radili, svi su bili nečim zaposleni. Nijednog besposličara ni skitnice, da ih svjetiljkom tražiš.

– Hm! – reče odmah mali skitnica – ovo selo nije za mene! Nisam ja rođen za posao!

Ali glad ga je mučila. Prošlo je već dvadeset četiri sata da ništa nije pojeo, čak ni posudicu grahorice.

Šta da radi?

Ostala su mu samo dva načina da se omrsi: ili da traži kakav posao ili da prosi koju paru ili zalogaj hljeba.

Stidio se da prosi. Otac mu je, naime, uvijek govorio da na milostinju imaju pravo samo stari i slabi ljudi. Pravi siromasi na ovom svijetu, kojima treba pomoći i ukazati im samilost, jedino su oni koji su, zbog starosti ili bolesti, osuđeni da ne mogu više da zarađuju hljeb svojim vlastitim rukama. Svi drugi su dužni da rade; a ako ne rade, trpe onda od gladi, što je gore po njih.

U tom času prođe ulicom neki čovjek sav oznojen i zadihan, koji je sam samcat vukao teškom mukom dvojа kolica natovarena ugljenom.

Pinokio po licu prosudi da je to neki dobričina, približi mu se i, spustivši pogled od stida, reče mu poluglasno:

– Da li biste bili milostivi i udijelili mi jedan dinar, jer umirem od gladi?

– Ne samo jedan – odgovori ugljenar – daću ti i četiri dinara uz uvjet da mi pomogneš da odvučem do kuće ova dvojа kolica ugljena.

– Vidi, vidi! – odgovori lutak skoro uvrijeđeno. – Znate, ja nikad nisam bio magarac. Nikad nisam vukao kolica!

– Bolje za tebe! – odgovori ugljar. – Ali, ako zaista umireš od gladi, dragi moj, onda pojedi dvije lijepe kriške tvoje oholosti i gledaj da ti želudac ne nastrada.

Poslije nekoliko časaka naiđe ulicom neki zidar koji je nosio na ramenima sanduk sa malterom.

– Da li biste, dobri čovječe, udijelili jedan dinar sirotom djetetu koje zijeva od gladi?

– Drage volje. Pođi sa mnom da nosiš malter, – odgovori zidar – pa ću ti dati pet umjesto

jednog dinara.

– Ali malter je težak, – uzvratu Pinokio – a ja ne mogu da se mučim.

– Ako nećeš da se mučiš, onda, sine moj, zabavljaj se dok zijevaš. Nazdravljaj!

Za manje od pola sata prošlo je još dvadeset ljudi. Od svih je Pinokio tražio milostinju, ali su mu svi odgovarali:

– Zar te nije stid? Umjesto da se potucaš po ulicama, radije pođi i potraži neki posao i nauči da zaradiš svoj komad hljeba!

Najzad prođe lijepa ženica koja je nosila dva krčaga vode.

– Da li bih mogao, dobra ženo, da popijem gutljaj vode iz vašeg krčaga? – reče Pinokio, usta suhah od žeđi.

– Napij se, dječaće moj! – reče ženica i spusti dva krčaga na zemlju.

Kad se napio kao kakva spužva, Pinokio poluglasno promrmlja, brišući usta:

– Eto, ugasio sam žeđ! Da mi je i glad nekako da ublažim!...

Dobra ženica, čim to ču, reče:

– Ako ćeš mi pomoći da do kuće odnesem jedan od ovih krčaga, daću ti lijep komad hljeba. Pinokio pogleda krčag i ne odgovori ni da, ni ne.

– A skupa s hljebom daću ti pun tanjir kupusa dobro začinjenog uljem i sirćetom – dodade dobra ženica.

Pinokio baci ponovo pogled na krčag i ne odgovori ni da, ni ne.

– A poslije kupusa daću ti lijep slatkiš ispunjen likerom.

Zavodljivosti ove posljednje divne ponude Pinokio nije mogao da se odupre, zato odlučnim glasom reče:

– U redu! Odnijeću vam krčag sve do kuće.

Krčag je bio težak, pretežak, a lutak nije imao snage da ga nosi na rukama. Zato se pomiri sa sudbinom i stavi ga na glavu.

Kad su došli kući, dobra ženica posadi Pinokija za mali prostrt sto i metnu pred njega hljeba, začinjen kupus i slatkiš.

Pinokio nije jeo, on je prosto žderao. Želudac mu je bio kao kuća koja je bila prazna i nenastanjena već pet mjeseci.

Kad je donekle utišao ljuto štipanje gladi, podiže glavu da se zahvali svojoj dobročiniteljici; ali je nije bio dobro ni pogledao, kad izbaci jedno dugo, dugo: ohhh! – od čuđenja, ostade zablenu, očiju iskolačenih, s viljuškom u vazduhu, usta punih hljeba i kupusa.

– Čemu sve to čuđenje? – upita smijući se dobra žena.

– To je, – odgovori zamuckujući Pinokio, – to je... to je... kako vi ličite... vi me podsjećate... da, da, da, isti glas... iste oči... ista kosa... da, da, da... i vi imate modre kose... kao ona! O, Vilice moja!... O Vilice moja!... recite da ste to vi, zaista vi!... Nemojte da plačem više!... Kad biste znali... Plakao sam toliko, trpio strašno!...

I dok je to govorio, Pinokio je plakao kao kiša i, bacivši se ničice na zemlju, ljubio je koljena toj tajanstvenoj ženici.

XXV

PINOKIO OBEĆAVA VILI DA ĆE BITI DOBAR I DA
ĆE UČITI JER MU JE VEĆ DOJADILO DA BUDE
LUTAK; HOĆE DA POSTANE VRIJEDAN DJEČAK

Dobra ženica je u početku odbijala da prizna da je ona mala Vila modrih kosa, ali kad vidje da je otkrivena, a nije više htjela da produžava šalu, priznade najzad ko je.

– Obješenjače! Kako si primijetio da sam to ja?

– To mi je rekla velika ljubav koju osjećam prema vama.

– Sjećaš li se? Ostavio si me kao djevojčicu, a sad me zatičeš kao ženu, toliko ženu da bih ti skoro mogla da budem majka.

– To mi je zaista drago, jer ću vas onda moći da zovem majkom umjesto sestricom. Već dugo vremena čeznem da imam majku kao svi drugi dječaci. Ali kako ste tako brzo narasli?

– To je tajna!

– Otkrijte mi je, htio bih i ja da narastem. Zar ne vidite? Ostao sam još uvijek vrlo niska rasta.

– Ali ti ne možeš da narasteš – uzvratila Vila.

– Zašto?

– Zato što lutke nikad ne rastu. Rađaju se kao lutke, žive kao lutke, i umiru kao lutke.

– Oh! Dojadilo mi je više da budem lutka! – povikala Pinokio, lupnuvši se pri tom po glavi. – Vrijeme je da i ja jednom postanem čovjek kao svi drugi.

– I postaćeš čovjek ako to budeš umio zaslužiti...

– Zaista? Šta da radim da to zaslužim?

– Vrlo laka stvar; nauči da budeš dobar dječak.

– A zar možda nisam dobar?

– Sve drugo, samo to ne! Dobri dječaci su poslušni, a ti, naprotiv...

– A ja ne slušam nikada.

– Dobri dječaci vole da uče i da rade, a ti...

– A ja se, međutim, potucam i klatarim po čitavu godinu.

– Dobri dječaci uvijek govore istinu...

– A ja uvijek lažem.

– Dobri dječaci idu s voljom u školu...

– A ja se od škole razbolim. Ali od danas želim da izmijenim svoj život.

– Obećavaš li mi?

– Obećavam! Postaću dobar dječak i biću utjeha svom ocu... A gdje li je moj siroti otac?

– Ne znam.

– Hoće li mi se ikad pružiti sreća da ga vidim i zagrlim?

– Vjerujem da hoće; štaviše, u to sam sasvim sigurna.

Pinokijevo zadovoljstvo bilo je veliko kad ču taj odgovor. Toliko veliko da uze Viline ruke i poče da ih ljubi tako snažno, kao da je izvan sebe. Zatim podiže glavu i, gledajući je ljupko, upita:

– Reci mi, majčice, dakle nije istina da si umrla?

– Izgleda da nisam, – odgovori Vila smijući se.

– Kad bi znala kakvu sam žalost osjetio i kako mi se bilo steglo u grlu kad sam pročitao: Ovdje počiva...

– Znam. Zato sam ti i oprostila. Kroz iskrenost tvog bola spoznala sam da imaš dobro srce; a od dječaka dobra srca, bili oni pomalo i nevaljali i naviknuti na loša djela, može se uvijek nadati nečemu, to jest, može se uvijek nadati da će se povratiti na pravi put. Eto zašto sam došla da te potražim sve dovde. Biću tvoja majka...

– Oh! Kako je to lijepo! – povika Pinokio skočivši od radosti.

– Slušaćeš me, radićeš uvijek ono što ti budem kazala.

– Drage volje, drage volje, drage volje.

– Već sutra ćeš poći u školu – nastavi Vila. Pinokio se odmah oneraspoloži.

– Zatim ćeš po svojoj volji da izabereš neki zanat... Pinokio postade čak i ozbiljan.

– Šta to mrmljaš kroz zube? – upita Vila srdito.

– Govorim – zakmeča lutak poluglasno – nije li možda prekasno da sad idem u školu.

– Nije, dragi moj! Zapamti da za pouku i učenje nije nikada kasno.

– Ali ja neću da se bavim nikakvim zanatom.

– Zašto?

– Teško mi je da radim.

– Sine moj, – reče Vila – oni koji tako govore gotovo redovito svršavaju u tamnici ili u bolnici. Da znaš: čovjek, rodio se on bogat ili siromah, dužan je da se nečim bavi, da nešto radi. Jao onima koji se naviknu na besposličenje! Besposlica je najgora bolest i treba je odmah liječiti, od malih nogu. Ako je tad ne izliječimo, kad porastemo, ne izliječismo je više.

Ove riječi dirnule su Pinokijevu dušu. On živo podiže glavu i reče Vili:

– Učiću, radiću, sve ću činiti što mi kažeš, jer mi je zaista dojadilo da budem lutak. Hoću da postanem dječak po svaku cijenu. Obećala si mi, je li tako?

– Obećala sam ti to. Sad to zavisi od tebe.

XXVI

PINOKIO ODLAZI SA SVOJIM ŠKOLSKIM
DRUGOVIMA NA MORSKU OBALU DA VIDI
STRAŠNOG MORSKOG PSA

Sutradan Pinokio pođe u osnovnu školu.

Zamislite one derane u školi kad su vidjeli da u njihovu školu ulazi jedan lutak! Prolomi se grohotan smijeh bez kraja. Na račun Pinokija neko je pravio jednu, neko drugu šalu. Jedan mu istrgnu kapu iz ruke, drugi mu odostrag povuče kaputić; neko pokuša da mu načini mastilom dva velika brka pod nosom, a jedan se čak usudi da ga veže za noge i ruke da bi ga primorao da pleše.

Neko vrijeme Pinokio je trpio tu drskost, ali osjetivši, konačno, da gubi strpljenje, okrenu se onima koji su ga najviše bockali i zadirkiivali i reče im ljutito:

– Pazite, djeco! Nisam došao u školu da budem vaša budala. Ja poštujem druge i tražim da i mene drugi poštuju.

– Bravo, vraže! Govoriš kao iz knjige! – povikaše ti nevaljalci iz kojih provali luđački smijeh. A jedan od njih, smjeliji od ostalih, ispruži ruku s namjerom da uhvati lutka za vrh nosa.

Ali ne stiže da to uradi. Pinokio ispruži nogu ispod stola i dade mu pošten udarac u cjevanicu.

– Oh! Tvrđih li nogu! – zajauka dječak trljajući modricu koju je dobio od lutka.

– A kakvi su tek laktovi!... Tvrđi su od nogu! – reče drugi dječak koji je zbog svojih neukusnih šala dobio udarac laktom u trbuh.

Činjenica je da je Pinokio, odmah poslije tih udaraca nogom i laktom, stekao poštovanje i ljubav svih dječaka u školi. Svi su ga oblijetali, umiljavajući mu se, svi su ga zavoljeli svom dušom.

I učitelj ga je hvalio jer je vidio da je pažljiv, vrijedan i pametan, da je uvijek bio prvi kad se ulazilo u školu, a zadnji je ustajao kad se škola završavala.

Pa ipak, imao je jedan nedostatak: često je pohađao mnoge prijatelje, a među njima bilo je i mnogo derana, veoma poznatih zbog njihove nemarnosti prema učenju.

Učitelj ga je svaki dan na to upozoravao, a i dobra Vila mu je često govorila i ponavljala:

– Pazi, Pinokio! Ti tvoji školski drugovi, ranije ili kasnije, učiniće da izgubiš ljubav prema knjizi, a možda, možda će ti natovariti na vrat i kakvu veliku nesreću.

– Nema opasnosti! – odgovarao je lutak sliježući ramenima i dodirujući se kažiprstom posred čela, kao da kaže: "Dosta je pameti unutra!"

Ali jednog lijepog dana, na putu za školu, dogodi se da se namjeri na gomilu svojih školskih drugova koji ga upitaše:

– Znaš li veliku novost?

– Ne.

– U obližnje more došao je Morski pas, velik kao planina.

– Zaista! Da to nije možda onaj isti morski pas koji je bio kad se utopio moj siroti otac?

– Mi idemo na obalu da ga vidimo. Pođi i ti.

– Ja, ne. Ja hoću da idem u školu.

– Zar ti je stalo do škole? U školu ćemo ići sutra. Jedno predavanje više ili manje, šta to znači – ostaćemo uvijek glupani.

– A šta će reći učitelj?

– Pusti ga neka govori. Plaćen je upravo zato da gunda po čitav dan.

– A moja majka?

– Majke ne znaju nikad ništa – odgovoriše ove nesreće.

– Znae šta ću da uradim? – reče Pinokio. – Ja imam posebne razloge da vidim Morskog psa... ali poći ću da ga pogledam poslije škole.

– Siroti glupane!... – progovori jedan iz gomile. – Misliš da će tako velika riba ostati tamo koliko ti želiš? Čim joj dosadi, uzeće drugi pravac i, onda – onda, ko je vidje, i vidio ju je.

– Koliko vremena treba odavde do obale? – upita lutak.

– Za jedan sat možemo i otići i vratiti se.

– Onda, hajdemo. Onaj koji bude brže trčao, bolji je! – povika Pinokio.

Kad dade znak za polazak, gomila derana, s knjigama i tekama pod miškom, jurnu preko polja. Pinokio uvijek ispred sviju, kao da je imao krila na nogama.

S vremena na vrijeme okretao se natrag, zadirkujući svoje prijatelje koji su ostali na dobroj udaljenosti. I kad ih je vidio zadihane, zapjenjenih usta, zaprašene i isplaženog jezika, Pinokio se smijao od sveg srca. Jadnik, nije ni znao, u tom času, kakvom strahu i kakvim strašnim nesrećama ide u susret!...

XXVII

VELIKA BITKA IZMEĐU PINOKIJA I NJEGOVIH PRIJATELJA. JEDAN OD NJIH JE RANJEN I PINOKIJA HAPSE ŽANDARI

Čim je stigao na obalu, Pinokio pogleda more, ali nije vidio nikakvog morskog psa. More je bilo glatko kao veliko kristalno ogledalo.

– Gdje je Morski pas? – upita drugove, okrenuvši im se.

– Vjerovatno je pošao da doručkuje – odgovori jedan od njih, smijući se.

– Ili se možda bacio u krevet da malo zadrijema – dodade drugi, smijući se još jače.

Po tim nesuvislim odgovorima i glupavom smijehu Pinokio zaključio da su se njegovi drugovi s njim našalili, nasamarivši ga za nešto što nije bilo istinito. Uvrijeđen, reče im gnjevno:

– A sad? Šta ima lijepog u tome što ste me nasamarili s tom pričicom o Morskom psu?

– Lijepog sigurno ima!... – odgovoriše u horu ti derani.

– A to bi bilo?...

– Izostao si iz škole i pošao s nama, eto to smo htjeli. Zar se ne stidiš da u školu dolaziš uvijek na vrijeme i da si tako vrijedan na predavanjima? Zar te nije stid da toliko učiš?

– Ako ja učim, što se to vas tiče?

– I te kako nas se tiče, jer nas tim prisiljavaš da se brukamo pred učiteljem.

– Zašto?

– Zato što se pored onih đaka koji uče gube uvijek oni, kao što smo mi, koji nemaju volje da uče. A mi nećemo da nas iko potiskuje u stranu. Znamo mi i za samoljublje!

– Pa šta treba da radim da vam udovoljim?

– Treba da ti dosade škola, predavanja i učitelj, jer su to naša tri velika neprijatelja.

– A ako ja hoću da nastavim da učim?

– Više te nećemo ni pogledati u lice, a prvom prilikom ćeš nam platiti za to...

– Nagonite me skoro da se nasmijem – reče lutak i zavrtje glavom.

– Eh! Pinokio! – povika tad najveći od tih dječaka, unoseći mu se u lice. – Nemoj da se praviš junakom, ne budi objestan! Znaš, ako se ti nas ne bojiš, ne bojimo se ni mi tebe! Zapamti da si ti sam, a nas je sedmoro.

– Sedmoro kao sedam smrtnih grijeha – reče Pinokio smijući se grohotom.

– Jeste li čuli? Uvrijedio nas je sve! Nazvao nas je imenom smrtnih grijeha!...

– Pinokio! Tražim izvinjenje za uvredu... Ako nećeš, teško tebi!

– Kuku! – učini lutak, udarajući kažiprstom po vršku nosa, u znak podrugivanja.

– Pinokio! Neće se dobro svršiti!...

– Kuku!

– Premlatićemo te kao magarca!...

– Kuku!

– Vратиćeš se kući razbijena nosa!...

– Kuku!

– E, sad ću da ti ja pokažem tvoje "kuku"! – povika najsrčaniji od tih derana. – Evo ti ovo kao predujam, pa zadrži za današnju večeru.

I kad to reče, udari ga po glavi. Ali, kako se moglo i očekivati, lutak odgovori na udarac. I začas borba postala opšta, ljutita.

Iako je bio sam, Pinokio se branio kao junak. Sa svojim nogama od veoma tvrdog drveta radio je tako dobro da je stalno držao svoje neprijatelje na potrebnoj udaljenosti. Gdje su njegove noge mogle da dospiju i udare, ostajala je modrica za uspomenu.

Srditi što ne mogu da se ponesu s lutkom, dječaci se sjetiše metaka. Odriješiše svežnje na svojim školskim knjigama i počеше da bacaju na Pinokija bukvarе, slovnice, čitanke i druge školske knjige; ali lutak, hitra pogleda i lukav, sklanjao se na vrijeme tako da su knjige preko njegove glave padale u more.

Možete zamisliti ribe! Ribe su mislile da su ove knjige neka hrana, pa su se trkom sjatile oko njih, ali kad su oprobale jednu-dvije stranice i korice, ispljuvale su ih odmah, kriveći usta, kao da su htjele da kažu:

– Nije ovo za nas! Mi smo naučile bolje da pojedemo!

Međutim, bitka se sve više zaoštravala. Odjednom izađe iz vode veliki rak, polako, polako se pope na obalu i povika glasinom promukle trube:

– Prestanite, vragovi, drugo ništa i niste! Ove tučnjave među dječacima rijetko završe dobro. Uvijek se desi neka nesreća!

Siromah Rak, kao da je vjetru govorio. Čak ga onaj lupež Pinokio, okrenuvši mu se,

pogleda prijekim okom i grubo odsiječe:

– Ušuti, morski Rače! Bilo bi bolje da posisaš dvije bombone od lišaja pa da izliječiš to promuklo grlo. Hajde u krevet i nastoj da se prežnojiš!

Na koncu, kad su pobacali sve svoje knjige, dječaci su osmotrili nedaleko od sebe svežanj lutkovih knjiga. Za trenutak su ih se dočepali.

Među tim knjigama bila je jedna uvezana u debelu ljepenku sa hrbatom i šiljcima od pergamene. Bila je to Rasprava o matematici. Ostavljam vama da zamislite koliko je bila teška!

Jedan od derana zgrabi tu knjižurinu, nanišani na Pinokijevu glavu i hitnu je svom snagom koju je imao u ruci. Ali umjesto da pogodi lutka, pogodi u glavu jednog od svojih prijatelja koji prebljedje kao krpa i izusti samo ove riječi:

– O, majko moja, pomozite mi... jer umirem!

I sruši se opružen na pijesak.

Ugledavši to mrtvo dijete, uplašeni dječaci odmagliše i za tren oka se više nisu mogli vidjeti.

Ali Pinokio ostade. Iako je i on, što od bola što od straha, bio više mrtav nego živ, ipak potrča da namoči svoj rupčić u morskoj vodi i poče da kvasi sljepoočnicu svome sirotom školskom drugu. I dok je to radio, gorko je plakao i očajavao, zvao ga je po imenu i govorio:

– Euđenio!... siroti moj Euđenio! Otvori oči i pogledaj me!... Zašto mi ne odgovaraš? Nisam ti ja nanio ovo zlo! Vjeruj mi, nisam ja!... Otvori oči, Euđenio!... Ako ih ne otvoriš, umrijeću i ja!... O, bože moj! Kako ću da se vratim kući!... S kakvim srcem mogu da se pojavim pred svojom dobrom majkom? Šta će biti od mene? Gdje ću pobjeći?... Gdje ću se sakriti? Oh! Koliko bi bilo bolje, po hiljadu puta bolje, da sam otišao u školu!... Zašto sam poslušao prijatelje koji su moja nesreća? A učitelj mi je lijepo govorio... a i majka je ponavljala: "Čuvaj se loših prijatelja!"... Ali ja sam tvrdoglav, jogunast... puštam da drugi govore, pa ipak uvijek činim po svom! Onda moram da ispaštam! Otkako sam na svijet došao, nikad nisam vidio ni četvrt sata dobra. Bože moj! Što će biti sa mnom, što će biti, što će biti?...

I Pinokio je nastavio da plače, da urliče, da se lupa po glavi i da zove po imenu sirotog Euđemja. Odjednom začu prigušen bat koraka koji su se približavali.

Okrenu se – bila su dva žandara.

– Šta radiš tu, opružen na zemlji? – upitaše Pinokija.

– Pomažem svom školskom drugu.

– Je li mu zlo?

– Izgleda da jest!...

– Ne samo da je zlo! – povika jedan od žandara, nagnuvši se i osmotrivši Euđenija izbliza.

– Ovaj dječak je ranjen u sljepoočnicu. Ko ga je ranio?

– Ja nisam – promuca lutak bez daha.

– Ako ti nisi, ko je onda?

– Ja nisam – ponovi Pinokio.

– A čime je ranjen?

– Ovom knjigom.

I Pinokio podiže sa zemlje Raspravu o matematici, uvezanu u ljepenku i pergamenu, pa je pokaza žandarima.

– A čija je ova knjiga?

– Moja.

– To je dovoljno, drugo nam ne treba. Ustani odmah i pođi s nama.

– Ali ja...

– Pođi s nama!

– Ali ja sam nevin...

– Pođi s nama!

Prije polaska žandari su pozvali i neke ribare, koji su upravo u taj čas prolazili u svojoj lađi pored obale, i rekoše im:

– Povjeravamo vam ovog dječaka koji je ranjen u glavu. Odnosite ga svojoj kući i pazite na njega. Sutra ćemo se vratiti da ga vidimo.

Okrenuli su se zatim Pinokiju, stavili ga između sebe i vojničkim glasom naredili:

– Naprijed! Brzo! Ako ne požuriš, jao tebi!

Nije trebalo da ponove. Lutak je počeo da korača onim puteljkom koji je vodio u selo. Siromašak, ni sam nije znao na kom se dijelu svijeta nalazi. Činilo mu se da sanja.

Kakav ružan san! Bio je izvan sebe. Očima je vidio sve dvostruko, noge su mu drhtale, jezik mu se zalijepio za nepce, nije mogao ni da pisne. Pa ipak, i pored te, da kažem, otupjelosti i smušenosti, oštar trn je probadao njegovo srce; pomisao, naime, da će morati da prođe ispod prozora kuće svoje dobre Vile, opkoljen žandarima! Više bi volio da je mrtav!

Već su bili stigli, bili su na samom domaku sela, kad nalet oštra vjetra skide Pinokiju kapu s glave i odnese je desetak metara daleko.

– Imate li šta protiv – reče lutak žandarima – da odem po svoju kapu?

– Pođi, samo požuri!

Lutak pođe, podiže kapu... ali umjesto na glavu, metnu je među zube i svom snagom potrča ka morskoj obali. Letio je kao puščano zrno.

Kad su prosudili da bi ga bilo teško stići, žandari nahuškaše na njega velikog ovčarskog psa, koji je dobivao nagrade na svim izložbama pasa. Pinokio je jurio, ali je pas jurio još brže od njega. Svijet je izlazio na prozore, okupljao se na ulici, znatiželjan da vidi svršetak ove divljačke trke. Ali nije mogao da udovolji tom prohtjevu, jer su pas i Pinokio podigli usput takvu prašinu da se nakon nekoliko časaka nije moglo više ništa vidjeti.

XXVIII

PINOKIO SE NALAZI U OPASNOSTI DA GA ISPRŽE U TAVI KAO RIBU

U toj očajničkoj treci Pinokio povjerova, jednog strašnog časa, da je izgubljen. Jer, znate,

Alidoro (to je bilo ime ovčarskog psa) ga je nakon duga, duga trčanja, skoro bio dostigao.

Dovoljno je kad vam kažem da je lutak iza sebe, na udaljenosti od jednog pedlja, osjećao iznemogao i vruć dah ove strašne životinje.

Na svu sreću, obala je bila već blizu i more se vidjelo nekoliko koraka odatle.

Čim je stigao na obalu, lutak se odbaci divnim skokom, kao što bi to žaba uradila, i pade posred mora. Alidoro, međutim, htio je da se zaustavi, ali ponesen naglim trčanjem sruči se u vodu i on. A taj nesrećnik nije znao da pliva, pa zato poče da batrga šapama da bi se nekako održao na površini. Ali što se više batrgao, glava mu je sve više tonula u vodu. Kad je ponovo izvuče napolje, oči su mu bile kao izbezumljene i iskolačene, i, lajući, vikao je:

– Tonem! Tonem!

– Crkni! – odgovori mu Pinokio izdaleka, kad je, najzad, izmakao svakoj opasnosti.

– Pomozi mi, Pinokiću moj!... spasi me od smrti!...

Na te bolne jauke lutak, koji je ustvari imao divno srce, smilova se i, okrenuvši se psu, reče mu:

– Ali ako ti pomognem da se spaseš, obećavaš li mi da mi više nećeš dodijavati i trčati za mnom?

– Obećavam ti! Obećavam ti! Požuri se, zaboga, jer ako se budeš skanjivao još pola minuta, gotov sam.

Pinokio je ipak malo oklijevao. Ali, onda se sjeti da mu je otac često govorio da dobro djelo nije nikad na štetu učiniti, te otpliva prema Alidoru, uhvati ga objema rukama za rep i dovede ga zdravog i živog na suhi pijesak na obali. Siromah pas! Nije mogao više da se drži na nogama. I nehotice je popio mnogo slane vode pa se nadio kao lopta. Ipak, lutak nije htio da se mnogo pouzdaje u njega. Ocijeni da je pametno da se ponovo baci u vodu i tad, udaljujući se od obale, povika spašenom prijatelju:

– Zbogom, Alidoro! Srećan ti put i mnogo pozdravi ukućane!

– Zbogom, Pinokio dragi! – odgovori pas. – Najljepše ti se zahvaljujem što si me izbavio od smrti. Učinio si mi veliku uslugu. Ali ono što se na ovom svijetu učini, vraća se. Ako se pruži prilika, govorićemo ponovo.

Pinokio je nastavio da pliva, držeći se uvijek u blizini obale. Najzad mu se učini da je došao na sigurno mjesto. Bacivši pogled na obalu, ugleda na hridinama nešto kao pećinu iz koje se izvijala duga, duga perjanica dima.

– U onoj pećini – reče lutak samom sebi – mora da ima vatre. Tim bolje! Poći ću da se osušim i ogrijem, a zatim – biće ono što treba da bude...

S tom odlukom približi se grebenima, ali baš kad je htio da se uzvere, osjeti da se nešto diže, diže, diže pod vodom i da ga nosi po zraku. Pokuša odmah da pobjegne, ali je već bilo kasno. Na svoje veliko čudo nađe se zatvoren u velikoj mreži usred vreve riba raznih oblika i veličina koje su se koprcale i batrgale kao i druge životinje u očajanju.

U isti čas opazi da iz pećine izlazi neki ružan ribar, ali tako ružan, da je bio nalik na morsko čudovište. Umjesto kose na glavi je imao gust, gust žbun zelene trave; zelena je bila i na tijelu njegova koža, zelene oči, zelena duga bradeta koja je dopirala do zemlje. Kao da se veliki

zelembać propeo na zadnje noge.

Kad je ribar izvukao iz mora mrežu, povika sav zadovoljan:

– Blagoslovena providnosti! I danas mogu da se nakljukam ribe!

– Sva sreća da nisam riba! – reče Pinokio, malo ohrabren, u sebi.

Ribar odnese mrežu punu ribe u pećinu, mračnu i zadimljenu pećinu, nasred koje se nalazila velika tava u kojoj je cvrčalo ulje i širio se miris zagorjelog jela da je bilo teško i disati.

– Sad da vidimo kakve smo ribe ulovili! – reče zeleni ribar, uvuče u mrežu ručtinu, tako golemu da je bila nalik na pekarsku lopatu, i izvuče napolje pregršt barbuna.

– Dobri ovi barbuni! – reče, gledajući ih i njušeći sa zadovoljstvom. I kad ih je dobro onjušio, baci ih u vedro bez vode.

Zatim nekoliko puta ponovi isto; i hajd', hajd', dok je izvlačio napolje druge ribe, osjećao je kako mu voda udara na usta i, uživajući, govorio je:

– Dobri ovi oslići!...

– Izvrsni ovi cipoli!...

– Veoma ukusni ovi smuđevi!...

– Dražesne ove srdelice!...

Kao što možete zamisliti, i oslići, i cipoli, i listovi, i smuđevi, i srdelice, otišli su svi zajedno u vedro da čine društvo barbunima.

Pinokio je ostao posljednji u mreži.

Čim ga je ribar izvukao, razrogači od čuda oči, ogromne zelene oči, vičući skoro uplašeno:

– Kakva li je ovo morska riba? Ne sjećam se da sam ikad jeo ovako nešto!

I ponovo poče da je razgleda pažljivo i kad ju je dobro, dobro osmotrio sa svih strana, reče na koncu:

– Ah! Znam! Mora da je morski rak!

Pinokio, ponižen, kad ču da je zamijenjen sa morskim rakom, reče oštro:

– Kakav rak i nerak? Gle kako me častite! Da znate – ja sam lutak.

– Lutak? – uzvratila ribar. – Istinu da kažem, riba-lutak za mene je potpuno nova riba. Tim bolje! Poješću je slasnije!...

– Pojesti me? Ali shvatite da ja nisam riba! Ili ne čujete da govorim i da mislim kao i vi?

– Istina, nema šta – nadode ribar. – Pošto vidim da si riba koja ima tu sreću da govori i da razmišlja kao i ja, poslužiću se i ja doličnim obzirima.

– A ti obziri bi bili?...

– U znak prijateljstva i posebnog poštovanja prepustiću tebi da izabereš na koji način hoćeš da te pripravim. Želiš li da te ispečem na tavi ili više voliš da te skuham u loncu sa sosom od paradajza?

– Istini za volju, – odgovori Pinokio – ako treba da biram, najrađe bih izabrao da me pustite na slobodu, da bih mogao da se vratim kući.

– Šališ se? Šta misliš, da ću propustiti priliku da okusim tako rijetku ribu? Ne nalazi se svaki dan u ovim morima riba-lutak. Prepusti ti samo meni: ispeći ću te na tavi zajedno sa ostalim ribama i bićeš zadovoljan. Znaš, ipak je utješnije kad te ispeku u društvu.

Nesrećni Pinokio, na taj popjev poče da plače, da jauče, da preklinje i kroz suze da govori: "Koliko bi bilo bolje da sam otišao u školu!... Htio sam da slušam savjete rđavih prijatelja, sada ispaštam!... Ih! Hi! Ih!..."

I pošto se izvijao kao jegulja i činio nevjerovatne napore da se istrgne iz pandži zelenog ribara, ovaj uze lijepo uže od site, sveza ga kao salamu za ruke i za noge i baci ga u dno vedra s ostalim ribama.

Zatim izvuče jednu veliku drvenu pliticu punu brašna i poče da posipa brašnom po ribama; i kako je koju nabrašnio, tako ju je bacao da se ispeče na tavi. Prvi koji su zaplesali u uzavrelom ulju bili su siroti oslići; zatim su došli smuđevi, pa cipoli, listovi, srdelice. Zatim dođe red na Pinokija. Kad je osjetio da se približava smrt (i to kako ružna smrt), Pinokija uhvati takvo drhtanje i takav strah da više nije imao ni glasa ni snage da moli.

Siromašno dijete preklinjalo je očima! Ali zeleni ribar, i ne obazirući se na njega, provaljao ga je pet-šest puta u brašnu, nabrašnio ga tako dobro od glave do nogu da se činilo da je postao lutak od gipsa. Zatim ga uhvati za glavu, i...

XXIX

PINOKIO SE VRAĆA VILINOJ KUĆI KOJA MU
OBEĆAVA DA OD SUTRA VIŠE NEĆE BITI LUTAK
NEGO DA ĆE POSTATI DJEČAK.
VELIKI DORUČAK S BIJELOM KAFOM DA SE
PROSLAVI OVAJ VELIKI DOGAĐAJ

I upravo se ribar spremao da Pinokija baci na tavu kad u pećinu uđe veliki ovčarski pas privučen ostrim i prijatnim mirisom pržene ribe.

– Odlazi! – povika ribar prijetećim glasom, držeći u ruci još uvijek nabrašnjenog lutka.

Ali je siromah pas bio gladan za četvoro i, zavijajući i mašući repom, kao da je govorio:

– Daj mi zalogaj pržene ribe pa ću te pustiti na miru.

– Odlazi, kad ti kažem! – povika ribar i protegnu nogu da ga udari.

Tad se pas, nenaviknut kad dobro ogladni da mu se muha vrti po nosu, okrenu ribaru režeći i pokaza svoje strašne zube.

U tom času u pećini se začu slabi glasić:

– Spasi me, Alidoro! Ako me ne spasiš, ribar će me ispržiti!...

Pas je odmah prepoznao Pinokijev glas i na svoje veliko čuđenje primijeti da glasić dolazi iz tog nabrašnjenog svežnja što ga je ribar držao u rukama.

Šta sad da učini? Zaleti se jednim skokom sa zemlje, zagriže nabrašnjeni svežanj i držeći ga pažljivo među zubima izađe trkom iz pećine i odjuri kao munja!

Bijesan na psa što mu je istrkao iz ruke ribu koju bi on i te kako rado pojeo, ribar pokuša da ga stigne, ali učinivši svega nekoliko koraka, uhvati ga takav napad kašlja da je morao natrag da

se vrati.

Međutim, Alidoro ja našao puteljak koji vodi u selo, pa se zaustavi i blago spusti na zemlju svog prijatelja Pinokija.

– Koliko ti zahvalnosti dugujem! – reče lutak.

– Nije potrebno da mi zahvaljuješ – uzvratu pas. – Ti si jednom meni spasao život, ja ti sad vraćam istim. Zna se: na ovom svijetu treba da pomažemo jedni druge.

– Ali kako to da si ušao u onu pećinu?

– Bio sam još uvijek ispružen na obali, više mrtav nego živ, kad mi vjetar izdaleka nanese miris pržene ribe. Taj miris mi podjari apetit i ja pođoh prema njemu. Da sam došao minut kasnije!...

– Nemoj to ni govoriti! – povika Pinokio drhteći još od straha. – Nemoj to ni govoriti! Da si došao minut kasnije, sad bih već bio i ispružen i pojeden i provaren. Brrr!... podilazi me jeza kad samo pomislim na to!...

Smijući se, Alidoro ispruži desnu šapu lutku, koji je stisnu jako, jako, u znak velikog prijateljstva. Zatim se rastadoše.

Pas pođe putem prema kući, a Pinokio, kad ostade sam, pođe u jednu kolibu, udaljenu nekoliko koraka odatle, i upita starčića koji je sjedio na kućnom pragu, grijući se na suncu:

– Recite, dobri čovječe, znate li išta o nekom sirotom dječaku, o izvjesnom Euđeniju, koji je bio ranjen u glavu?...

– Dječaka su doveli ribari u ovu kolibu i sad...

– Biće da je sad mrtav! – prekide ga Pinokio veoma žalostan.

– Ne, sad je živ i već se vratio svojoj kući.

– Zaista, zaista? – uzviknu lutak poskočivši od radosti. – Dakle, rana nije bila opasna?...

– Mogla je biti veoma ozbiljna, čak i smrtonosna – odgovori starčić – jer su ga lupnuli po glavi velikom knjižurinom koja je bila uvezana u tvrdi papir.

– A ko mu je bacio knjigu na glavu?

– Njegov školski drug, neki Pinokio...

– A ko je taj Pinokio? – upita lutak, praveći se navješt.

– Kažu da je zločest dječak, skitnica, nepromišljeno čeljade...

– Klevete! Sve same klevete!

– Poznaš li ti tog Pinokija?

– Iz viđenja! – odgovori lutak.

– Pa kakvo je tvoje mišljenje? – upita ga starčić.

– Meni se čini da je on veoma dobar mladić, pun ljubavi prema knjizi, poslušan, privržen svom ocu i svojoj porodici...

Dok je lutak nizao sve ove laži, dodirnu se po nosu i opazi da mu se nos produljio više od jednog pedlja. Tad, sav preplašen, poče da viče:

– Ne obazirite se, dobri čovječe, na ove lijepe riječi koje izgovorih, jer ja poznam dobro Pinokija. Uvjeravam vas da je on zaista zločest dječak, neposlušan i skitnica i, umjesto da ide u školu, klatari se po čitave dane sa svojim tobožnjim prijateljima!

Čim izgovori ove riječi, nos mu se skрати i vrati se na prirodnu veličinu, kakav je i prije bio.

– A zašto si tako sav brašnjav? – upita ga odjednom starčić.

– Reći ću vam... nisam ni primijetio da sam se otrao o neki zid svježe okrečen – odgovori lutak, stideći se da prizna da su ga nabrašnjavili kao ribu da bi ga ispržili na tavi.

– A šta si uradio sa svojim kaputićem, hlačama i kapom?

– Sreo sam razbojнике i oni su me svukli... Recite, dobri starče, imate li slučajno kakvo odijelo da mi date, tek toliko da se mogu vratiti svojoj kući?

– Sine moj, što se tiče odijela, imam samo malu vrećicu u koju ostavljam grahoricu. Ako hoćeš, uzmi je, eto je tu.

I Pinokio ne pusti da mu se dva puta kaže. Uze odmah vrećicu od grahorice, koja je bila prazna, izreza makazama malu rupicu na dnu vrećice, a dvije sa strana i nataknu je na sebe kao košulju. I, tako lagano obučен, pođe prema selu.

Ali usput se nekako nije osjećao mirno. Išao je korak naprijed, korak natrag, razgovarajući sam sa sobom:

– Kako ću ovakav da se pojavim pred mojom dobrom Vilom?... Šta će reći kad me ugleda?... Hoće li mi oprostiti i ovu drugu vragoliju?... Kladim se da mi neće oprostiti!... Oh! Sigurno mi neće oprostiti... I treba mi tako, jer ja sam nevaljalac koji obećava, obećava da će se popraviti, a nikad obećanje ne održi!...

Kad stiže u selo, bila se već spustila mračna noć. Strašno nevrijeme i kiša koja je padala kao iz kabla natjerali su Pinokija da ode pravo Vilinoj kući. Bio je čvrsto riješen da lupa na vrata i da mu se vrata po svaku cijenu otvore.

Ali, kad dođe do vrata, osjeti da mu nedostaje hrabrosti i, umjesto da lupa, udalji se trkom dvadesetak koraka. Približi se i po drugi put – ali ne odluči ništa; približi se i po treći put – i ništa. Četvrti put, dršćući, uze гвозdenu halku u ruku i zalupa sasvim tiho.

Čekaj, čekaj, dok se najzad, poslije pola sata, ne otvori prozor na najgornjem spratu (kuća je imala četiri sprata) i Pinokio ugleda na prozoru velikog puža koji je na glavi imao upaljenu svijetiljku.

– Ko kuca u ovo doba? – upita puž.

– Je li Vila kod kuće? – upita lutak.

– Vila spava i ne dozvoljava da je iko budi. Ali, ko si ti?

– Ja sam!

– Ko ja?

– Pinokio.

– Koji Pinokio?

– Lutak koji stanuje kod Vile.

– Ah! Razumijem! – reče Puž. – Pričekaj me dolje dok siđem da ti vrata otvorim.

– Požurite se, zaboga, umirem od zime.

– Dijete moje, ja sam puž, a puževima se nikad ne žuri.

Prošao je jedan sat, prošla su i dva, a vrata se nisu otvarala. Zato se Pinokio, dršćući sav od zime, od straha i vode koja je po njemu curila, ohrabri i pokuca po drugi put, ovaj put jače.

Na to drugo kucanje otvori se prozor na spratu niže i pojavi se Puž.

– Pužiću lijepi, – viknu Pinokio s ulice – već dva sata čekam! A dva sata u ovoj strašnoj noći duža su od dvije godine. Požurite, zaboga!

– Dijete moje, – odgovori mu s prozora ova mala životinjica, potpuno mirno i ravnodušno – dijete moje, ja sam puž, a puževima se nikad ne žuri.

I prozor se ponovo zatvori.

Uskoro otkuca ponoć, zatim jedan sat, dva sata po ponoći, a vrata su još uvijek bila zatvorena.

Tada Pinokio, izgubivši strpljenje, zgrabi halku na vratima da udari svom snagom i da prodrma čitavu kućetinu, ali... željezna halka postade odjednom živa jegulja, iskliznu mu se iz ruke i nestade je u potoku na ulici.

– Ah! Zar tako? – povika Pinokio još uvijek obuzet bijesom. – Ako nema halke, nastaviću da lupam nogom.

I, povukavši se malo unatrag, lupnu snažnim udarcem na kućna vrata. Udarac je bio tako jak da mu se noga zabi u drvo sve do koljena. I kad lutak pokuša da je izvuče napolje, sav trud je ostao uzaludan: noga je stajala prikovana u vratima, kao zakovan klin!

Možete da zamislite sirotog Pinokija! Kako da provede ostatak noći sa jednom nogom na zemlji, a s onom drugom u zraku!

Najzad, u samo svitanje, vrata se otvoriše. Onoj vrijednoj životinjici trebalo je samo devet sati da siđe sa četvrtog sprata do ulaznih vrata! Da vam ne pričam kako se jadnica morala da oznoji!

– Šta radite sa tom nogom u vratima? – upita Puž smijući se.

– Dogodila mi se nesreća. Pogledajte malo, Pužiću lijepi, možda će vam uspjeti da me oslobodite ove muke.

– Dijete moje, za ovo treba stolar, a ja stolar nikad nisam bio.

– Zamolite Vilu s moje strane!...

– Vila spava i ne dozvoljava da je iko budi.

– Pa šta onda da radim, prikovan ovako čitav dan uz ova vrata?

– Zabavljaj se brojeći mrave koji prolaze ulicom.

– Donesite mi bar nešto da pojedem, jer su mi snage na izmaku.

– Odmah! – reče Puž.

Poslije tri i po sata Pinokio ga vidje da se vraća sa srebrnim poslužavnikom na glavi. Na poslužavniku su bili hljeb, pečeno pile i četiri zrele kajsije.

– Ovo ti Vila šalje doručak, – reče Puž.

Na taj božiji dar lutak se potpuno utješi. Ali kakvo je bilo njegovo razočarenje kad poče da jede i primijeti da je hljeb od gipsa, da je pile napravljeno od tvrdog papira, a četiri kajsije da su od alabastera, obojene kao da su prirodne.

Htio je da plače, da očajava, htio je da baci poslužavnik i ono što je bilo na njemu, ali... umjesto toga, ili zbog velikog bola ili zbog muke u želucu, pade onesviješćen.

Kad je malo došao sebi, vidje da se nalazi opružen na jednom divanu. Pored njega ja bila

Vila.

– I ovaj put ti opraštam, – reče mu Vila, – ali teško tebi ako drugi put budeš činio po svom!...

Pinokio je obećao i zakleo se da će učiti i da će se uvijek ponašati dobro. I, zaista, on je održao riječ kroz čitav ostatak školske godine. A na završnim ispitima imao je čast da bude najvredniji u školi. Njegovo ponašanje, općenito, ocijenjeno je tako pohvalno i dobro da mu Vila, sva zadovoljna, reče:

– Sutra će se najzad tvoja želja ispuniti.

– Kakva želja?

– Od sutra više nećeš biti drveni lutak, postaćeš lijepi dječak.

Ko nije vidio Pinokijevu radost na tu toliko željenu vijest, neće moći da je zamisli. Sutradan je trebalo da budu pozvani svi njegovi prijatelji i školski drugovi na svečani doručak u Vilinoj kući da proslave veliki događaj. Vila je spremila dvije stotine šolja sa bijelom kafom i četiri stotine hljepčića namazanih maslacem s obje strane. Ovaj dan obećavao je da će biti zaista lijep i veseo, ali...

Na nesreću, u životu lutka iskrasne uvijek neko ali, koje sve pokvari.

XXX

**PINOKIO, UMJESTO DA POSTANE DJEČAK,
ODLAZI KRIOMICE SA SVOJIM PRIJATELJEM
LUČINJOLOM U "ZEMLJU IGRAČAKA"**

Sasvim prirodno, Pinokio odmah zatraži od Vile da ga pusti da izađe u selo i da pozove svoje prijatelje. Vila mu reče:

– Pa idi da pozoveš prijatelje na sutrašnji doručak. Ali zapamti da treba da se vratiš kući prije nego što se smrkne. Jesi li razumio?

– Obećavam vam da ću se vratiti za jedan sat – uzvratilutak.

– Slušaj, Pinokio! Dječaci brzo obećavaju, ali često zakasne da održe obećanje.

– Ali ja nisam kao ostala djeca. Kad nešto kažem, to i učinim.

– Vidjećemo. Ako, pak, ne poslušаш, gore po tebe!

– Zašto?

– Zato jer dječaci koji ne slušaju savjete onih koji znaju više od njih uvijek se izlažu nekoj nesreći.

– Ja sam to i iskusio! – reče Pinokio. – Ali više neću pasti u istu grešku!

– Vidjećemo da li govoriš istinu.

Ne rekavši više ni riječi, lutak pozdravi svoju dobru Vilu, koja mu je bila kao majka, pa pjevajući i vrteći se kao čigra izađe iz kuće.

Za nešto više od jednog sata pozvao je sve svoje prijatelje. Jedni su odmah, od sveg srca

prihvatili poziv, drugi su, opet, u početku, pustili da ih malo moljaka; ali kad su čuli da će hljepčići uz bijelu kafu biti premazani maslacem i s vanjske strane, pristali su svi uz ove riječi: "Da ti ugodimo, doći ćemo i mi!"

Još nešto treba da znate: Pinokio je među svojim prijateljima i školskim drugovima imao jednog koji mu je bio osobito drag i mio. Zvao se Romeo, ali su ga svi zvali njegovim nadimkom Lučinjolo, jer je imao suh, izdužen stas baš kao nov fitilj u noćnoj lampi.

Lučinjolo je bio najlijeniji i najnestašniji dječak u čitavoj školi. Ali ga je Pinokio i pored toga mnogo volio. Zato je odmah pošao njegovoj kući da ga pozove na doručak, ali ga ne nađe; vratio se po drugi put, vratio se i treći put, sve uzalud.

Gdje bi mogao da ga ulovi? Traži amo, traži tamo, najzad ga nađe sakrivenog pod trijemom neke seljačke kuće.

– Šta radiš tu? – upita ga Pinokio, približivši mu se.

– Čekam ponoć da otputujem...

– Gdje ideš?

– Daleko, daleko, daleko!

– A ja te, budala, tražio tri puta kod kuće!...

– Šta si htio od mene?

– Zar ne znaš za veliki događaj? Ne znaš za moju sreću?

– Kakvu sreću?

– Sutra prestajem da budem lutak i postajem dječak kao i ti, kao i svi drugi dječaci.

– Nazdravlje!

– Sutra, dakle, čekam te na doručak.

– Ali, kažem ti da večeras putujem.

– U koji sat?

– U ponoć!

– A kud ideš?

– Idem u jednu zemlju, najljepšu zemlju na ovom svijetu, u pravu blagoslovenu zemlju. Tu ću i ostati!...

– A kako se zove ta zemlja?

– Zove se "Zemlja igračaka". Zašto i ti ne bi pošao sa mnom?

– Ja, ne. Zaista, ne!

– Nemaš pravo, Pinokio. Vjeruj mi da ćeš se pokajati ako ne pođeš. Gdje da nađeš zdravije zemlje za nas dječake? U njoj nema škola, u njoj nema učitelja, u njoj nema knjiga... u toj blagoslovenoj zemlji nikad se ne uči. U četvrtak nema škole, a svaka sedmica se sastoji od šest četvrtaka i jedne nedjelje. Zamisli, jesenji raspust počinje prvog januara, a svršava se posljednjeg decembra. Eto zemlje, koja se meni zaista dopada! Eto, kakve bi trebalo da su sve zemlje na svijetu.

– Ali kako se provode dani u "Zemlji igračaka"?

– Igra se i zabavlja od jutra do večeri. Onda se, noću, pođe na spavanje, a sutradan, sutradan počinje sve po starom. Šta veliš na to?

– Hm!... – učini Pinokio i prignu lagano glavu kao da kaže: – To je život kakav bih ja volio da imam!...

– Dakle, hoćeš li sa mnom? Da ili ne? Odluči se.

– Ne, ne, ne, i opet ne! Najzad, obećao sam svojoj dobroj Vili da ću postati pristojan dječak. Hoću da održim obećanje. Eto, i sunce već zalazi! Ostavljam te i bježim! Dakle, zbogom i srećan put!

– Kuda trčiš tako žurno!

– Kući. Moja dobra Vila želi da se vratim prije mraka.

– Pričekaj još dva minuta.

– Zakasniću.

– Samo dva minuta.

– Pa da onda Vila više na mene?

– Pusti je neka više. Vikaće, vikati, pa će i zašutjeti – reče taj obješenjak Lučinjolo.

– A kako putuješ? Sam ili u društvu?

– Sam? Biće nas više od stotinjak dječaka.

– A hoćete li ići pješice?

– U ponoć će ovuda proći kola koja će nas pokupiti i odvesti s onu stranu granice ove prelijepe zemlje.

– Šta bih sve dao da je sada ponoć!...

– Zašto?

– Da vas vidim kako odlazite.

– Ostani još malo pa ćeš vidjeti.

– Ne, ne! Hoću da se vratim kući.

– Pričekaj samo još dva minuta.

– Ne, ionako sam se suviše skanjivao da pođem. Vila će biti zbog mene zabrinuta.

– Sirota Vila! Možda se boji da će te pojesti šišmiš?

– Reci mi, jesi li potpuno siguran da u tom mjestu nema škole? – nadodade Pinokio.

– Ni sjene od njih!

– Ni učitelja?...

– Nijednoga!

– I nikad ne treba da se uči?

– Nikad, nikad, nikad!

– Lijepe li zemlje! – reče Pinokio osjetivši da mu voda dolazi na usta. – Srećne li zemlje! Nisam nikad, doduše bio tamo, ali mogu da zamislim!

– Zašto i ti ne pođeš?

– Uzaludno je da me nagovaraš. Konačno, obećao sam mojoj dobroj Vili da ću postati razborit dječak i neću da prekršim zadanu riječ.

– Pa, onda, zbogom! Pozdravi mi mnogo sve gimnazije... i one zavode, ako ih uz put srećeš!...

– Zbogom, Lučinjolo! Nek ti je srećan put, zabavljaj se i sjeti se katkad svojih prijatelja.

Kad to reče, lutak učini dva-tri koraka kao da će poći, ali se ponovo zaustavi i okrenu prijatelju:

– Ali jesi li ti potpuno, potpuno siguran da su sve sedmice u toj zemlji sastavljene od šest četvrtaka i jedne nedjelje?

– Potpuno siguran.

– A znaš li sigurno da raspust počinje prvog januara i svršava posljednjeg decembra?

– Najsigurnije.

– Lijepe li zemlje! – ponovi Pinokio i pljunu da se utješi. Zatim, na brzinu, odrešita pogleda, dodade:

– Pa sad, zaista, zbogom i srećan put!

– Zbogom!

– Za koliko sati putuješ?

– Za dva sata!

– Šteta! Da nedostaje samo jedan sat do polaska, skoro, skoro da bih bio kadar i da pričekam.

– A Vila?...

– Sad sam ionako zakasnio!... a da se vratim kući sat ranije ili sat kasnije, svejedno je!

– Siroti Pinokio! A ako Vila bude vikala?

– Neka viče. Pustiću je da viče, pa kad se izviče, umiriće se.

Međutim, noć se spustila. Mračna noć. Odjednom, u daljini se pojavi neko slabo svjetlo koje se primicalo... začu se zvuk praporaca i trube, tako slab i prigušen kao zujanje komaraca.

– Evo ih! – povika Lučinjolo, dižući se na prste.

– Ko je? – upita poluglasno Pinokio.

– Kola koja dolaze po mene. Dakle, hoćeš li da ideš, da ili ne?

– Ali, da li je zaista tačno – upita lutak – da u toj zemlji dječaci ne moraju nikad da uče?

– Nikad, nikad, nikad!

– Lijepe li zemlje!... Lijepe li zemlje!... Lijepe li zemlje!...

XXXI

POSLIJE PET MJESECI PROVODA I ZABAVA
PINOKIO NA SVOJE VELIKO ČUĐENJE OSJETI DA
MU IZBIJA LIJEP PAR MAGAREĆIH UŠIJU,
POSTAJE MAGARČIĆ SA REPOM I OSTALIM

Najzad, kola su stigla. Stigla su bez najmanjeg šuma jer su im točkovi bili omotani krpama i kućinama.

Vuklo ih je dvanaest zaprega magarčića iste veličine, ali različite boje kože.

Neki su bili sivi, neki bijeli, bilo ih je pjegavih, kao kad se pomiješaju so i biber, i prugastih sa velikim žutomodrim prugama.

Ali najneobičnije je bilo to da tih dvanaest zaprega, ili ako hoćete dvadeset četiri magarčića, nisu imali potkovice kao sve ostale tegleće i tovarne životinje. Umjesto njih imali su na nogama čizmice od bijele kravlje kože, kakve nose ljudi.

A tek da ste vidjeli vodiča kola!...

Zamislite čovječuljka šireg nego dužeg, mekanog i masnog kao lopta maslaca, lica kao jabuka, s ustima koja su se uvijek smijala, i glasom blagim i umiljatim, kao što je glas mačke koja se umiljava dobrom srcu gazdarice kuće.

Čim su dječaci vidjeli Čovječuljka, zaljubili su se u nj. Utrkivali su se ko će prije da se popne na njegova kola, koja bi ih odvela u ono istinsko izobilje, poznato na geografskoj karti pod zavodljivim imenom "Zemlja igračaka".

Kola su se napunila dječacima od osam do dvanaest godina. Zbili su se jedni uz druge, kao gomila sardelica u slanoj vodi, ali niko ne reče: oh!, niko ne zakuka. Pomisao da će za koji čas biti u zemlji u kojoj nije bilo ni knjige, ni škole, ni učitelja, činila ih je tako radosnim i smirenim, da nisu osjetili ni neudobnost, ni zamor, ni glad, ni žeđ, ni san.

Tek što su se kola zaustavila, Čovječuljak se okrenu Lučinjolu i uz mnogo kreveljenja i učtivosti upita:

– Reci mi, ljepotane, hoćeš li i ti da pođeš s nama u tu srećnu zemlju?

– Dabome da hoću.

– Ali, upozoravam te, dragi moj, da u kolima više nema mjesta. Kao što vidiš, sve je puno!...

– Ne smeta ništa! – odgovori Lučinjolo, – ako u kolima nema mjesta, pristajem da sjednem i na rudu od kola. I, zaletjevši se, uzjaha na rudu.

– A ti, ljubavi moja, – reče Čovječuljak okrenuvši se uljudno Pinokiju – šta ti namjeravaš da radiš? Ili ćeš s nama ili ćeš ostati?

– Ja ostajem – odgovori Pinokio. – Hoću da se vratim svojoj kući, hoću da učim, da budem školi na čast, kao što čine svi dobri dječaci.

– Nazdravlje!

– Pinokio! – reče tad Lučinjolo. – Poslušaj me: pođi s nama, biće veselo.

– Ne, ne, ne!

– Pođi s nama, biće veselo – povikaše četiri druga glasa iz kola.

– Pođi s nama, biće veselo – povika, najzad, u horu stotinjak glasova iz kola.

– Ako pođem s vama, šta će reći moja dobra Vila? – reče lutak, već donekle smekšan i pokoleban u odluci.

– Ne zamaraj glavu takvim brigama! Pomisli da idemo u zemlju u kojoj ćemo po svojoj volji da bučimo od jutra do mraka!

Pinokio ne odgovori. Samo uzdahnu. Zatim ponovo uzdahnu, zatim po treći put uzdahnu. Najzad progovori:

– Napravite mi malo mjesta, eto i mene!...

– Mjesta su sva zauzeta, – odgovori Čovječuljak – ali da ti pokažem koliko si mi po volji, ustupiću ti svoje mjesto na kočijaškom sjedalu...

– A vi?

– Ja ću pješice.

– Ne, to zaista ne mogu da dozvolim. Radije ću uzjahati na jednog od ovih magarčića! – povika Pinokio.

Rečeno – učinjeno. Približi se magarcu koji je bio u prvoj zaprezi s desne strane i učini kretnju da ga uzjaše. Ali životinja se naglo okrenu, jako ga udari njuškom u trbuh i odbaci tako da se Pinokio prevrnu u zraku.

Sad zamislite smijeh, nepristojan i urnebesno smijeh dječaka koji su prisustvovali ovom prizoru!

Čovječuljak se, međutim, nije smijao. Približi se prijazno buntovnom magarčiću i, pretvarajući se da ga ljubi, odgrize mu jednim ujedom polovinu desnog uha.

A Pinokio, bijesan, diže se sa zemlje i jednim skokom uzjaha na sirotu životinju. Skok je bio tako lijep da su dječaci prestali da se smiju. Počeli su da viču "Živio Pinokio!" i da glasno kliču. Klicanju nije bilo kraja.

Odjednom, sasvim nenadano, magarčić podiže obje zadnje noge, ritnu se jako, jako, i zbací sirotog lutka na gomilu šljunka nasred ceste.

Tad se ponovi grohotan smijeh. Ali Čovječuljak i ovog puta umjesto da se nasmije, toliko je bio svladan ljubavlju prema tom nestašnom magarčiću, da mu jednim poljupcem potpuno odgrize polovinu drugog uha. Zatim reče lutku:

– Uzjaši i ne plaši se. Magarac je mušičav, ali ja sam mu prišapnuo dvije rječce na uho. Nadam se da će ga one ukrotiti i urazumiti.

Pinokio se pope i kola krenuše. Ali dok su magarci išli kasom, a kola se drmuskala po šljunkovitom putu, lutku se učini da čuje tih, jedva razumljiv glas:

– Jadni tikvane! Htio si po svom da radiš, ali, kajaćeš se!

Skoro uplašen, Pinokio se osvrnu amo-tamo da čuje odakle dolaze te riječi, ali ne vidje nikog. Magarci su kaskali, kola jurila, dječaci u kolima spavali, Lučinjolo hrkao kao puh, a Čovječuljak na kočijaškom sjedalu pjevuckao kroz zube:

Noću svi spavaju

A ja ne spavam nikad...

Kad su odmakli još pola kilometra, Pinokio ču isti slabašan glasić koji mu reče:

– Zapamti, ludo dijete! Dječaci koji prestanu da uče i okrenu leđa knjizi, školi i učiteljima, i koji se predaju potpuno igri i zabavama, samo mogu nesrećno da završe!... Znam iz iskustva... ovo ti i govorim iz iskustva! Doći će dan kad ćeš plakati, kao što ja danas plačem... ali tad će biti kasno!...

Na te riječi, prošaputane tiho, tiho, lutak koji se uplašio više nego ikad, skoči s leđa magarca i priđe mu uhvativši ga za njušku.

I zamislite kako mu je bilo kad primijeti da njegov magarčić plače – plače baš kao dijete!
– Hej, gospodine Čovječuljče! – povika tad Pinokio gazdi kola. – Znae šta je novo? Ovaj magarac plače.

– Pusti ga nek se isplače. Smijaće se kad se bude ženio.

– Ali, da ga niste naučili i da govori?

– Nisam, ja sam sâm naučio da natucam pokoju riječ, jer sam tri godine proveo u jednoj družini ukroćenih pasa.

– Sirota životinja!...

– Hajd', hajd', – reče Čovječuljak – ne gubimo vrijeme na to da gledamo kako magarac plače. Uzjaši i pođimo. Noć je svježja, a put je dug.

Ne pisnuvši više ni riječi, Pinokio poslušja. Kola su ponovo krenula i sutradan u zoru stigla su srećno u "Zemlju igračaka".

Mjesto nije bilo nalik ni na jedno drugo mjesto na svijetu. U njemu su živjeli samo dječaci. Najstariji su imali četrnaest godina, najmlađi jedva osam. Na ulicama radost, buka, dreka... da ti pamet stane! Svugdje gomile derana. Neki su se igrali orasima, neki pločicama, neki loptom, a neki su se vozili na kotaču ili drvenom konjiću; jedni su se igrali slijepog miša, drugi su se utrkiivali; neki su, pak, obučeni kao pajaci, gutali zapaljene krpe; neko je deklamovao, neko pjevao, neko izvodio vratolomne skokove, neko se zabavljao hodajući s rukama po zemlji a s nogama u zraku, neko je kotrljao obruč, neko se šetao u generalskoj odori s papirnatom kacigom i maćem od ljepenke; jedni su se smijali, drugi vikali, zvali, lupali rukama; neko je zviždao, neko oponašao kokoš kad snese jaje; ukratko, takva paklena buka, takvo brbljanje, takva pomamna graja, da je ćovjek morao staviti pamuk u uši da ne bi ogluvio. Na svim trgovima su se vidjela pozorišta pod šatorima, dupke puna dječaka od jutra do mraka. A na svim zidovima kuća mogle su da se proćitaju riječi pisane ugljenom, kao što su ove: – Živjele igrake (umjesto igraćke); Nećemo više šola (umjesto Nećemo više škola); Dolje Matematika (umjesto Matematika) i druge slične lijepe stvari.

Pinokio, Lućinjolo i svi dječaci koji su doputovali s Čovječuljkom, umiješali su se odmah u taj metež, ćim su zakoraćili u grad, i ubrzo, kao što se da lako i zamisliti, postali su prijatelji sa svim tim dječacima. Ko srećniji, ko zadovoljniji od njih!

Usljed raznolikih zabava kojima nije bilo kraja – sati, dani, sedmice prolazili su za tren.

– Oh! Kakav život! – govorio je Pinokio svaki put kad bi se slučajno sreo s Lućinjolom.

– Vidiš, dakle, da sam imao pravo! – dodavao je ovaj. – A kad pomislim da nisi htio da pođeš i da si sebi bio uvertio u glavu da se vratiš Vilinoj kući, da gubiš vrijeme ućeći!... Što si se danas oslobodio od napasti knjige i škole, duguješ meni i mojim savjetima, mojoj brizi, slažeš li se? Samo pravi prijatelji znaju da ćine ovako velike usluge.

– Istina je, Lućinjolo! Tvoje je zasluga što sam danas zaista zadovoljan dječak. A znaš šta mi je učitelj govorio o tebi? Govorio je uvijek: "Ne druži se s onom nesrećom, Lućinjolom, jer je Lućinjolo slab prijatelj i može samo da te loše savjetuje,..."

– Siromah učitelj – uzvratil drugi i zatrese glavom. – Znam dobro da me je mrzio i da mu je bilo zadovoljstvo da me kleveće, ali ja sam plemenit pa mu opraštam!

– Velika si ti duša! – reče Pinokio i srdačno zagrlji prijatelja i poljubi ga posred očiju.

Pet mjeseci je trajalo ovo provođenje, ova zabava i igranje po čitave dane. I nikad dječaci za to vrijeme nisu pogledali u lice knjizi i školi. Ali jednog jutra, kada se probudio, Pinokio doživi neugodno iznenađenje koje ga strašno ozlovolji.

XXXII

PINOKIO DOBIVA MAGAREĆE UŠI

A ZATIM POSTAJE PRAVI MAGARAC I POČINJE DA NJAČE

A kakvo je bilo to iznenađenje?

Ispričaću vam ga, dragi moji mali čitaoci. Kad se probudio, sasvim prirodno, Pinokio osjeti potrebu da se počese po glavi, ali kad se počesa...

Pogađajte malo šta je primijetio!

Primijetio je, na svoje veliko čuđenje, da su mu uši narasle više od jednog pedlja.

Znate da je lutak od svog rođenja imao male, sasvim male uši, koje se prostim okom nisu mogle ni vidjeti! Zamislite kako se zaprepastio kad primijeti da su mu uši, preko noći, tako narasle da su ličile na dvije četke za blato.

Pošao je odmah da potraži ogledalo, ali kad ga ne nađe, napuni vodom lavor na umivaoniku i oglednu se u njemu. U lavoru je vidio ono što nikad ne bi želio da vidi: naime, njegov lik je bio ukrašen divnim parom magarećih ušiju.

Prepuštam vama da zamislite bol, stid i očajanje nesrećnog Pinokija.

Počeo je da plače, da vrišti, da udara glavom o zid; ali što je više očajavao, uši su sve više rasle, rasle, i na vrhovima postajale dlakave.

Na tu strašnu kuknjavu uđe u sobu lijep Mrmotić koji je stanovao na spratu više. Kad ugleda lutka u tako velikoj nevolji, brižno ga upita:

– Šta ti je, dragi komšija?

– Bolestan sam, Mrmotiću moj, jako bolestan... bolestan od neke bolesti koja me plaši!
Razumiješ li se ti u bilo?

– Pomalo.

– Pogledaj onda nemam li slučajno groznicu.

Mrmotić podiže desnu prednju šapu, opipa Pinokijevo bilo i reče uzdahnuvši:

– Prijatelju moj, žao mi je što moram da ti saopštim loše vijesti!

– To jest?...

– Imaš gadnu vatraštinu!...

– Kakva je to vatraština?

– To je magareća groznica.

– Ne razumijem se u tu groznicu! – odgovori lutak, a u stvari je razumio o čemu se radi.

– Onda ću ti ja objasniti – nadodade Mrmotić. – Znaj, dakle, kroz dva-tri sata nećeš više biti ni lutak ni dječak...

– A šta ću biti?

– Kroz dva-tri sata postaćeš istinsko i pravo magare, kao ona magarad koja vuku kolica i nose na trg kupus i salatu.

– Oh! Jadan ti sam! Jadan ti sam! – povika Pinokio hvatajući rukama oba uha, tegleći ih i čupajući pomamno kao da su tuđe uši.

– Dragi moj – reče Mrmotić da bi ga utješio. – Šta sad da radiš? Konačno, tako ti je suđeno. U knjigama mudrosti napisano je da oni dječaci koji skitaju i kojima su dodijale knjige, škole i učitelji, a dane provode u igri i zabavama, moraju kad-tad se pretvore u male magarce.

– Zar je zaista tako? – upita lutak jecajući.

– Jest, tako je! Plač je sad uzaludan! Trebalo je na to da ranije misliš!

– Ali nije moja krivica. Vjeruj mi, Mrmotiću dragi, da je za sve ovo kriv Lučinjolo!..

– A ko je Lučinjolo?...

– Moj školski drug. Htio sam da se vratim svojoj kući; htio sam da budem poslušan, hito sam da nastavim da učim, da se škola ponosi mnome... ali, Lučinjolo mi reče: – Zašto da se dosađuješ učenjem? Zašto da ideš u školu? Pođi radije sa mnom u "Zemlju igračaka". Tamo nema učenja, tamo ćemo se zabavljati po čitav dan i bićemo uvijek veseli.

– A zašto si poslušao savjet tog lažnog prijatelja, tog lošeg prijatelja?

– Zašto... Zato, Mrmotiću moj, što sam ja lutak bez pameti... i bez srca. Da sam imao mrvicu osjećanja, ne bih nikada napustio dobru Vilu, koja me je voljela kao majka i koja mi je učinila toliko dobra!... Sad ne bih bio lutak... bio bih pristojan dječaćić, kakvih mnogo ima! Oh!... ali, ako sretnem Lučinjola, jao njemu! Reći ću mu ono što ga spada!...

I krenu napolje. Ali kad je došao do vrata, sjeti se da ima magareće uši i, stideći se da ih pred svijetom pokaže, znate šta izmisli? Uze veliku platnenu kapu, navuče je na glavu i nabi je sve do ispod nosa.

Zatim izađe. Pošao je u potjeru za Lučinjolom. Tražio ga je svugdje – na ulicama, trgovima, u pozorištima, na svakom mjestu, ali ga nije našao. Zapitkivao je mnoge koje je sretao putem, ali Lučinjola niko nije vidio.

Onda se uputi Lučinjolovoj kući da ga tamo potraži. Kad stiže pokuca na vrata.

– Ko je? – upita iznutra Lučinjolo.

– Ja sam! – odgovori lutak.

– Pričekaj samo čas, otvoriću ti.

Poslije pola sata vrata su se otvorila. Zamislite kako se Pinokio začudi kad, ušavši u sobu, ugleda svog prijatelja Lučinjola sa velikom platnenom kapom na glavi koja mu je dopirala do ispod nosa.

Ugledavši tu kapu, Pinokio se skoro utješi i pomisli u sebi:

– Možda je moj prijatelj bolestan kao i ja? Možda i on ima magareću groznicu?

I pretvarajući se da nije ništa opazio, upita ga smijući se:

– Kako si, dragi moj Lučinjolo?

- Odlično, kao miš u kalupu sa sirom parmezanom.
- Govoriš li ozbiljno?
- A zašto bih ti lagao?
- Izvini, prijatelju, ali zašto onda držiš na glavi tu platnenu kapu koja ti pokriva uši?
- Liječnik mi je naredio, jer sam ozlijedio ovo koljeno. A zašto ti, dragi Pinokio, nosiš tu platnenu kapu nabijenu do ispod nosa?
- Naredio mi je liječnik, jer sam odrao jednu nogu.
- Oh! siroti Pinokio!...
- Oh! siroti Lučinjolo!...

Poslije tih riječi slijedila je duga, duga tišina, i za to vrijeme dva prijatelja nisu ništa drugo radila nego se međusobno podrugljivo zagledala.

Najzad, lutak reče svom prijatelju glasićem kao med slatkim i pjevušavim:

- Riješi me znatiželje, dragi moj Lučinjolo; jesi li ikad patio od ušne bolesti?
- Nikad!... a ti?
- Nikad!... Ipak od jutros osjećam u jednom uhu strašne bolove.
- I meni je od toga zlo.
- I tebi?... A koje te uho boli?
- Oba. A tebe?
- Oba. Da nije ista bolest?
- Bojim se da jest
- Učini mi nešto po volji Lučinjolo!
- Drage volje i od sveg srca!
- Pokaži mi svoje uši?
- Zašto da ne! Ali prije bih htio da vidim tvoje, dragi Pinokio.
- Ne, prvo pokaži ti.
- Ne, dragi moj, prije ti, pa onda ću ja!
- Pa dobro, – reče tad lutak – sklopimo prijateljsku pogodbu.
- Da čujemo tu pogodbu!
- Podignimo istovremeno obadvojica kape. Prihvaćaš li?
- Prihvaćam.
- Dakle, pažnja!

I Pinokio počeo da broji visokim glasom:

- Jedan! Dva! Tri!

Na riječ tri dječaci skidoše svoje kape s glave i baciše ih u zrak.

I tad, tad se ukaza prizor, skoro nevjerovatan, da nije bio istinit. Naime, Pinokio i Lučinjolo, kad su vidjeli da ih je ista bolest pogodila, umjesto da se smrtno preplaše i ožaloste, počeli su da miču svojim prekomjerno naraslim ušima i, poslije hiljade budalaština, udarili su u lijep, glasan smijeh.

Smijali su se, smijali i smijali toliko da su morali da pridržavaju svoje trbuhe.

I upravo kad su se najljepše smijali, Lučinjolo odjednom zašuti i, teturajući se i mijenjajući

boju, reče prijatelju:

– Pomoć! Pomoć! Pinokio!...

– Šta ti je?

– Jao meni! Ne mogu da se držim uspravno na nogama.

– Ni ja, – povika Pinokio i poče da plače i da tetura.

I dok su tako govorili, prignuli su se obojica k zemlji četveronoške, počeli su da se vrte i trče po sobi. Njihove ruke postajale su kopita, njihova lica izdužila su se u njuške, a njihova leđa pokrila je nekakva svijetlopepeljasta koža sa crnim pjegama.

A znate li šta je toj dvojici nesretnika bilo najgore? Najgore im je bilo i najviše ih je ponizilo kada su osjetili da im niče rep. Tada, svladani stidom i bolom, pokušashe da zaplaču i da se izjadaju nad svojom sudbinom.

Kamo sreće da to nikada nisu pokušali! Umjesto plača i jecanja izlazilo je iz njihovih usta magareće njakanje i, njačući zvučno, obadvojica su u horu vikali: i-a, i-a, i-a.

U tom času neko pokuca na vrata i jedan glas izvana reče:

– Otvorite! Ja sam Čovječuljak, vodić kola koja su vas dovela u ovu zemlju. Otvorite odmah, ili teško vama!

XXXIII

PINOKIO POSTAJE PRAVI MAGARAC, ODVODE
GA NA TRG DA GA PRODAJU; KUPUJE GA
UPRAVITELJ JEDNE CIRKUSKE DRUŽINE DA GA
NAUČI DA PLEŠE I PRESKAČE PREKO OBRUČA,
ALI JEDNE VEČERI MAGARAC OZLIJEDI NOGU I
KUPUJE GA NEKO DRUGI DA BI OD NJEGOVE
KOŽE NAPRAVIO BUBANJ

Vidjevši da se vrata ne otvaraju, Čovječuljak ih gurnu snažnim udarcem i, čim uđe u sobu, reče sa uobičajenim osmijehom Pinokiju i Lučinjolu:

– Bravo, djeco! Njakali ste dobro, odmah sam vas prepoznao po glasu. Evo me zato ovdje!

Na te riječi dva magarčića su ostala kao oparena, pognute glave, spuštenih ušiju, podvijena repa.

U početku ih je Čovječuljak gladio, milovao, opipavao. Zatim izvuče češagiju i poče vješto da ih timari. A kad su poslije timarenja postali sjajni, sjajni kao ogledalo, stavi im ular i odvede ih na trg u nadi da će ih prodati i da će na njima prilično zaraditi.

Nije trebalo da čeka dugo na kupce.

Neki seljak kupi Lučinjola, jer mu je dan prije krepao magarac, a Pinokija prodade upravitelju jedne družine pajaca i akrobata koji ga kupi da bi ga uvježbao u skokovima i plesu

zajedno sa ostalim životinjama iz družine.

Jeste li sad shvatili, moji mali čitaoci, kakvim se lijepim zanatom bavio Čovječuljak? Ta ružna nakaza, čije je lice naoko bilo kao med i mlijeko, išao je s vremena na vrijeme po svijetu kolima i uz put, obećanjima i ulagivanjima, skupljao dječake skitnice kojima su dosadile knjige i škola. Kad bi ih natovario na svoja kola, vodio ih je u "Zemlju igračaka" u kojoj su provodili dane i dane u igri, vragolijama i zabavi. A onda, kad su svi siroti obmanuti dječaci – koji su se neprestano igrali a nikad učili – postajali magarčići, Čovječuljak ih je prisvajao i odvodio, sav radostan i zadovoljan, na sajmove i trgove da ih proda. I na taj način ubrzo je zaradio obilje para i postao pravi milioner.

Šta se dogodilo s Lučinjolom, ne znam, – ali znam da je Pinokio, već od prvih dana, pošao u susret teškom i mučnom životu.

Kad su ga dopremili u štalu, novi gospodar mu napuni jaslame slamom, ali je Pinokio ispljunu kad je okusi.

Gundajući, vlasnik onda napuni jaslame sijenom, ali ni sijeno se nije svidjelo Pinokiju.

– Ah! ne sviđa ti se ni sijeno? – povika ljutito gazda. – E, moj lijepi magarčiću, istjeraću ja tebi tvoje mušice iz glave. Naći ću ja neki način!...

I, kao za prvu opomenu, udari ga bičem po nogama.

Od velikog bola Pinokio počne da plače i njače i, njačući reče:

– I-a, i-a... slamu ne mogu da probavim!...

– Jedi onda sijeno, – odgovori vlasnik, koji je odlično razumijevao magareći jezik.

– I-a, i-a... Od sijena me boli želudac!...

– Ti bi, čini mi se, želio da jednog magarca, kakav si ti hranim kokicama i pijetlovima u hladetini? – nastavi vlasnik, ljuteći se sve više, udari ga po drugi put bičem.

Na taj drugi udarac Pinokio, oprezan, smiri se odmah i ne reče ni riječi.

Štala se, međutim, zatvorila i Pinokio ostade sam; kako je prošlo mnogo vremena da ništa nije okusio, počeo je da zijeva od velike gladi. Zijevao je tako jako da su mu usta ličila na pekaru.

Najzad kad nije našao ništa u jaslama, pomiri se s tim da prožvaće malo sijena i kad ga je dobro, dobro prožvakao, proguta ga.

– Sijeno nije tako loše, – reče u sebi – ali koliko bi bilo bolje da sam nastavio da učim!... Umjesto sijena sad bih mogao da jedem okrajak svježeg hljeba sa lijepom kriškom salame!... Ali neka!...

Sutradan, čim se probudio, potraži u jaslama još malo sijena. Ali sijena nije bilo – noću ga je svega pojeo.

Onda uze zalogaj smrvljene slame, ali dok ju je žvakao morao je, hoćeš-nećeš, da uvidi, da ukus smrvljene slame nije bio sličan ni rižotu na milanski, ni makaronama na napolitanski način.

– Strpljenja! – povika i nastavi da žvaće. – Da bar moja nesreća posluži kao pouka svim neposlušnim dječacima i onim koji nemaju volje da uče. Strpljenja!... Strpljenja!...

– Strpljenja, veliš? – zaurlika vlasnik ulazeći u tom času u štalu. – Da ne misliš, lijepo moje magare, da sam te uzeo samo za to da jedeš i piješ? Kupio sam te da radiš i da s tobom zaradim

mного пара. Deder, dakle! Pođi sa mnom u cirkus – tamo ću te naučiti kako se skače kroz obruče, kako se razbijaju glavom papirnate bačve i plešu valceri i polke stojeći uspravno na zadnjim šapama.

Siroti Pinokio! – milom ili silom morao je da nauči sve ove lijepe stvari. Ali zato mu je trebalo dobra tri mjeseca poučavanja i dosta udaraca bičem, toliko udaraca da su mu se dlake s tijela skidale.

Najzad, dođe dan kada je njegov vlasnik mogao da objavi zaista neobičnu predstavu. Veliki raznobojni plakati, prilijepljeni na čoškovima ulica, obavještavali su građane:

VELIKA SVEČANA PREDSTAVA

Večeras

će se davati obični skokovi i neobične vježbe

u izvođenju

svih umjetnika i svih konja ove družine oba spola

a uz to prvi put ćemo vam predstaviti

čuvenog MAGARCA PINOKIJA

zvanog

Zvijezda plesa

Pozorište će biti sjajno rasvijetljeno

Te večeri, kao što već i zamišljate, sat prije početka predstave pozorište je bilo dupke puno. Nije se moglo naći nijedno bolje mjesto ni loža da ih zlatom platiš.

Stepenište cirkusa kipjelo je od dječaka i djevojčica svih doba, koji su s nestrpljenjem čekali da vide čuvenog magarca Pinokija kako pleše.

Kad se završio prvi dio predstave, pojavi se pred mnoštvom gledalaca upravitelj družine, obučen u crni kaput, u bijele uske hlače i kožne čizmice do koljena. Poklonivši se duboko, izdeklamova svečanim glasom sljedeći besmisleni govor:

"Poštovani gledaoci, gospodo i gospođe!

Skromni potpisani, budući na proputovanju kroz ovaj divni grad, htio je proizvesti sebi čast i zadovoljstvo da predstavi ovim umnim i uglednim gledaocima slavnog magarca koji je već imao čast da pleše pred njihovim carskim veličanstvima svih kraljevskih dvorova Evrope.

Zahvaljujući vam na posjeti, obraćam vam se da nam pomognete vašom dragom prisutnošću i da nam ne zamjerite".

Govor je bio primljen sa mnogo smijeha i klicanja, ali klicanje se podvostruči i postade kao uragan kada se pojavi magarac Pinokio na sredini cirkusa. Bio je svečano iskićen. Uzde su mu bile od sjajne kože sa kopčama i okovima od mesinga, na ušima je imao dvije bijele kamelije, a griva mu je bila razdijeljena na mnogo uvojaka povezanih mašnicama od crvene svile. Preko struka je imao veliki zlatnosrebrni pojas, a rep mu je bio sav isprepleten trakama od plavog i kao

višnja crvenog velura. Bio je, šta da vam kažem, magarac da se u njega zaljubiš!

Predstavljajući ga publici, upravitelj nastavi:

"Moji poštovani slušaoci! Nisam ovdje da vas obmanjujem o velikim teškoćama koje sam podnosio da bih urazumio i pokorio ovog sisavca dok je slobodno pasao od brda do brda na ravninama žarkog područja. Pogledajte, molim vas, koliko divljaštva izbija iz njegovih očiju. Morao sam često da pribjegnem ljubaznom jeziku biča, jer su ostali bezuspješni svi pokušaji da ga pripitomim da živi životom ugladenih četveronožaca. Ali, umjesto da me zavoli zbog moje uljudnosti, duša mu se sve više i više kvarila! A ja, slijedeći Galov sistem, našao sam u njegovoj lubanji malu kartaginsku košćicu za koju Pariški medicinski fakultet reče da je preporodilački korijen kose i vatrena plesa. Zato sam zaželio da ga uvježbam u plesu i preskakanju obruča i bačava postavljenih papirom. Divite mu se, a zatim mu sudite! Prije nego što se od vas rastanem, međutim, dozvolite mi, da vas pozovem na dnevnu predstavu koja će se održati sutra naveče, ali ukoliko bi prijetila kiša, predstava će biti odgođena za sutra ujutro".

I upravitelj se ponovo duboko, duboko pokloni, a zatim se okrenu Pinokiju i reče mu:

– Veselo, Pinokio! Prije nego otpočnete sa vašim vježbama, pozdravite ovu poštovanu publiku, gospodu, gospođe i dječake!

Poslušan, kakav je bio, Pinokio prignu prednja koljena sve do zemlje i ostade klečeći sve dok mu upravitelj, pucnuvši bičem, ne doviknu:

– Korakom!

Tad se magarac uspravi na sve četiri noge i poče da kruži po cirkusu naokolo, hodajući samo korakom. Zatim upravitelj povika:

– Kasom! – a Pinokio, slušajući šta mu se naređuje, promijeni korak u kas.

– Galopom! – Pinokio udari u galop.

– Trkom! – Pinokio se dade u trk svom snagom. I dok je trčao kao berberski konj, upravitelj podiže ruku u vazduh i ispali hitac iz pištolja.

Pretvarajući se da ga je hitac ranio, magarac pade opružen u cirkusu i izgledalo je kao da stvarno umire.

A onda usred praska i klicanja, povika i pljeskanja, praska koji se do zvijezda dizao – magarac se diže sa zemlje. I sasvim prirodno zaželje da podigne glavu i pogleda prema publici... i kad pogleda, zamislite: u jednoj loži sjedjela je lijepa žena koja je na vratu imala debelu zlatnu ogrlicu sa prikačenim medaljonom. Na medaljonu je bio naslikan lik jednog lutka.

– To sam ja!... Ta žena je Vila! – reče u sebi Pinokio, prepoznajući je odmah. Od velike radosti pokuša da vikne:

– Oh, Vilice moja, Vilice moja!

Ali umjesto tih riječi izađe mu iz grla njakanje tako zvučno i otegnuto da nasmija sve gledaoce, a osobito dječake koji su se nalazili u pozorištu.

A upravitelj, da bi ga poučio i naučio da nije pristojno da njače publici u lice, ošinu ga drškom biča po njušci.

Siroti magarac isplazi vrh jezika i poče njim da oblizuje svoj nos nekih pet minuta, vjerujući da će tako otkloniti bol koji je osjećao.

Ali kakvo je bilo njegovo očajanje kad se okrenu prema loži po drugi put i vidje da je prazna... Vila je iščezla!...

Kao da umire, tako se osjećao. Oči su mu se napunile suzama i počeo je gorko da plače. Ali niko nije primijetio njegov plač, upravitelj najmanje. Štaviše, on zapucketa bičem i povika:

– Naprijed, Pinokio! Sad pokažite kako ljupko znate da preskačete preko obruča.

Pinokio pokuša dva-tri puta da preskoči. Ali svaki put, kad je već bio pred obručem, umjesto da prođe kroza nj, nekako mu je bilo mnogo lakše da prođe ispod njega. Najzad poskoči i prođe, ali zadnje noge, na nesreću, zapletoše mu se u obruču i on pade, čvrsto sputan s druge strane.

Kad se uspravi na noge, hramao je i teškom mukom je uspio da se vrati u štalu.

– Izađi, Pinokio! Hoćemo magarčića! Napolje s magarčićem! – vikali su dječaci iz partera koje je ožalostio i ganuo ovaj tužni događaj.

Ali te večeri magarac se više nije pojavio.

Sutradan, veterinar, to jest, živinski ljekar, pregleda magarca i izjavi da će hramati cijelog života.

Onda upravitelj reče svom stajskom momku:

– Šta da radim s hromim magarcem! Da mi jede hljeb badava? Odvedi ga, dakle, na trg i preprodaj ga.

Kada su došli na trg, vrlo brzo nađoše kupca.

– Koliko tražiš za tog hromog magarčića? – zapita kupac slugu.

Dvadeset lira.

– Evo ti dvadeset petparaca. Ne misli da ga kupujem da mi služi kao magare. Kupujem ga samo radi njegove kože koja je, kao što vidim, tvrda. Od nje ću da napravim bubanj za glazbu u mom selu.

Prepuštam vama, dječice, da prosudite koliko je ugodno zadovoljstvo bilo za Pinokija kad ču da mu je suđeno da postane bubanj!

I čim plati dvadeset petparaca, kupac odvede magarčića na jedan greben na morskoj obali, stavi mu kamen oko vrata, veza mu jednu nogu užetom koje je s drugog kraja držao u svojoj ruci, neočekivano mu dade pošten udarac i gurnu ga u vodu.

S kamenom oko vrata Pinokio potonu odmah na dno mora, a kupac, držeći čvrsto u rukama užu, sjede na greben. Čekao je da se magarac uguši pa da mu kasnije odere kožu.

XXXIV

PINOKIJA BAČENOG U MORE JEDU RIBE I
POSTAJE PONOVO LUTAK KAO I PRIJE; ALI DOK
JE PLIVAO DA SE SPASE, PROGUTA GA STRAŠNI

MORSKI PAS

Kad prođe pedesetak minuta kako je magarac bio pod vodom, kupac reče, razgovarajući sam sa sobom:

– Moj siroti hromi magarac mora da se već udavio. Izvucimo ga i napravimo od njegove kože lijep bubanj!

Počeo je da izvlači užu kojim je magarac bio vezan za jednu nogu; izvlači, izvlači i... na površini vode pojavi se najzad... pogodite! Umjesto mrtvog magareta izroni na površinu vode živi lutak, bacajući se amo-tamo kao jegulja.

Kad ugleda tog drvenog lutka, siromašak pomisli da sanja. Ostade zbunjen, usta širom otvorenih, očiju iskolačenih.

Došavši sebi od prve zapanjenosti, reče plačući i mrmljajući:

– A gdje je magarčić kojeg sam bacio u more?...

– Taj magarac sam ja! – odgovori lutak kroz smijeh.

– Ti?

– Ja!

– Ah! Lupežu! Hoćeš da tjeraš šalu sa mnom?

– Da tjeram šalu? Naprotiv, dragi gospodaru, govorim vam sasvim ozbiljno.

– Ali kako to da si postao drveni lutak, a maloprije si bio još magare?

– Znaite, djelovala je morska voda na mene. Kao što vidite, more se zna našaliti!

– Čuvaj se, mladiću, čuvaj se!... Ne misli da se možeš na moj račun da zabavljaš! Jao tebi, ako me napusti strpljenje.

– U redu, gazda, hoćete, znači, da saznate pravu istinu? Odriješite mi ovu nogu i ja ću vam je ispričati.

Ali, dobri smušenjak, znatiželjan ipak da sazna pravu istinu, odveza odmah čvor na užetu kojim je držao vezanu nogu magarčevu. Tad Pinokio, osjetivši se slobodan kao ptica u zraku, počeo da govori:

– Dakle, znajte: i ranije sam bio drveni lutak, lutak kakav sam danas; baš kad je trebalo da postanem dječak, kakvih na ovom svijetu ima mnogo, slušajući savjete loših prijatelja pobjegao sam od kuće, jer nisam htio da učim; jednog dana, kada sam se probudio, imao sam šta vidjeti: postao sam magarac s tolikim ušima i tolikim repom!... Kakva sramota!... Takva sramota, dragi gospodaru, da blaženi sveti Antonio ne bi dopustio čak ni vama da je osjetite na svojoj koži! Kad su me povelili na trg magaraca, kupio me je upravitelj jedne cirkuske družine koji je bio utuvio sebi u glavu da od mene učini velikog plesača i velikog skakača preko obruča; ali, jedne večeri, za vrijeme predstave u pozorištu, pao sam vrlo nezgodno i ostao hrom na obje noge. Ne znajući šta da radi sa hromim magaretom, upravitelj me poslao na trg da me prodaju i, eto, vi me kupiste!

– Na žalost! A platio sam za tebe dvadeset petparaca! Ko će da mi vrati tih mojih jadnih dvadeset petparaca!

– A zašto ste me uzimali? Kupili ste me da napravite bubanj od mene!... Bubanj!...

– Na žalost! Gdje sad da nađem drugu kožu?...

– Ne očajavajte, gospodaru! Magarčića ima mnogo na ovom svijetu!

– Reci mi, nepristojni derane, je li tu kraj tvojoj priči?

– Ne – odgovori lutak – još samo dvije riječi, a onda je svršena. Kad ste me kupili, doveli ste me ovdje da me ubijete; ali podlegli ste plemenitom osjećanju čovječnosti i radije ste mi vezali kamen oko vrata i bacili me na dno mora. Taj osjećaj obzirnosti služi vam na čast i ja ću vječno da sačuvam zahvalnost prema vama. Uostalom, dragi gospodaru, ovaj put ste pravili svoje račune bez Vile...

– A ko je ta Vila?

– To je moja majka, slična svim dobrim majkama koje istinski vole svoje dječake i nikad ih ne ispuštaju iz vida. S ljubavlju im pomažu u svakoj nevolji, čak i onda kad bi dječaci zaslužili da budu napušteni i prepušteni sami sebi zbog svoje lakomosti i slabog vladanja. Dakle, dobra Vila, čim je vidjela da mi prijete opasnost da se udavim, poslala je odmah ogromno jato riba, koje su navalile na mene jer su pomislile da sam zaista mrtvo magare. Počele su da me jedu! A kakvi su to bili zalogaji! Nikad ne bih vjerovao da su ribe toliko proždrljive, da su čak proždrljivije od nas dječaka. Jedna od njih mi pojede uši, druga njušku, jedna opet vrat i grivu, jedna kožu s noga, jedna krzno s leda... a nađe se među njima i jedna mala ribica, tako ljubazna da se udostoji da mi pojede rep!

– Od danas, – reče kupac zgražajući se – kunem se da neću nikad okusiti ribljeg mesa. Nikako ne bih volio da u tijelu nekog barbuna ili isprženog oslića nađem magareći rep!

– I ja tako mislim – reče lutak smijući se. – Uostalom, treba da znate još jedno: kad su ribe konačno pojele svu onu magareću kožu koja me je pokrivala od glave do pete, naišle su sasvim prirodno, na kost... ili, bolje reći, na drvo, jer, kao što vidite, ja sam napravljen od veoma tvrdog drveta. I te proždrljive ribe primijetile su već kod prvih zalogaja da drvo nije meso za njihove zube, i kako im se zgadilo na tu neprobavljivu hranu, otišle su svaka na svoju stranu i ne okrenuvši se da mi se zahvale... Eto, ispričao sam vam kako ste, kad ste povukli užu, našli živog lutka umjesto mrtvog magarca.

– Nije mi stalo do tvoje priče – povika razjareno kupac. – Ja znam da sam potrošio svojih dvadeset petparaca i te pare hoću natrag... Znaš šta ću da uradim? Odnijeću te još jednom na trg i prodati te kao komad suhog drveta za potpaljivanje vatre na ognjištu.

– Prodajte me samo, ja sam zadovoljan – reče Pinokio.

Ali samo što to reče, poskoči lijepo i baci se usred vode. I veselo plivajući i udaljavajući se sve više od obale, povika sirotom kupcu:

– Zbogom, gazda! Ako vam zatreba koža za bubanj, sjetite se mene!

A zatim nastavi da pliva, smijući se još uvijek. I onda, opet se okrenu, pa povika glasnije:

– Zbogom gazda! Ako vam zatreba malo suhog drveta za vatru, sjetite se mene!

I što bi okom trepnuo, Pinokio se toliko udalji od obale da se skoro ništa više nije vidjelo. Vidjela se samo na morskoj površini crna mala tačkica, koja je s vremena na vrijeme podizala noge prevrćući se i skaćući u zraku, kao delfin kad je dobro raspoložen.

Međutim, dok je nasumce plivao, Pinokio ugleda usred mora greben koji kao da je bio od bijelog mramora. Na vrhu grebena stajala je lijepa kozica, koja je ljupko blejala i davala znakove

da joj se lutak približi.

Nešto je bilo jako čudno: dlaka ove koze nije bila ni bijela ni crna, nije imala čak ni mrlje u dvije boje. Bila je modra, ali tako blistavo modra, da je mnogo, mnogo podsjećala na kosu lijepe Djevojčice.

Prepuštam vama da prosudite da li je srce sirotog Pinokija počelo da kuca jače! Podvostručio je svoju snagu i zaplivaio ka bijelom grebenu; i već je bio došao na pola puta, kad iz vode izroni i pođe mu u susret strašna glava morskog čudovišta, razvaljenih usta kao provalija, u kojima su bila tri reda velikih zuba, da bi se čovjek uplašio i da ih naslikane vidi.

A znate li ko je bilo ovo morsko čudovište?

Bio je to, ni više ni manje, nego onaj ogromni Morski pas, koji je često spomenut u ovoj priči, i koji je zbog haranja i silne nezasitosti dobio nadimak "Atila* riba i ribara".

*Atila, hunski vladar, strašni ratnik nemilosrdni osvajač zbog čega je nazvan "Bič Božji". Neko vrijeme je boravio u starom Rimu i kao princ naučio sve lijepe običaje rimske gospode, ali je ostao i dalje divalj i nesavladiv. Vodio je protiv Rima velike vojske, pobjeđivao ali je doživljavao i poraze. Postoji legenda da je pred smrt za grob odabrao dno neke vojvođanske rijeke, gdje je sahranjen u dvostrukom zlatnom kovčegu.

Zamislite strah sirotog Pinokija kad vidje čudovište! Pokuša da mu se skloni s puta, da promijeni pravac, pokuša da pobjegne, ali ta ogromna široka usta išla su mu stalno u susret, brzinom munje.

– Pinokio, požuri, zaboga!... vikala je blejeći lijepa kozica.

I Pinokio je počeo da pliva očajnički i rukama, i grudima, i nogama i stopalima.

– Žuri, Pinokio, čudovište ti se približava!...

I Pinokio, skupivši sve svoje snage, podvostruči brzinu.

– Pazi, Pinokio!... Čudovište ti se približava!... Evo ga!... Evo ga!... Požuri se, zaboga, ili si izgubljen!...

Pinokio je plivao brže nego ikad ranije, plivao, plivao, letio kao zrno iz puške. I već je bio kod samog grebena, i već se kozica nagnula čitavim tijelom nad more, pružajući mu svoje šapice da mu pomogne da izađe iz vode...

Ali... bilo je kasno! Čudovište ga je stiglo. I, duboko udahnuvši, popi sirotog lutka kao što bi popio kokošje jaje; popi ga s takvom žestinom i lakomošću da Pinokio, kad pade u tijelo Morskog psa, lupnu tako gadno da je ostao onesviješćen skoro četvrt sata.

Kad je došao sebi od tog zaprepašćenja, nije mogao da se snađe gdje se nalazi. Oko njega, sa svih strana, bio je gust mrak, ali mrak tako gust i dubok da mu se činilo da se glavom zaglibio u mastionicu punu mastila. Oslušnuo je, ali ne ču nikakva šuma. Samo, s vremena na vrijeme, osjećao je po licu udarce vjetra. U početku nije mogao da shvati odakle dolazi taj vjetar, ali onda se dosjeti da dolazi iz pluća čudovišta. Jer, treba da znate, da je Morski pas jako patio od zaduhe i, kad je disao, činilo se da puše vjetar sjevernjak. Pinokio se u početku trudio da prikupi malo hrabrosti, ali kad se osvjedočio da je zatvoren u tijelu morskog čudovišta, počeo da plače i da se

dere. Plačući je govorio:

- U pomoć! U pomoć! Jadan ti sam! Zar nikog nema ovdje da me spase?
 - Ko će da te spase, nesrećniče! – reče u tom mraku neka piskava glasina, kao raštimovana gitara.
 - Ko to govori tako? – upita Pinokio osjetivši da se ledi od straha.
 - Ja sam! Siroti Tun kojeg je Morski pas progutao zajedno s tobom. A koja si ti vrsta ribe?
 - Nemam ja ništa s ribama. Ja sam lutak.
 - Pa ako nisi riba, zašto si pustio da te čudovište proguta?
 - Nisam ja pustio da me proguta! Progutao me je on sam! A sada, šta da radimo u ovom mraku?...
 - Pomirimo se sa sudbinom i čekajmo da nas Morski pas probavi!
 - Ali ja neću da me pas probavlja! – povika Pinokio i počeo da plače.
 - Ne bih to ni ja htio, – nadoda Tun, – ali dovoljno sam pametan i tješi me pomisao da je časnije, kad sam već rođen kao tun, da umrem pod vodom, nego da me na ulju isprže!...
 - Gluposti! – povika Pinokio.
 - To je moje mišljenje, a mišljenja – kako vele tuni političari – treba poštovati!
 - Uostalom... ja hoću da odem odavde... hoću da pobjegnem...
 - Bježi, ako ti uspije!
 - Koliko je velik taj Morski pas koji nas je progutao? – upita lutak.
 - Zamisli da je njegovo tijelo, ne računajući rep, duže od jednog kilometra!
- Dok su tako u mraku razgovarali, učini se Pinokiju da nešto daleko, daleko svjetluca.
- Kakva li je ono žmirkava svjetlost daleko, daleko? – upita Pinokio.
 - Biće da je neki naš prijatelj u nesreći koji, kao i mi čeka čas da ga Morski pas probavi!...
 - Idem da ga potražim. Kamo sreće da to bude kakva stara riba koja bi bila u stanju da mi pokaže put da pobjegnem!...

XXXV

PINOKIO NALAZI U TIJELU MORSKOG PSA...

KOGA NALAZI?! ČITAJTE OVO POGLAVLJE PA

ĆETE SAZNATI

Čim se oprostio sa svojim dobrim prijateljem Tunom, Pinokio se uputi u mrak pipajući. Išao je nasumce po tijelu Morskog psa, korak po korak, prema onom žmirkavom svjetlu koje se vidjelo daleko, daleko.

U hodu je osjećao da njegove noge gazaju po kaljuži masne i klizave vode koja je oštro mirisala na prženu ribu, tako oštro da mu se činilo da se nalazi usred uskršnjeg posta.

Što je dalje odmicao, svjetlucanje je bilo sve jasnije i razgovjetnije i, najzad, hodaj, hodaj,

dok ne stiže. A kad je stigao... šta nađe? Dajem vam šta hoćete ako pogodite!... nađen malen prostrt sto na kom se nalazila upaljena svijeća, udjenuta u bocu od zelenog kristala, a za stolom nekog starčića sasvim sijedog, kao da je od snijega ili tučena vrhnja. Starčić je sjedio i teškom mukom žvakao nekoliko živih ribica, toliko živih da su mu, pokatkad, dok ih je jeo, iskakale iz usta.

Velika i neočekivana bila je Pinokijeva radost kad ga ugleda. Umalo da ne poludi. I smijao bi se, i plakao, i želio da ispriča mnogo toga. Ali uspjelo mu je samo da nešto prokevće, zbrkano, preplićući jezikom nedovršene i nesuvisle riječi. Najzad mu se iz grla istrže povik radosti, raširi ruke, baci se starcu oko vrata i poče da viče.

– Oh! Oče moj! Najzad sam vas pronašao! Više vas nikad neću pustiti, nikad, nikad!...

– Dakle, oči me ne varaju? – prihvati starčić trljajući oči – Jesi li to zaista ti, moj dragi Pinokio?

– Da, da, ja sam, baš ja! Vi ste mi oprostili, je li tako? Oh! oče moj, kako ste dobri!... a kad pomislim da sam ja, umjesto!... Oh! da samo znate kakve nesreće su me lupale po glavi i koliko toga mi se dogodilo!...

I poče da mu priča. Polako, sve od onog dana kad je Đepeto prodao svoj stari kaput, sav u dronjcima, da bi svom sinu kupio bukvar. Pričao je o Lisici i Mačku, o tome kako je služio kao pas čuvar nekom seljaku i, kad u priči dođe do onog mjesta kad je ugledao svog oca u maloj lađici u kojoj ga je prepoznao, Đepeto ga prekinu:

– Prepoznao sam i ja tebe i od sveg srca sam želio da se vratim, ali kako? More je bilo uzburkano i veliki val je prevrnuo lađicu. Tad me opazi Morski pas koji je bio u blizini, pohita odmah prema meni, isplazi svoj jezik, uhvati me i proguta kao bolonjske rezance.

– A koliko je vremena prošlo da ste ovdje zatvoreni? – upita Pinokio.

– Pa biće već dvije godine – dvije godine, sine moj, koje su mi bile kao dva vijeka!

– A kako ste izlazili na kraj? Gdje ste našli svijeću... i šibice da upalite svijeću? Ko vam ih je dao?

– Sad ću ti sve ispričati. Treba da znaš, da je onaj isti vihor, koji je prevrnuo moju lađicu, potopio i jedan trgovački brod. Mornari su se spasili, ali brod potonu i Morski pas, koji je tog dana imao izvrstan apetit, proguta i brod kad i mene...

– Kako? Je li ga progutao odjednom? – upita Pinokio zadivljeno.

– Jest, u jednom zalogaju; ispljunuo je samo glavni jarbol, jer mu je među zubima zapeo kao kakva riblja kost. Na moju veliku sreću, brod je bio krcat konzervisanim mesom u limenim sanducima, dvopecima ili prženim hljebom, bocama vina, grožđicama, sirom, kafom, šećerom, lojanim svijećama i kutijama s voštanim šibicama. Sa svim tim božijim blagodatima mogao sam da životarim dvije godine, ali danas je s njima gotovo. U ostavi više nema ništa. Ova svijeća, koju vidiš da gori, posljednja je koja mi je ostala.

– Pa šta ćemo poslije?...

– Poslije ćemo oboje, dragi moj, ostati u mraku.

– Oče moj, reče Pinokio – nemamo vremena za gubljenje. Treba da mislimo kako da pobjegnemo. Odmah.

– Da pobjegnemo?... A kako?
– Pobjeći ćemo odmah iz usta Morskog psa, bacićemo se u more i zaplivati.
– Pametno govoriš, ali ja ne znam da plivam, dragi Pinokio.
– Zar je to važno?... Vi ćete mi uzjahati na leđa, a ja ću vas dovesti do obale zdravog i živog, jer ja sam dobar plivač.

– To je obmanjivanje, dječace moj! – odgovori Đepeto i mahnu glavom, sjetno se osmjehnuvši. – Zar je moguće da lutak visok jedva jedan metar, kakav si ti, smogne toliko snage da me plivajući ponese na leđima?

– Pokušajte i vidjećete! U svakom slučaju, ako nam je suđeno da umremo, biće nam velika utjeha da umremo zagrljeni.

Pinokio ne reče više ništa. Uze u ruku svijeću, pođe naprijed da posvijetli svom ocu, pa mu reče:

– Idite za mnom i ne bojte se.

I tako su išli, išli dobar komad puta i prešli uzduž i poprijeko čitavo tijelo Morskog psa. Ali kad su stigli do mjesta gdje je počinjalo veliko grlo čudovišta, pomisliše da će biti dobro da se malo zaustave i bace pogled unaokolo kako bi izabrali pogodno vrijeme za bježanje.

Treba da znate da je Morski pas, pošto je bio veoma star i patio od zaduhe i lupanja srca, bio primoran da spava otvorenih usta. Zato je Pinokio i mogao, kad se pojavio na ivici grla i pogledao unaokolo, da vidi iz tih ogromnih, razjapljenih usta lijep komad zvjezdanog neba i divnu mjesečevu svjetlost.

– Ovo je pravo vrijeme da pobjegnemo – prošaputa lutak svom ocu, okrenuvši mu se. – Morski pas spava kao puh. More je mirno, vidi se kao po danu. Pođite, oče, za mnom. Ubrzo ćemo se spasti.

Rečeno – učinjeno. Popeli su se uz grlo morskog čudovišta i kad su već stigli do tih ogromnih usta, počeli su na vrhovima prstiju da hodaju po jeziku, tako širokom i dugačkom jeziku da je izgledalo kao da je puteljak u nekoj bašči. I već su spremali da učine veliki skok i da se bace u more, kad, baš u taj čas, Morski pas kihnu i, kihnuvši, potrese tako žestoko svoje tijelo, da i Pinokio i Đepeto odletješe natrag. Ponovo su se našli na dnu trbuha čudovišta.

Od jakog udarca svijeća se pri padu ugasi i oni, i otac i sinčić, ostadoše u mraku.

– Šta sad? – upita Pinokio ozbiljno.

– Sad smo potpuno izgubljeni, sine moj.

– Zašto izgubljeni? Dajte mi ruku, oče, i pazite da se ne pokliznete!

– Gdje me vodiš?

– Pokušaćemo ponovo da izađemo. Idite za mnom i ne bojte se.

Rekavši to, Pinokio uze svog oca za ruku i, uvijek na vrhovima prstiju, popeše se ponovo na grlo čudovišta, predoše preko čitavog jezika i preko tri reda velikih zuba. Ali prije nego što će skočiti u more, lutak reče svom ocu:

– Uzjašite mi na leđa i zagrlite me jako, jako. Na ostalo ću ja misliti.

Kad se Đepeto smjestio kako treba na sinovljevim leđima, Pinokio, potpuno siguran u ono što radi, baci se u more i zapliva. More je bilo mirno kao ulje, a mjesec je sjao u svojoj

svjetlosti. Moski pas je nastavio da spava snom tako dubokim da ga ne bi probudila čak ni topovska paljba.

XXXVI
KONAČNO PINOKIO PRESTAJE
DA BUDE LUTAK
I POSTAJE DJEČAK

I dok je Pinokio plivao ubrzano k obali, opazi da njegov otac, kojeg je nosio na ramenu i čije su noge bile dopola u vodi, dršće, dršće kao da ga je, jadnika, uhvatila groznica. Da li je drhtao od zime ili od straha! Ko zna?... Možda je bilo i jedno i drugo. Ali Pinokio, uvjeren da on dršće od straha, reče mu da bi ga utješio:

– Hrabro, oče! Za koji čas smo na zemlji i bićemo spašeni.

– Kad ćemo već stići do te blagoslovene obale? – upita starac sve više nemiran, zagledajući ispred sebe kao što čine krojači kad udijevaju konac u iglu. – Eto, posmatram sve naokolo i vidim samo more i nebo.

– Ali ja vidim i obalu, – reče lutak. – Znae, ja sam kao mačka: bolje vidim noću nego danju.

Siroti Pinokio se samo pretvarao da je dobro raspoložen, ali... naprotiv... Naprotiv, bio je već na izmaku snaga: malaksavao je, dah mu je postajao sve teži i teži... najzad, nije mogao više da izdrži, a obala je bila daleko, daleko.

Plivao je dok mu nije nestalo daha. Onda okrenu glavu Đepetu i reče isprekidanim glasom:

– Oče moj, pomozite mi, umirem!

I otac i sin počeli su da tonu. Odjednom se začu jedan glas:

– Ko to umire?

– Ja i moj jadni otac!

– Poznajem taj glas! To si ti, Pinokio!...

– Pogodio si, a ko si ti?

– Ja sam Tun, tvoj prijatelj. Bili smo zajedno zatvoreni u utrobi Morskog psa.

– A kako si pobjegao?

– Ugledao sam se na tebe. Pokazao si mi put i poslije tebe pobjegao sam i ja!

– Tune moj, došao si u pravi čas! Zaklinjem te ljubavlju koju osjećaš prema svojoj djeci, spasi nas, inače smo izgubljeni.

– Drage volje i od sveg srca! Uхватite mi se obojica za rep i pustite da vas vodim. Za četiri minute smo na obali.

Kao što već i zamišljate, Đepeto i Pinokio su odmah prihvatili poziv. Ali nisu se uhvatili za Tunov rep. Držali su da je ugodnije da naprosto sjednu na Tunova leđa.

– Jesmo li suviše teški? – upita ga Pinokio.

– Teški? Nimalo, kao da su na meni dvije puževe kućice, – odgovori Tun koji je bio tako velik i jak kao dvogodišnje tele.

Kad su stigli na obalu, Pinokio prvi skoči na zemlju da bi pomogao svom ocu da i on siđe. Zatim se okrenu Tunu i ganutim glasom reče:

– Prijatelju moj, spasao si mog oca! Nemam dovoljno riječi da ti se zahvalim. Dozvoli mi da te u znak vječne zahvalnosti poljubim!...

Tun izbacila iz vode svoju glavu i Pinokio, kleknuvši na koljena, poljubi veoma srdačno Tuna. Siroti Tun je bio toliko uzbuđen tom spontanom i veoma živom nježnošću na koju nije bio naviknut, da je od stida, da ga ne vide kako plače kao malo dijete, uvukao glavu ponovo u vodu i nestao.

Međutim, dan je svanuo.

Pinokio ponudi Đepetu svoju ruku. Siroti Đepeto jedva se držao na nogama.

– Naslonite se na mene, dragi oče, pa pođimo. Ići ćemo kao mravi, polako, i kada se umorimo, odmaraćemo se uz put

– A gdje ćemo ići? – upita Đepeto.

– Da potražimo kakvu kuću ili kolibu gdje bi nam se neko smilovao i dao nam komad hljeba i malo slame za postelju...

Nisu učinili ni stotinjak koraka kad na nasipu ceste opaziše dva stvora mrka pogleda koja su se upravo spremala da zatraže milostinju.

Bili su Mačak i Lisica. Kako su izgledali – da ih ne prepoznaš! Mačak, koji se toliko pretvarao da je slijep, istinski je oslijepio, a Lisici, ostarjeloj i olinjalnoj, potpuno se oduzela jedna strana tijela, čak ni repa nije imala. Tako je!... Ova gadna lopovka koja je pala u najveću bijedu, morala je jednog dana da proda nekom torbaru čak i svoj kitnjasti rep da bi napravio sebi mahalicu za muhe.

– O, Pinokio, – povika Lisica plačljivim glasom – udijeli milostinju dvojici sirotih bolesnika.

– Bolesnika – ponovi Mačak.

– Zbogom! Znamo se dobro! – odgovori lutak. – Prevarili ste me jednom, nećete više.

– Vjeruj nam, Pinokio, da smo sad zaista siromašni i nesrećni!

– Zaista! – ponovi Mačak.

– To što ste siromašni – i zaslužili ste! Sjetite se poslovice: Ukraden novac ne donosi nikad bogatstva. Zbogom, maškare!

– Smiluj nam se!...

– Nam se...

– Zbogom, maškare! I sjetite se još jedne poslovice: Oteto – prokleta!

– Ne ostavljaj nas!...

– ... ljaj nas! – ponovi Mačak.

– Zbogom, maškare! Još jedna poslovice: Ko krade bližnjem ogrtač obično umire bez košulje!

Rekavši to, Pinokio i Đepeto nastaviše mirno svoj put. Nisu učinili još ni drugih stotinjak

koraka kad, na dnu jednog puteljka, vidješe lijepu, slamnu kolibu, usred polja, čiji je krov bio pokriven crijepom i ciglom.

– U toj kolibi mora da neko živi – reče Pinokio. – Hajdemo tamo i pokucajmo na vrata!

Tako su i učinili.

– Ko je? – upita iznutra neki glasić.

– Siroti otac i sin koji su ostali bez hljeba i krova nad glavom – odgovori lutak.

– Okrenite ključ i vrata će se otvoriti – reče isti glas.

Pinokio okrenu ključ i vrata se zaista otvoriše. Kad uđoše u kolibu, pogledaj amo, pogledaj tamo – ali nikoga ne primijetiše.

– Gdje je vlasnik kolibe? – upita začuđeno Pinokio.

– Evo me gore!

Pogledali su prema stropu, i otac i sin, i na jednoj gredici ugledaše Cvrčka koji govori.

– Oh, moj dragi, mali Cvrčak! – reče Pinokio pozdravljajući ga umiljato.

Sad me nazivaš "svojim dragim", je li tako? A zar si zaboravio kad si bacio na mene čekić da bi me izbacio iz svoje kuće?...

– Imaš pravo! Otjeraj i ti mene, baci i ti na mene drveni čekić... ali smiluj se mom sirotom ocu...

– Smilovaću se ja i ocu i sinu. Htio sam samo da te podsjetim na tvoju neučtivost i da te jednom naučim kako treba biti prijazan sa svakim ako hoćeš da ti se vrati istim kad ti ustreba.

– Imaš pravo, po sto puta imaš pravo. Zapamtiću pouku koju si mi dao. Ali reci mi kako si smogao toliko para da kupiš ovu lijepu kolibu?

– Poklonila mi je jedna ljupka koza čija je dlaka bila divne modre boje.

– A gdje je otišla ta koza? – upita Pinokio znatiželjno.

– Ne znam.

– Kad će se vratiti?

– Više se nikad neće vratiti. Jučer je otišla sva žalosna i kao da je blejeći govorila: "Siroti Pinokio... više ga neću vidjeti... Ovog časa ga je progutao Morski pas!..."

– Je li baš tako rekla? Znači, to je bila ona!... bila je ona... To je bila moja draga Vila?... – poče da jadikuje Pinokio, jecajući i gorko plačući.

Kad se dobro isplakao, obrisao oči, spremi udobnu posteljicu od slame i ispruži se pored postelje starog Đepeta.

Zatim upita Cvrčka:

– Reci mi, prijatelju, gdje bih mogao da nađem čašu mlijeka za svog sirotog oca?

– Tri polja odavde nalazi se vrtlar Đanđo koji drži krave muzare. Otiđi do njega i dobićeš mlijeko koje tražiš.

Pinokio pođe u trku do vrtlarove kuće, ali vrtlar mu reče:

– Koliko mlijeka tražiš?

– Punu čašu.

– Čaša mlijeka staje jedan petparac. Hajd'! Hoćeš li da mi daš pare?

– Nemam ni pare – odgovori Pinokio, jadan i žalostan.

– Ne valja, dragi moj – reče vrtlar. – Ako ti nemaš ni prebijene pare, nemam ni ja ni kapi mlijeka.

– Šta možemo! – reče Pinokio i htjede da pođe.

– Pričekaj malo – reče Đađo. – Nas dvojica bismo mogli da se pogodimo. Pristaješ li da okrećeš čekrk?

– Šta je to čekrk?

– To je sprava od drveta kojom se iz bunara vadi voda za zalijevanje povrća.

– Pokušaću.

– Dakle, izvuci ti meni sto kanti vode, a ja ću ti, u zamjenu, pokloniti čašu mlijeka.

– U redu!

Đađo povede lutka u vrt i pokaza mu kako se okreće čekrk.

Pinokio se odmah dade na posao, ali prije nego je izvukao sto kanti vode, znoj mu je curio od glave do peta. Nikad se nije toliko namučio.

– Dosad sam ovaj posao oko čekrka davao svom magarcu, ali danas je siroto živinče na umoru – reče vrtlar.

– Hoćete li me povesti da vidim vaše magare? – upita Pinokio.

– Drage volje.

Tek što je ušao u štalu, Pinokio opazi lijepo magare opruženo na slami, iznureno od gladi i velikog posla. Kad ga je bolje osmotrio, i s jedne i s druge strane, Pinokio reče u sebi, sav uzbuđen:

– Poznajem ovo magare. Nije mi ovo lice nepoznato! I sagnuvši se prema njemu upita ga magarećim jezikom:

– Ko si ti?

Na ovo pitanje magare otvori samrtničke oči i odgovori mucajući na istom jeziku:

– Ja sam Lu... či... njo... lo... Zatim zaklopi oči i... izdahnu.

– Oh! Siroti Lučinjolo! – reče poluglasno Pinokio. I uze pregršt slame da obriše suzu koja mu je klizila po obrazu.

– Zašto žališ za jednim magaretom za kojeg nisi ništa platio? – upita vrtlar. – Šta bi trebalo da ja radim? Platio sam ga u gotovu novcu.

– Znae, bio mi je prijatelj!...

– Tvoj prijatelj?

– Moj školski drug!...

– Šta?! – povika vrtlar i udari u grohotan smijeh. – Šta?! Imao si magarca za školskog druga?!... Mogu da zamislim kako su lijepe bile tvoje nauke!...

Dotučen ovim riječima Pinokio ne odgovori; uze svoju čašu mlijeka i vrati se u kolibu.

Od tog dana pa nadalje, pet mjeseci, a još i više, dizao se svako jutro prije zore i išao da okreće čekrk i da tako zaradi čašu mlijeka koja je odlično dolazila njegovom ocu. Ali nije se samo tim zadovoljio – uskoro je naučio da pravi košare i korpice od site. Novac, koji je za to dobivao, veoma je razborito trošio na ono što je trebalo u kući. Među ostalim, napravio je samcat lijepa kolica za svog bolesnog oca kojeg je vodio, kad je bilo lijepo vrijeme, u šetnju, da

izade malo na vazduh.

A kasno po noći vježbao se da čita i piše. U obližnjem selu kupio je jeftino neku raskupusanu knjižurinu, bez korica i nekih stranica, iz koje je učio. Što se tiče pisanja, služio se zašiljenom treščicom poput pera; a kako nije imao ni mastionice ni mastila, treščicu je umakao u bočicu napunjenu sokom od kupina i trešanja.

I tako, dobrom voljom da se probije, da radi i da krene naprijed, ne samo da je uspio da skoro izdašno izdržava svog uvijek slabašnog roditelja, nego da ostavi na stranu čak i četrdeset petparaca za novo odijelo.

Jednog jutra reče svom ocu:

– Idem na obližnji trg da kupim za sebe kaputić, kapu i cipele. Kad se budem vratio kući, – dodade smijući se – biću tako nagizdan da ćete misliti da sam neki gospodin.

Kad je izašao iz kuće, počeo da trči radostan i zadovoljan. Odjednom začu da ga neko zove po imenu. Okrenu se i opazi lijepog Puža koji se iznenada pojavi iza plota.

– Zar me ne poznaješ? – reče Puž.

– I poznam i ne poznam...

– Zar se ne sjećaš onog Puža koji je služio kod Vile modrih kosa? Zar se ne sjećaš onog dana kada sam sišao da ti upalim svjetlo i kad ti je noga ostala prikliještena u kućnim vratima?

– Sjećam se svega – povika Pinokio. – Odgovori mi, Pužiću dragi, gdje si ostavio moju dobru Vilu? Šta radi? Je li mi oprostila? Sjeća li me se još uvijek? Voli li me? Je li daleko odavde? Da li bih mogao otići da je nađem?

Na sva pitanja, koja je izgovorio navrat-nanos, bez predaha, Puž odgovori svojom uobičajenom sporošću:

– Pinokio moj! Sirota Vila leži bolesna u bolnici!...

– U bolnici?...

– Jest, u bolnici! Mnogo nevolja je pogodilo i ona se ozbiljno razboljela, a više nema ništa za što bi mogla da kupi komadić hljeba.

– Zaista?... Oh! Kakav bol si mi zadao! Oh! Sirota Vila! Sirota Vila!... Kada bih imao milion petparaca, požurio bih da joj ih odnesem. Ali ja imam svega četrdeset – evo ih; pošao sam upravo da kupim novo odijelo. Uzmi ih, Pužiću i odnesi ih omah mojoj dobroj Vili!

– A tvoje novo odijelo?...

– Šta me se tiče novo odijelo? Prodao bih i ove dronjke sa sebe da joj pomognem! Idi, Pužu, požuri se: a, za dva dana, nadam se da ću moći da ti dam još koji petparac. Dosad sam radio da bih izdržavao svog oca, odsad ću da radim pet sati više za moju dobru majčicu. Zbogom, Pužu! Čekaću te kroz dva dana.

Puž, mimo svog običaja, pojuri kao gušterica na velikoj avgustovskoj žezi.

Kad se vratio kući, otac ga upita:

– A novo odijelo?

– Nisam mogao da nađem odijelo koje bi mi odgovaralo. Neka!... Kupiću ga drugi put!

I te noći, umjesto do deset sati, Pinokio je ostao budan sve dok ponoć nije otkucala, i umjesto deset košara od site napravio ih je šesnaest.

Poslije toga pošao je u krevet i zaspao. U snu mu se pojavi Vila, lijepa i nasmijana, koja mu reče kad ga poljubi: "Bravo, Pinokio! U znak zahvalnosti za tvoje plemenito srce, praštam ti sve nestašluke koje si dosad učinio. Djeca, koja velikodušno pomažu svojim roditeljima u siromaštvu i bolesti, zaslužuju pohvalu i ljubav, iako baš ne bi mogla da posluže za primjer poslušnosti i dobrog ponašanja. Pamet u glavu, ubuduće, i bićeš srećan!"

U tom času se san završi. Pinokio se probudi očiju širom otvorenih.

I gle! Zamislite, djeco, koliko je bilo njegovo čuđenje kada, probudivši se, opazi da nije drveni lutak već da je postao dječak kao i ostali dječaci. Baci pogled unaokolo i umjesto onih slavnih zidova kolibe ugleda lijepu sobu, namještenu i ukrašenu jednostavno i ukusno. Poskoči s kreveta i nade spremljeno lijepo odijelo, novu kapu i par novih kožnih čizmica koje su mu divno pristajale.

Čim se obuče, sasvim prirodno, stavi ruke u džep i izvuče napolje mali novčanik od slonovače. Na njemu su bile ispisane sljedeće riječi: "Vila modrih kosa vraća svom dragom Pinokiju četrdeset petparaca i zahvaljuje mu mnogo na njegovoj dobroti!"

Ali kad otvori novčanik, umjesto četrdeset petparaca nađe četrdeset svjetlucavih, novih novcatih zlatnika.

Otišao je zatim na ogledalo. Kao da je bio neko drugi. U ogledalu nije bilo slike drvenog lutka. Bio je živahan i pametan lik lijepog dječaka smeđe kose, očiju plavih, veselog izgleda.

Usred svih ovih čuda, koja su se događala jedno za drugim, Pinokio više nije znao ni sam da li je budan ili još uvijek sanja otvorenih očiju.

– A gdje mi je moj otac? – povika odjednom. Uđe u susjednu sobu i tamo zateče starog Đepeta, zdravog, živahnog, raspoloženog kao i prije. On se odmah latio rezbarskog posla i počeo da pravi vrlo lijep okvir bogato ukrašen lišćem, cvijećem i glavicama raznih životinja.

– Oče, oslobodite me jedne radoznalosti! Kako da objasnim ovu nenadnu promjenu? – upita ga Pinokio, bacivši mu se oko vrata i ljubeći ga.

– Ova nenadna promjena u našoj kući tvoja je zasluga... – reče Đepeto.

– Zašto moja?

– Zato što rdava djeca, kada postanu dobra, imaju tu osobinu da dadu nov i veseo izgled i kući i svojoj porodici.

– A gdje se sakrio stari, drveni Pinokio?

– Evo ga ovdje! – odgovori Đepeto i pokaza mu veliku lutku, naslonjenu o jednu stolicu, sa obješenom glavom na jednu stranu, a rukama i nogama složenim i presavijenim napola. Bilo je pravo čudo kako je mogla da se drži uspravno na nogama. Pinokio se okrenu da je pogleda i, kad ju je malo osmotrio, reče u sebi veoma zadovoljno:

– Kako sam bio smiješan kad sam bio lutak! I kako sam sad radostan što sam postao uljudan dječak!...

Karlo Lorencini rođen je 1862. godine u Firenci. Književno ime Kolodi uzeo je po istoimenom selu gdje se rodila njegova majka i gdje je sam proveo bezbrižne godine djetinjstva. Bio je prodavač u knjižari, novinar, osnivač listova, pisac satiričnih tekstova, komediograf, pisac školskih udžbenika, prevodilac. Učestvovao je u revoluciji 1848. godine, i kao dobrovoljac u borbi za nesavisnost Italije. Od 1875. godine, kad je s francuskog preveo knjigu bajki, počinje njegovo veoma uspješno bavljenje dječjom književnošću. Od njegovih knjiga za djecu spomenućemo: *Oči i nosevi*, *Danetinovo putovanje po Italiji* (u tri knjige), *Vesele priče*. Ali Kolodi je širom svijeta poznat kao "Pinokijev otac", kako stoji upisano u mermernu ploču na zidu kuće u kojoj se rodio. Najslavnije, na brojne jezike prevedeno njegovo djelo *Pinokijeve pustolovine – povijest jednog lutka*, objavljeno je prvo u Dječjem listu 1880. godine, a tri godine kasnije i kao knjiga. Djelo u kojem je bajka smještena u okvir običnog života. Prizori u njemu su čas čudesni, čas svakodnevnici, čas tužni, čas veseli, puni čas poezije a čas oporosti. Svijet je tu sagledan i očima djeteta i očima odraslog. Aleksej Tolstoj je u knjizi *Zlatni ključić* ispričao na svoj način život ovog slavnog lutka, koji vodi porijeklo iz italijanske komedije, iz likova kakvi su Harlekin, Polišinel i sl. Po ovoj, najčuvenijoj italijanskoj dječjoj knjizi snimljeni su i mnogi crtani filmovi. Na naš je jezik do sada prevedena četiri puta.

M. Vešović